

Camelia Ardelean

Urme de condei

Camelia Ardelean

Urme de condei

(cronici literare, eseuri, editoriale)

EDITURA ARMONII CULTURALE
2018

Editor: **Gheorghe A. Stroia**
Tehnoredactare, corectură: **Camelia Ardelean**
E-mail: **coa_72@yahoo.ro**
Coperta: **Tiberiu Fischer**

EDITURA ARMONII CULTURALE

Str. Siret, bloc 28, ap. 30, Adjud, Vrancea (RO)
Tel.: (+40) 0337-107.414, 0741-078.627
E-mail: **geocosynus@gmail.com**

Tipărit la Zoom Copy&Print Iași

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ARDELEAN, CAMELIA

Urme de condei/ Camelia Ardelean - Adjud: Armonii
culturale, 2018

Index

ISBN 978-606-746-478-8

821.131.1

2018 © **Camelia Ardelean**

Toate drepturile rezervate

Camelia Ardelean

Urme de condei

(cronici literare, eseuri, editoriale)

Dedicație:

Mamei mele, îngerul meu păzitor

Camelia Ardelean în ipostază de cronicar

Despre Camelia Ardelean am aflat târziu și, vorba poetului, *absolut din întâmplare*. M-a surprins plăcut lejeritatea cu care găsește drumul spre esența unui fenomen literar și ușurința cu care sesizează spontaneitatea și ineditul imaginilor dintr-o poezie. Are, orice s-ar spune, aptitudini critice și-mi place să cred că va deveni o voce ascultată în peisajul nostru literar. La abundența de critici care aglomerează literatura noastră actuală, mulțimea poeților apăruiți în peisajul nostru literar, criticii cu nerv, cu acribie și rigoare, sunt mult prea puțini. O vreme, a mai descurajat avalanșa de lirism Alex Ștefănescu, în cadrul episodicei sale emisiuni televizate, ***Tichia de mărgăritar***, dar acum, că autorul a închis-o, fenomenul a rămas fără un ochi critic avizat și vitrina cărții de poezie mediocră și submediocră a proliferat cu și mai nereținută ardoare.

Nu spun, Doamne ferește, c-ar fi ceva rău în această inflație de poeți, nu sunt un adept al ideii lui Platon, care cerea, nici mai mult, nici mai puțin, decât alungarea poeților din cetate. Într-o societate este loc pentru toate abilitățile, dar ceea ce mă intrigă este faptul că tineri sau chiar mai în vârstă, enumerând în CV-ul lor câte 15-20 de premii pe la diferitele Festivaluri de poezie, afișează o aroganță de genialitate și scot plachetă după plachetă, deși n-au auzit de Goethe, de Hölderlin, de poetul scoțian Ossian sau de Emily Dickinson. N-am crezut niciodată în destinul scriitorului care a scris mai multe cărți decât a citit în toată perioada formării lui intelectuale. Nu oricine care cunoaște literele alfabetului poate deveni scriitor, e nevoie și de altceva, în primul rând de o cultură rafinată, de o ucenicie îndelungată prin cenaclurile literare, de cunoașterea tendințelor din poezia contemporană și de un minim de teorie literară.

De asta spun, e nevoie de critici și mă bucur ori de câte ori pot să constat apariția unei voci noi în critica noastră literară. Prea a proliferat diletantismul, prea s-a manelizat actul poetic și prea s-a aglomerat vitrina cu cărți de poezie de valoare îndoielnică. Nu mă gândesc, desigur, la descurajarea diletantismului invadent, dar toată avalanșa aceasta nouă de poeți cu un deficit de cultură îngrijorător are nevoie de o îndrumare, iar creația literară – fie că vorbim despre poezie, de proză sau teatru – trebuie reaşezată în norme și principii estetice rezolubile.

Camelia Ardelean a descins în această lume a criticii cu acest volum de comentarii asupra unor cărți de poezie semnate de confrății săi din Deva și din alte localități, în general colegi de cenaclu care bat la porțile consacării. Se înțelege că, fiind o carte cu prieteni, actul critic este edulcorat, glazurat, autoarea insistând mai mult (să nu zic exclusiv) pe ceea ce consideră că poate caracteriza travaliul lor poetic și mai puțin pe elementele facile din poeziile lecturate. Cum autoarea este ea însăși poetă, actul critic se decontează, cu precădere, din seriozitatea lecturii, din abilitatea cu care decupează spontaneitatea și ineditul imaginilor întâlnite și din lejeritatea cu care ajunge la esență, la grăuntele de mărgăritar dintr-o partitură lirică.

Poetului Nelu Preda, bunăoară, îi prefațează volumul **Poeme pentru tine**, iar pe scriitorul octogenar Gligor Hașa – un nume important în arealul hunedorean, cultivând deopotrivă poezia, proza și dramaturgia – îl prezintă cititorilor, la o întâlnire publică, ca pe un scriitor polivalent și-l recomandă în cuvinte calde, mângâietoare și pline de substanță oximoronică.

La Daniel Marian apreciază modul poetic în care umple intervalul dintre *tristețe și cuvânt*, iar la Stejărel Ionescu, comentariul se convertește într-un fel de medalion, autoarea referindu-se, laconic, firește, la întreaga sa creație poetică.

Rândurile consacrate poetei Ileana-Lucia Floran poartă semnul albatrosului *prea curând răpus*, actul critic semănând mai mult a necrolog, iar cele referitoare la Dora Pascu resorb spațiul inefabil *dintre dor și vis*.

Poezia lui Nicolae Scheianu este privită ca un *potop de cuvinte*, iar cea semnată de Mirela Ianuș Dinga i se pare că se *răzvrățește în dansuri cadențate*.

Nu mai insistăm. Comentăm în aceste rânduri apetența pentru critică a Cameliei Ardelean, nicidecum volumele supuse actului critic. Judecând însă după versurile cu care și-a exemplificat textele, îmi dau seama că absența unui ton mai abraziv este pe deplin justificată. Poeții pe care îi comentează în această carte cu cronici de întâmpinare chiar merită o dispunere crocantă și plină de grație. Îi urez autoarei un călduros bun venit în rândul criticilor și cred că vocea sa va fi una avizată în comentarea cărților de poezie!

Ionel Necula – Tecuci
(membru USR – Filiala Bacău)

I.
CRONICI LITERARE

Nelu Preda – un poet îndrăgostit de... iubire

Încă de la început, vreau să precizez că nu mă erijez în critic literar, așa cum poate este de așteptat din partea cuiva care prefațează o carte. De Nelu Preda mă leagă „doar” o prietenie virtuală de peste doi ani de zile, în care pot spune că am fost împreună „și la bine, și la rău”, pe tărâmul magic al poeziei. Am avut, astfel, șansa să-i cunosc sufletul și să-i intuiesc viața, prin prisma versurilor sale. Am rămas profund uimită de faptul că, deși este un împătimit al științelor exacte și a avut o profesie care nu prea lasă loc de romantism, în ființa lui, alături de o parte pragmatică, există și o mare sensibilitate, surprinzătoare poate la un bărbat.

Deși aflat la primul său volum de poezii, Nelu Preda impune o notă masculină personală, ce reflectă fragilitatea unui suflet greu încercat de viață, care se străduiește să își găsească, (și) prin scris, echilibrul și împlinirea. În ciuda debutului tardiv, la aproape 55 de ani, Nelu imprimă versurilor sale o candoare și o propețime adolescentină, de tânăr ce refuză să dea piept cu cruda realitate. El reușește să ajungă la inima cititorului printr-un mesaj calin, sincer și direct, dându-i de înțeles că niciodată nu este prea târziu pentru a face ceea ce îți dorești, mai ales dacă acest lucru îți poate bucura și pe alții.

Volumul *Poeme pentru tine* se adresează lectorului de orice vârstă, care, în ciuda vremurilor de acum, mutilatoare de suflete uneori, mai crede în iubire și în forța ei vindecătoare.

Nu intenționez să fac, după cum spuneam, analiza literară a textului de față, ci să accentuez doar ceea ce mi-a transmis mie, ca iubitoare a cuvântului scris și mai ales a versului clasic, poezia lui Nelu Preda. Poate că, ținând cont de circumstanțe, o să fiu bânuită de subiectivism. Dacă este așa, mă veți ierta, sper, fiindcă se mai întâmplă acest lucru între

prieteni! Dar cei mai în măsură să își facă o părere adecvată asupra versurilor sale sunteți dumneavoastră, cititorii! După ce veți păși pragul lumii idealiste (sau nu) cuprinse în paginile acestei cărți, după ce veți fi impregnați de trăirile ardente ale autorului, veți vedea dacă am avut sau nu dreptate!

Nelu Preda este, înainte de toate, un om modest, cu simțul rațiunii: „Eu nu scriu versuri pentru nemurire,/ Căci tot ce e sub soare-i muritor,/ Vreau să transmit vigoare și trăire/ Prin vers, spre cel ce-mi este cititor!/ Eu nu doresc nici laude, nici lauri,/ Succesul este-atât de trecător...” (*Eu nu...*). El își păstrează sinceritatea și în poezie, nu doar în viața reală: „O coală așternută de cuvinte/ Poate schimba ceva în univers/ Sau poate un poet care se minte,/ Să oglindească adevăru-n vers?/ În mine zace adevărul și minciuna,/ Pe amândouă pot să le așez în vers/ Și poți să spui că mie mi-e totuna,/ Dar tot ce n-am crezut, pe loc am șters!” (*În mine...*)

Din poemul *Lăsați-mă să scriu...* se desprinde dorința acută a poetului de a comunica, de a împărtși și altora din preaplinul inimii: „Lăsați-mă să scriu noianul de cuvinte,/ Ce-n suflet clocotește și-n inima bătând,/ Condeii să-l reverse pe pagini, înainte/ De-a zorilor ivire, ferestre luminând,/ Poemul despre viață, poemul despre lume,/ Despre deșertăciunea ființei pe pământ/ Și despre greutatea de-a-ți face un renume/ De a-l purta cu cinste, dincolo de mormânt!”.

Cum era de așteptat, Nelu Preda este un mare iubitor și admirator al feminității, al femeii, în general: „Iubită, adorată, soție, soră, mamă/ Sau fiică, nepoțică, tu ești un univers/ Și-n lipsa ta, știi bine că totul se destramă,/ E-un sentiment ce nu pot să-l reproduc în vers” (*Femeie*).

Chiar și atunci când e singur, el este un permanent îndrăgostit de iubire și nu ezită să transpună acest lucru în versuri: „Iubire, te iubesc cum n-am iubit/ Și n-o să mai iubesc vreodată-n viață,/ Ești sentimentul ce mă face fericit,/ Chiar dacă-atârni ades de-un fir de ață!” (*Iubire, te iubesc...*).

Nelu Preda iubește creația lui Dumnezeu în ansamblul ei, viața și toate minunățiile pe care aceasta le oferă, îndemnând cititorul să-și facă timp pentru a-și hrăni sufletul cu frumos: „Andante, nu te mai grăbi, admiră cerul și pădurea,/

Cât norii nu sunt fumurii și n-a tăiat în ea securea!/
Andante, ia-o mai ușor, de ce atâta frenezie,/
Când viața-i scurtă de trăit și-i loc și pentru poezie?” (**Andante...**).

Autorul este capabil de sentimente trainice și profunde pentru persoana iubită, pe care o descrie cu puritatea unui adolescent ce simte primii fiori ai iubirii: „Te aștept cu nerăbdare, ești frumoasă ca o floare,/
Și nu este o-nțâmplare, părul tău e ca o boare,/
Trupul zvelt de balerină, pielea rumenă, velină,/
Ochi rotunzi, fără de vină, mă pătrund de mă leșină./
Te așezi în poala mea, ai parfum de micșunea...” (**Bate vântul...**) sau: „Ca un zefir te-nvăluie iubirea mea,/
Prin păru-ți bălai rătăcind se-nfioară,/
Pe pleoapele dulci, peste ochi-peruzea,/
Și-alene pe sânii pietroși de fecioară” (**Ca un zefir...**).

Nelu a strâns în suflet un noian de sentimente, care au găsit acum momentul prielnic să se reverse, cu o forță de nestăvilit: „Cât te iubesc, aproape că mă doare...” (**Cât te iubesc...**). Ahtiat după iubire, el simte că doar astfel își poate găsi împlinirea: „Cu tine-s împlinit, nu mint,/
Tu ești iubirea mult visată,/
Leșirea mea din labirint/
Spre dragostea adevărată!” (**Cu tine...**).

Autorul refuză să își închipuie viața fără persoana iubită, care, pentru el, este însăși rațiunea de a fi: „De n-ai fi tu, te-aș căuta-n nisipul/
Clepsidelor în care timpul curge/
Spre infinit, prefigurându-ți chipul/
De hetairă-n clipe demiurge” (**De n-ai fi tu...**) sau: „Ești o minune-n viața mea,/
Ai apărut când nu speram;/
Blândă, cu ochi de peruzea...” (**Ești o minune...**).

Iubirea este, pentru Nelu Preda, cel mai puternic balsam, chiar dacă, odată cu ea, vine și zbuciumul sufletesc: „Înger ești sau demon, poate,/
Sufletul mi-ai subjugat,/
Mintile nu-mi mai sunt toate,/
Liniștea mi-ai alungat” (**Înger sau demon**).

Deși autorul simte un regret explicabil pentru trecerea necruțătoare a timpului, bătrânețea nu i se pare o povară cu jumătatea alături, deoarece, în viziunea lui, dragostea nu are vârstă: „Trecut-au anii ca o clipă,/
Tu tot frumoasă ai rămas/
Și mă îndemni să fac popas/
În poala-ți, fără nici o pripă./
Nu mai

fi tristă, tu, iubită,/ Căci senectutea e un dar,/ De n-ai ajuns-o în zadar,/ Zi după zi e prețuită!” (**Nu mai fi tristă...**).

El refuză cu încăpățănare să îmbătrânească, chiar și (sau mai ales) în iubire: „E-atâta primăvară-n noi,/ Când dau să iasă ghiociei/ La tâmple, precum mieluşei,/ Dar sufletul e tot vioi!” (**E-atâta primăvară-n noi**) sau: „Iubito, haide astăzi să celebrăm iubirea,/ Ce ne-a unit destinul și ne-a făcut un trup!/ Alături de tine, eu mi-am găsit menirea,/ Iar sentimentul unic mă face să erup,/ De parcă-aș fi un june, dar tâmplele-s cărunte...” (**Să celebrăm iubirea**).

O parte din poeziile lui Nelu Preda îmbină sentimentul iubirii cu cel al naturii, rezultând un tablou fermecător, aproape ireal: „Cad fulgi de nea, iubito, din cerul ca marama,/ Ne troienesc cu vise când tu mă ții de mână,/ Și ne plimbăm alene, fără să ne dăm seama/ Că timpul a-nghetă și poate tot amână/ Unirea noastră...” (**Cad fulgi de nea...**) sau: „E toamnă-afară-a mea iubită, dar sufletul mi-e, iată, plin/ De-o primăvară nesfârșită și-al tău neprețuit alin./ Cu tine-alături orice toamnă din emisfera boreală/ E un nimic, sublimă doamnă, iubirea mea, vis de beteală!” (**E toamnă...**).

În frământările sale sufletești, luna pare confidenta ideală: „Noapți mirifice ne-aduce/ Luna care-n cer străluce,/ E o doamnă printre stele,/ Purtând gândurile mele./ Tu, crăiasă, lună dragă,/ Îmi știi dragostea întregă” (**Luna**).

Nici florile nu sunt neglijate în poemele dedicate iubitei: „Au înflorit iar crizanteme în toamna rece, brumărie,/ Mi-aduce-aminte de- anotimpul în care noi ne-am cunoscut,/ Erai mlădie și frumoasă, tu, doamna mea cu pălărie,/ Sunt ani și ani de-atunci...” (**Nostalgia crizantemelor**).

Regretele se fac uneori simțite, cum era și firesc: „Regret acum că, iată, trece vara,/ Și vine iară toamna mohorâtă,/ Ne vom plimba tristețea seara,/ Prin parcul plin de frunza doborâtă”, dar sunt repede înlăturate de prezența iubitei: „Iubita mea, cu tine, azi, regretul/ Trecutei veri se schimbă-n bucurie,/ Căci împreună-am întregit buchetul/ De ani frumoși, și alții-or să mai vie!” (**Regret...**).

Așa cum se întâmplă, însă, în viață, iubirea înseamnă uneori și suferință, iar Nelu Preda nu ezită să-și pună sufletul

sfârâmat în căușul palmelor cititorului, dezbrăcându-se de inhibiții: „De-ar fi să mor, nimic nu mi-aș dori,/ Decât să scriu un ultim vers duios,/ Care spre tine ar călători,/ Dus de un mesager misterios!” (**De-ar fi să mor...**) sau: „Simt o durere surdă când mă gândesc la tine,/ Am fost îndrăgostiți, ne-a fost atât de bine,/ Dar îndoiala oarbă sosit-a între noi;/ Ne-am despărțit și, iată, din unul suntem doi!” (**Durere**).

Alte poeme ce sugerează durerea despărțirii de cea care îi este dragă și care mi-au atras atenția sunt: **Cad stelele...**, **Curcubeu**, **De ce mă minți...**, **De-ai fi tu...**; **Iubito, nu mă chinui...**; **La pas...**, **Plâng norii...**, **Tăcerea ta...**, **Ți-am ridicat altar din amintiri**.

Poetul Nelu Preda evocă cu duiosie chipul tatălui, plecat de mult din această lume, dar rămas viu printre amintiri: „Icoana ta ne este vie pururi/ Și te vom pomeni din tată-n fiu,/ Iar lacrimile ne curg astăzi râuri,/ De ziua ta, cum numai fiii știu!” (**De ziua ta**) sau: „De-ai mai trăi, taticule, mi-aș face/ Timp să petrecem molcom amândoi,/ Căci niciodată n-a fost pentru noi/ Răgaz să stăm în liniște și pace!” (**De-ai mai trăi...**).

Autorul poartă recunoștință și respect celei care i-a dat viață, conștientizând sacrificiile acesteia pentru a-l crește și a-l face om: „Iubire caldă cum mi-a dat,/ Eu nicăieri n-am mai aflat,/ Căci toate mamele ne sunt/ Ca niște zâne pe pământ” (**Mama**) sau: „Ea m-a-nvățat să buchisesc, și slova și cuvântul,/ I s-a părut lucru firesc să-mi ceară legământul,/ Să fie cartea lucru sfânt în viața mea de-atunci,/ Și m-am ținut de legământ, și-am învățat pe brânci” (**Mamei**).

Nici bunicii nu sunt neglijați în periplusul său pe ulița copilăriei: „Bunica deapănă iar amintiri/ Și basme cu Ilene Cosânzene,/ Iar noi, copiii-n ochi avem luciri,/ Pe-alocuri încețate de Moș Ene...// Bunicul ne privește visător,/ Cu ochii plini de drag și bunătate;/ A fost și el cândva fecior,/ S-au dus și ani, s-a dus și sănătate” (**La gura sobei**).

Nelu nu uită să dedice câteva versuri și fostei sale învățătoare, care i-a călăuzit primii pași când era pe băncile școlii, amintindu-și de ea cu respect și recunoștință

(**Învățătoarea**) sau prietenului său, cățelul Sorinel, pierdut în condiții tragice (**Sorinel**).

La polul opus nostalgiei degajate din versurile sus-amintite stă umorul autorului, care nu trebuie trecut cu vederea: „Iubito, iar m-ai înșelat, de cum la muncă am plecat,/ Ar trebui neapărat să-ți cauți alt cornut-bărbat...” (**Blestem**); „Se gândi: acum ce vrei? Ce mai, asta e brodeala,/ Facem un menaj în trei... și-ncheiară socoteala!” (**Dragoste cu năbădăi**) sau: „Te-am văzut din depărtare, faină față ești, fătuică,/ Frumusețea-ți este mare; cum fac să te am, tătucă?// Moșule, nu-ș` ce să zic, și eu sunt la trup aprinsă,/ Tânăr nu mai ești mata, dar îmi place să fiu stinsă!” (**Fătuca**) etc.

Nelu Preda rămâne însă, înainte de toate, un romantic, asociind natura cu viața și iubirea. Astfel, el construiește un triunghi imaginar, în care își țese cu migală visele, poemele următoare fiind sugestive în acest sens: **Castelul din nori..., De-ai ști..., Eva, Neant, Nemuritor, Pe țarm de vis..., Tărâmul visului..., Vis**.

Nu este uitat nici rolul poetului, pe care îl „vede”, desigur, în manieră proprie: „Nu vrea nici glorie, nici faimă,/ Vrea doar ca versul său să fie/ Cu înțeles, să aibă noimă/ Și-un dram din cea filozofie/ Folositoare-n ale vieții,/ Nu doar cuvinte sunătoare,/ Cotabile la cursul pieții,/ Brizbrizuri nefolositoare” (**Poetul**).

Nelu Preda nu ezită să ne împărtășească importanța poeziei în viața lui: „Poezia e sufletul poetului,/ Ce mângâie hârtia cu șoapte de dor,/ Rostite cu vârful penelului,/ În versuri ce poate-î fac nemuritor” (**Poezia...**).

Cu un suflet atât de sensibil și profund, nu este de mirare că autorul iubește natura și florile, dedicându-le poeme calde și pline de prospețime (**Armonie, Bătrânul râu, E iarnă-n munți..., Îmbrățișarea iernii, Ploaia, Triste ploi, Trandafirul; Tu, floare..., Tunel de flori**) sau reușite rondeluri (**Rondelul crizantemei, Rondelul frunzelor ce cad, Rondelul toamnei, Rondelul senectuții**).

Prietenii sau alte personaje care i-au marcat existența își găsesc, de asemenea, locul în veșnicie, prin versurile sale, în poemele: **Camelia, Eminului, Luceafărului, Lui Ioan**

Gyuri Pascu, Tina; Zbor către stele (omagiul Maestrului Radu Beligan).

O altă trăsătură care îl definește irevocabil pe Nelu Preda este optimismul, majoritatea poeziilor sale emanând speranță, încredere (**Când soarele răsare, Mai dă-mi..., Speranța...** etc.) și puterea de a merge mai departe, indiferent de greutățile apărute în cale, inclusiv în dragoste: „Iubito, largă-i zarea./ O țin doar pentru tine/ Și, sincer, resemnarea/ Nu este pentru mine!” (**Resemnare**).

Întrebări existențiale ale omenirii se află prezente în poeme precum: **Timpul, Clipe** sau **Viața**. Aș mai aminti poemele dedicate unor momente sau personaje importante ale Creștinătății: **De Înviere..., De Florii, Fecioară Precurată...**, toate demonstrând faptul că autorul se inspiră și din viață, nu doar din visele sau năzuințele sale.

După cum veți putea constata, cartea lui Nelu Preda este bazată pe simțire autentică, sinceritate și îndemnul lăuntric de a scrie, care se face prezent în fiecare vers. Ea reunește bucurii, suferințe, speranțe, dezamăgiri, pierderea ființelor dragi, adică tot ceea ce înseamnă viața, cu suferințele și coborâșurile ei. Versurile denotă o bogată experiență emoțională (a unui eu liric cu trăiri intense), pe care autorul nu se sfiește să ne-o împărtășească și nouă, cititorilor.

Printre miile de poeți contemporani, vă veți întreba, poate, care va fi locul lui Nelu Preda. Asta nu pot să vă spun de pe acum, doar timpul, cel mai bun prieten al nostru, dar și cel mai aprig dușman, va decide. Eu pot doar să vă invit să lecturați o carte în care sufletul își va găsi hrană, mângâiere și alinare! Depinde de dumneavoastră cum o veți percepe!

(prefață la volumul **Poeme pentru tine**, Editura Izvorul Cuvântului, Buftea, 2017)

(Deva, 11 februarie 2017)

Gligor Hașa la 80 de ani – lansare de carte și aniversare

Deși pe scriitorul Gligor Hașa îl cunosc de relativ puțin timp, mai precis din perioada anului trecut, am senzația că îl cunosc dintotdeauna, poate și pentru faptul că unele din cărțile sale (***Legende strămoșești*** și ***Comoara lui Decebal***) mi-au legănat copilăria, pe vremea când nici măcar nu bănuiam că o să am onoarea să-l întâlnesc vreodată personal.

Nu o să vorbesc despre talentul și activitatea prolifică a domniei sale ca dramaturg, editor, poet, prozator, publicist și romancier cu vastă experiență sau despre pasiunea sa binecunoscută pentru istoria neamului românesc, fiindcă sunt alții, mult mai îndreptățiți decât mine să o facă, și anume criticii literari sau cei care îi cunosc în amănunt întreaga viață și operă. Eu o să mă bazez doar pe ceea ce simt și o să spun, cu acordul dvs., câteva cuvinte despre Gligor Hașa, așa cum l-am descoperit, în puținul timp de când ne cunoaștem, ca un om corect, de o sinceritate debordantă și cu o dorință inepuizabilă de a-i ajuta pe alții, fără nici un interes ascuns.

În cursul anului trecut, domnul Hașa mi-a făcut bucuria și onoarea să-mi scrie o cronică literară de un înalt nivel profesional la una din cărțile mele de poezii, fără să mă cunoască în prealabil (schimbaserăm împreună doar câteva cuvinte, întâmplător, la o lansare de carte a unui coleg scriitor, când i-am dăruit cu emoție volumul cu pricina, în semn de admirație și apreciere), iar după puțin timp, a urmat o a doua cronică, respectiv prefața la un nou volum de-al meu; cu ambele ocazii, i-am putut admira talentul și îndemânarea de critic, precum și rafinamentul poetic, de aceea țin să-i mulțumesc, încă o dată, pe această cale!

S-a spus, de multe ori, că poți cunoaște foarte bine un om după ceea ce scrie, iar eu cred cu tărie acest lucru. Nu am răsfoit încă volumul lansat astăzi, dar acum câteva luni, am avut norocul să-mi treacă prin mână unele poezii ale domnului

Hașa, din care am reușit să-i fac portretul de Om, cu majusculă.

Versuri precum: “Cred într-unul și bunul Dumnezeu/
Și-l rog să ocrotească sărmanul neam al meu;/ Plecat mă rog
sau drept ca lumânarea,/ Să-i lumineze-n veci poteca și
cărarea!// La Fiul o rugare voi înălța mereu,/ Să mântuiască
pururi românul neam al meu!...” sau “Aceeși rugăciune pentru
surori și frați:/ Să veșnicească teferi sub culme de Carpați...”
(din poezia **Rugă și crez**), îmi dezvăluie o persoană care nu
se gândește doar la binele propriu, ci și la cel al neamului din
care face parte, într-o perioadă în care patriotismul adevărat a
căzut în dizgrație sau este perceput drept teribilism.

Una din cele mai mari iubiri ale sale este pentru Ardeal,
acea părtică din țara noastră care i-a marcat pe deplin
existența, iar rugăciunea continuă: “Să ocrotești Ardealul,
Ardealul este Rai și Raiul nu se vinde”, conștient fiind că
rădăcinile nu pot fi negate. Indiferent pe unde ne poartă pașii
de-a lungul existenței, “Suntem sădiți în glie și-așa o să
murim!” (din aceeași poezie, **Rugă și crez**, de care
aminteam).

Scriitorul Gligor Hașa este căsătorit cu literatura și nu a
dezmințit niciodată acest lucru, el are scrisul în sânge. Livada
sa cu metafore este inestimabilă, versurile sale vibrează de
patriotism nedisimulat, de sinceritate dureroasă și uneori,
dezamăgire, tristețe pentru ceea ce i se întâmplă plaiului
mioritic: “E pustiit Carpatul și nu știi ce să faci,/ Când Mumele
Pădurii dau iama prin copaci.../ Se taie-ntr-o beție pădurile de
fagi,/ Și plopii, și arțarii, și brăduleenii dragi,/ Se pleșuiesc toți
munții și plaiul se brăzdează,/ Din făptuleț de ziuă și până
se-nserează...” (**Hoții de păduri**).

„Și-aș vrea să mor de dor și dragoste de țară“ (din
poemul **Să mor de dor**) sunt cuvintele unui om care poartă în
suflet o iubire răvășitoare pentru neamul său, un neam pe cale
să se piardă pe sine. În viziunea poetului, românii sunt niște
eroi („Românul e-n frunte, cu el este Cerull“), eroi care, în
ciuda dușmanilor numeroși avuți de-a lungul istoriei, nu și-au
pierdut curajul nici măcar în fața morții: “E-n toi vijelia, vinuește
pământul,/ Nu-i om ca românul sub soare,/ Voința îl poartă mai

iute ca vântul,/ Românu nu plânge, el cântă când moare”
(*Imn*).

Aș mai putea să amintesc și alte poezii scrise de Gligor Hașa, care mi-au ajuns la suflet, poezii izvorâte din trăiri adânci și dintr-un condei experimentat, dar timpul nu îmi îngăduie, din păcate, așa că o să mă opresc aici, convinsă fiind că expresivitatea și incandescența versurilor sale au stârnit deja interesul ascultătorilor.

Nu vreau să închei fără a sublinia, chiar dacă au mai făcut-o și alții înaintea mea, că scriitorul și omul Gligor Hașa, pe care îl aniversăm astăzi cu ocazia împlinirii unei frumoase și rotunde vârste, este un luptător, un exemplu de urmat pentru generațiile mai tinere, datorită forței sale creatoare, tăriei de caracter și a faptului că, în ciuda vicisitudinilor care nu l-au ocolit în ultima perioadă, a rămas la fel de activ și de implicat în actul creației și în viața culturală județeană și națională.

Eu îi urez în continuare multă sănătate, putere de muncă, inspirație și, nu în ultimul rând, timp pentru a-și îndeplini toate visele literare (sau de orice natură ar fi ele), întru delectarea cititorilor și a celor care îl cunosc! La mulți ani încă o dată și toată prețuirea mea, domnule Hașa!

(discurs cu ocazia lansării volumului ***De dor și dragoste de țară***, Editura Gligor Hașa, Deva, 2017)

(Deva, 12 ianuarie 2018)

Daniel Marian – la granița dintre tristețe și cuvânt

Am avut norocul să-l cunosc pe Daniel Marian cu patru ani în urmă, la unul din evenimentele culturale hunedorene, și pot afirma cu certitudine și bucurie că mi-a devenit un prieten statornic pe tărâmul poeziei, rămânând la fel până astăzi. Dacă la început mi s-a părut un neînțeles, un refugiat în lumea propriilor gânduri, acum pot spune că nu e deloc așa, ci din contră, el este un extrovertit care împarte cu dărnicie din preaplinul sufletului său, celor ce vor sau au curiozitatea să-l guste.

Când spui Daniel Marian, spui nonconformism, originalitate și sinceritate, spui optimism, zburdălnicie și răzvrătire sau spui **Revelații. Resuscitări. Regrete**. Omul-poet ne trece, în versurile sale, prin toate stările de “agregare” ale ființei, ale sufletului, mai bine-zis, de la unul înghețat sau pietrificat, la un altul, pe care bagheta iubirii îl topește sau îl vindecă, făcându-l de nerecunoscut.

Adept al versului liber neomodernist, redactat fără majuscule ori semne de punctuație (pentru a da cititorului șansa de a interpreta mesajul în manieră proprie), micro- sau macropoeemele sale sunt esențe tari cu arome puternice, inedite. În aceste creații, care abundă de metafore de mare forță și expresivitate, el plăsmuiește o lume aparte, încărcată de senzuri, ce nu sunt accesibile oricui.

Poezia, pentru Daniel, este un joc de puzzle, în care el așază fiecare piesă (cuvânt sau vers), cu precizie de chirurg și rafinament de artist, acolo unde trebuie. Nimic nu este în plus sau în minus! Versurile sale curg de la sine, debarasate de balast, ca un râu limpede, dar vijelios. El face cu poezia sa ce vrea, o metamorfozează în armă sau pansează cu ea răni de suflet, după cum îi spune intuiția. Muza este o prietenă de nădejde a poetului, care nu îl dezamăgește niciodată, chiar dacă viața a făcut-o de multe ori.

Daniel rămâne un visător, pe tărâmul căruia “pomii pământului sapă cu îndârjire”, singura realitate palpabilă fiind “sucul din caisele pumnilor” iubitei (**nocturnă 1**). “Cerule” său “stă în picioare”, chiar și atunci când în “tălpi” îi cresc “ghimpi” sau când sufletul țipă de durere (**urlet**).

În versurile sale, poetul se simte „liber ca și când/ n-ar fi trebuit să se nască încă” sau “ca și când/ ar fi trebuit să moară deja”. Propriul univers are culoare albastră, prin el întrezărindu-se un Eden paradisiac, nelocuit (**poemul de duminică**).

Dacă nu (se) poate zbura cu aripi frânte, Daniel nu se descurajează, ci merge călare spre țelul său, fie și numai ca să asculte “simfonia/ pietrelor fugite într-o noapte de sub copite” (**jocul cu zarurile**).

Pentru lipsa de aripi există, în viziunea sa, un “antidot”, aflat, din fericire, la dispoziția oricui, pe care el ni-l împărtășește cu mărinimie și impetuositate, cum îi este felul: “pentru numele lui Dumnezeu/ legați-vă un sentiment de tâmple” (**un sentiment**).

Ideea de zbor îl obsedează, ea revine și în poezia **miza**, unde, într-un mod magistral, afirmă: “pe păsări era zugrăvit zborul”, în timp ce “pe pajiști” “se zugrăvea cu privirea poetului.../ cuvântul”.

Nostalgia autorului transpare în poezia **noiembrie**, într-un anotimp în care singurătatea este resimțită mai mult decât oricând. Aflat “între golul zilei și golul nopții”, el vede cum “mânerele întunericului s-au rupt”, iar “orașele sunt prea departe”, ca să-i fie auzit pulsul inimii ce “zgâlțâie/ trage cu putere către realitate”.

Sentimentul de neputință, eșec și îngrădire (auto)impusă a orizontului (poetului) este descris cu fidelitate: “în capul meu se sparg toate cioburile”, “capul meu e cușcă” și “e așezat pe locul/ unei sfere de aer/ nepotrivnic” (**elegie fundamentală**).

Daniel nu ezită să se autopersifleze, în postura de îndrăgostit (de viață și nu numai), cu o nonșalanță de invidiat: “cu lanțurile unui sentiment eram tras/.../ înspre prăpastie – dacă nu cumva/ eram spânzurat” (**poem simplu de toamnă**).

Echilibrist “pe muchia dintre stânga și dreapta” (**instabilitate**), el susține că “absurdă e fuga de sine” (**fuga de sine**) și că, “înainte de a învăța ceva despre viață”, trebuie “să ne căutăm nașterea și moartea” (**școala modernă – generalizare**).

În **joc reflex**, autorul menționează întocmai ce spuneam mai devreme despre suflet și stările sale de agregare (figurativ vorbind): “...piatra poate substitui orice/ ar putea fi un fel de materie primă/ și pentru construcția stărilor sufletești”. Într-un dialog imaginar cu iubita, el o îndeamnă să ghicească “la ce oră atacă astăzi ploile”/.../ la ce oră atacă astăzi tristețea” (**septembrie**).

Pe malul de vest al adolescenței, poetul se vede “cocoșat pe verbele stupide/.../ parcate de-a lungul poemelor”. Zbuciumul sufletesc se resimte acut, ca o explozie de mari dimensiuni: “prea mult sânge/ sub dungile acestea subțiri de cerneală/.../ prea multe cicatrici/.../ prea mult frig” (**subversiuni**).

“O tristețe ca iarba ne-nfășură la glezne”, spune el (**prin univers cu asteriscuri în brațe**), amărăciunea sau dezamăgirea fiind haina îmbrăcată de multe din poeziile lui Daniel Marian. Singurul remediu eficace este (tot) poezia, desigur, pe care eul liric o definește într-un stil propriu, original: “herghelii de cuvinte/ scăpate de la carele zeilor/ mușcau ca o lacrimă/ secunda rezervată creației/ până se îngrășau de înțelesuri/ nechezau întruna apoi/ dădeau din copite și aspru se duceau/ către fântâni cu orgolii/ pierdute de zei –/ să le adulmece” (**poezia – hai-hui**).

Aceeși tristețe “stătea în capul mesei” și “umbla desculță” (**odată**), tristețe a cărei “armură” autorul dorește să și-o “desfacă”, pentru a scăpa definitiv din lanțurile acestui sentiment chinător, care îl macină (**eu, tu**). De remarcat faptul că multe poezii au ca sursă de inspirație anotimpul toamna, ce face analogia cu toamna din sufletul greu încercat al poetului.

Este dificil de crezut că, la umbra unui simțământ atât de dureros, se poate naște sau poate supraviețui iubirea, și totuși acest lucru se întâmplă (cel puțin în imaginația autorului): “ne învârtim între cer și pământ/ între ceva și

altceva.../ între tăcere și cuvânt” (***nu e fals acest tablou cu toamnă și îndrăgostiți***). El face eforturi să iasă “din întunericul foamei de sentimente”, ce aproape îl devorează.

Timpul mi-a permis, din păcate, să aleg doar câteva poeme, în periplul (meu) prin slovele noului volum al lui Daniel Marian lansat astăzi, dar sunt sigură că fiecare vers ce și-a găsit sălașul în paginile acestei cărți mustește de lirism și înțelepciune acumulată de-a lungul anilor și materializată în cuvânt. Volumul de față reprezintă doar un mic colț din universul interior al poetului, ce afirmă: “lumea curge liniștită prin mine” (***pastel sentimental***). De sub calmul său aparent răzbate o energie inepuizabilă și o voință pe măsură, puse definitiv și irevocabil în slujba scrisului, datorie de onoare pe care sunt convinsă că și-o va îndeplini cu toată ființa sa, atâta cât timpul îi va îngădui! Mult succes pe mai departe, Daniel, știu că mai ai încă multe de spus, în poezie și nu numai!

(discurs cu ocazia lansării volumului ***Revelații. Resuscitări. Regrete.***, Editura eCreator, Baia Mare, 2018)

(Deva, 5 iunie 2018)

Stejărel Ionescu – poetul „din jilțul poeziei”

Pe Stejărel Ionescu îl cunosc de peste douăzeci de ani, când pașii ni s-au întâlnit, pentru prima oară, la un eveniment cultural din Deva, unde și-a prezentat unul din volumele personale. Ulterior, drumurile ni s-au intersectat de mai multe ori, la diverse alte evenimente, când, din impresiile schimbate împreună, am înțeles că poezia îl devorează și pe el, ca pe orice poet atins de acest „virus”, din brațele căruia nu există scăpare.

Nu mă erijez în critic literar, de aceea nu voi evalua opera sa de până acum. Tot ce voi afirma în această seară, legat de patru din cele cinci volume lansate de Stejărel, care au văzut lumina tiparului la Editura Măiastra, din Târgu Jiu, va fi probabil subiectiv, vizând modul de percepție al unei cititoare care, întâmplător, este și poetă. Am să trec în revistă câteva versuri care mi-au atras atenția, din aceste volume, în ordinea apariției editoriale, reliefând ceea ce mi-au transmis ele, pe lungimea de undă a sufletului.

Primul volum, apărut în urmă cu doi ani (2016) și intitulat ***Poemul meu neterminat din jilțul poeziei***, cu un titlu sugestiv, ce reliefează teama resimțită, la un moment dat, de orice artist al slovelor, care se îndreaptă, încet, dar sigur, spre poarta de unde nu mai există cale de întoarcere, ne prezintă un poet matur, stăpân pe mijloacele de expresie. Precum un pictor al cuvintelor, el surprinde diverse ipostaze (personale), la granița dintre temeri și speranță, dintre vis și cotidian, într-un moment de răscruce, acolo unde ajungem cu toții, într-o anumită perioadă din viață.

Poeziile cuprinse în această carte nu au titlu, ci sunt numerotate de la 1 la 250 și trec cititorul prin toate fațetele existenței, fiecare micropoem conținând esența unor momente ce l-au marcat pe poet, fie în viața reală, fie pe tărâmul imaginației.

În timp ce „moartea a ieșit pe stradă”, eul liric se revarsă în „poemele/ despre îngerii/ care nu mai au aripi” (1). Poetul își „așteaptă cuvintele”, ca pe niște prieteni fideli, „căutând rima perfectă și ordonată” (5). Imaginea morții revine deseori pe parcursul cărții, inclusiv în descrierea portretului iubitei: „aveai trup de moarte spontană/ carnală și caldă/ ca un cântec de cocoși/ de la miezul nopții” (7). „Sunt nebun de pustietate” (218), declară poetul, într-o efuziune de sinceritate, în timp ce „se despoaie singur” de „unirea” cu cea care i-a locuit cândva cămăruțele inimii și la „picioarele” căreia „a pus muzica sufletului” (208).

„O creangă din/ sufletul meu/ împlinește destinul/ într-o umbră de cuvinte” (29), afirmă Stejărel într-o altă poezie, continuând în același registru fatidic de mai sus: „eram condamnat la dezamăgire/ destinul se zbatea/ în sinele meu/ clopotul bătea/ anunțându-mi decapitarea” (39).

Trecerea de la fericire la disperare e uneori neașteptată și dureroasă: „fericirea e albastră/.../ demonii zboară/.../ ținem la sân cadavre vii/ până când străzile se descompun” (126). Teroarea continuă într-un ritm alert, pe același ton: „pe trupurile (...) de naftalină/ se plimbă capete de molii/ ronțăindu-ne disperarea” (127). În tot acest tablou terifiant pare totuși să se înfiripe și o mică undă de speranță, chiar dacă numai în vis: „am un vis într-o stare de umbră/ Sfântul Duh umblă pe ape/ cu puritatea îmbrăcată/ în veșmânt alb” (123).

Stejărel nu duce lipsă de inspirație în ce privește crearea metaforelor, fapt dovedit și de cel de-al doilea volum al său, *Izvorul de lut*, apărut anul trecut (2017), în ediție bilingvă, româno-italiană. Tema morții și a efemerității ființei umane revine obsesiv, ca o litanie sfâșietoare: „pe ochii mei/ descompunerea” (*incertitudine*); „cerem morții un bilet de voie/ să ne mai lase o oră sau chiar două/ apoi să ne închidă în scorbură de rouă” (*ora de noapte*); „alunecăm încet/ spre neant/ unde ne hrănim/ cu sufletele noastre hărțuite/ pe cărările dintre moarte și nemoarte” (*cărările morții*); „obscuritatea curgea/ prin golul scheletelor de ceară” (*timp sumbru*) etc.

Nu este uitată imaginea ființei iubite, fiindcă dragostea neîmpărtășită sau pierdută reprezintă a doua natură a poetului, universul său interior părând a fi construit pe o spirală, în care moartea și iubirea se succed reciproc: „ascultă ce fragedă-i moartea/ e timp să murim împreună/ iubito, citește-mi iar cartea/ în care doar cornul mai sună” (**ascultă, iubito**); „port în mine anotimpul rece/ și chiar tristețea care ne desparte/ durerea care nu mai trece/ iubirea ce-am zidit-o în carte” (**port în mine**).

Cel de-al treilea volum, **Numele meu e...**, apărut tot în 2017, relevă, în continuare, capacitatea creatoare a autorului, ce se încapătănează să rămână, în adâncul sufletului, un copil și se „joacă”, cu mijloacele poetice aflate la îndemână, care nu sunt puține, de-a... piatra, de-a zborul, de-a curcubeul, de-a izvorul, de-a plânsul, de-a haosul, de-a paradisul, de-a cântecul, de-a... tot ceea ce ar putea fi numele său, surprinzând trăirile ființei umane, respectiv ale sale, în toate etapele călătoriei pline de neprevăzut care se numește viață.

Între poeme și starea sufletească zbuciumată a poetului se creează același paralelism, regăsit și în volumele anterioare: „hăul umblă prin mine/.../ întunecându-mi pașii” (...**teamă**); „sunt doar o adiere înhămată/ la căruța unei primăveri întomnate (...**zefir**); „moartea îmbracă haina mormintelor” (...**furtună**); „urc și cobor cu moartea la braț” (...**război**); „sunt atât de gol când lupt cu abisul” (...**fulger**), concluzionând: „singurătate, multă singurătate/.../ ...cugetul meu stă între cer și pământ”, în ultima poezie, care-i poartă, nu întâmplător, numele (...**stejărel**).

Al patrulea volum, **Întoarcerea la origini** (2017), continuă călătoria prin marea singurătate (lăuntrică) a poetului, în același stil propriu, nonconformist, uneori chiar șocant, cu care ne-a obișnuit. Poeziile respectă același „tipar” din primul volum prezentat, neavând titlu, ci fiind numerotate, în ordine inversă, de această dată, de la 250 la zero.

Fiecare poem pare a spune o poveste desprinsă din realitatea crudă a existenței, redată tranșant, cu sarcasm și scepticism, în imagini înspăimântătoare: „...morții au dat drumul la ploile torențiale/.../ cineva a venit cu un cadavru sub

braț/ și l-a așezat pe stoborul fântânii” (230); „este ora la care mi s-a fixat să mor/ ...sunt un viu-mort/ în nemoartea mea” (142); „totul e online, și nașterea, și moartea/ după care poți da share” (133); „au murit mormintele/ și în moartea lor/ au împărțit viață nemorții/ liniștea era defunctă (87); „sunt absent în prezența mea/ și trăiesc paralel cu mine/ înafara mea” (54); „icoanele plâng pe pereți/ se aburește a vânt de toamnă/ ...ploaia plătește vamă” (43) etc.

Răsfoind paginile acestor cărți care vin în cascadă și erup ca un vulcan, este evident că autorul mai are încă multe de spus. Deși este un introvertit, el mânuiește cuvântul pe post de ventil, pentru a-și exterioriza trăirile, un cuvânt greu, ermetic, cu un mesaj ce nu este pe lungimea de undă a oricui. Eu îi doresc ca soarta să-i dăruiască încă mult timp de acum înainte, până să scrie „poemul său neterminat” și, nu în ultimul rând, să-i înflorească optimismul, atât în viață, cât și în versuri! Mult succes în continuare, Stejăre!

(discurs cu ocazia lansării volumelor sus-menționate)

(Deva, 13 iunie 2018)

Ileana-Lucia Floran – un albatros răpus prea curând

Ziua în care am cunoscut-o pe Ileana-Lucia Floran, acum câțiva ani (2014), a fost una specială pentru mine. Era la prima mea întâlnire cu „mânuitorii de litere” din Asociația Scriitorilor Hunedoreni, iar emoțiile mă copleșeau. Nu știam cum voi fi primită, eu și încercările mele literare, pe care le ținusem până în acel moment sub cheia sufletului. Ileana m-a întâmpinat cu zâmbetul său magic, unul din cele mai calde și pline de sinceritate zâmbete pe care cineva și le-ar putea dori. Am „văzut” până în străfundul universului său interior, i-am simțit bunătatea și căldura inimii, nostalgia și sensibilitatea, iar de atunci am rămas prietene bune pe tărâmul literar (și nu numai), între noi luând naștere o colaborare neprețuită pentru mine.

Sunt fericita posesoare a opt dintre volumele sale, volume care o reprezintă în totalitate. Un alt mare dispărut, poetul Eugen Evu, mi-a spus odată că „Poți cunoaște omul din fiecare scriitor după ceea ce scrie”, dar nu am înțeles imediat valoarea și adevărul acestor cuvinte. Acum, la un an de la plecarea Ilenei spre stele, răsfoindu-i scrierile, mi-am dat seama că este întocmai. Pășind în lumea versurilor sale, îi poți contura foarte ușor portretul, deoarece fiecare slovă de pe portativul creațiilor ce-i poartă semnătura reprezintă o parte din ea.

Din poeziile Ilenei am înțeles, acum, mai mult decât oricând, durerea care o copleșea și pe care încerca să o ascundă printre cutele minții. N-am conțenit să îi admir puterea de a merge mai departe, în ciuda golului din suflet: „Cum ar fi/ dacă m-aș reclădi/ dintr-un puzzle complicat/ și-apoi m-aș regăsi în jumătăți de versuri/ acum când mi-am pierdut cealaltă jumătate?” (*Rătăcirii*).

Suferința resimțită în urma dispariției premature a partenerului de viață a dat naștere unor poezii de o

sensibilitate și o forță expresivă remarcabile, poate ca o confirmare a proverbului ce spune că „atunci când ți se închide o ușă, Dumnezeu îți deschide o fereastră”. Poezia a fost fereastra Ilenei, prin care ea și-a întins aripile spre zenit, încercând să se „debaraseze” de marea singurătate ce o copleșea: „Dincolo de râul/ pe care-l treceam împreună,/ căutând aripi de îngeri,/ nu mai există nimic./.../ Rămân aici/ și-ți aștept chemarea” (**De-acum, mă numesc așteptare**). „Chemarea” a venit, din păcate, mult prea devreme, când Ileana mai avea încă multe de spus...

Toate poeziile din volumul **Déjà vu** (Editura Emma, Orăștie, 2014), care m-au marcat în mod deosebit, sunt un strigăt mut al pustiei ce și-a făcut culcuș în ea. Metafore de o extraordinară plasticitate au fost plăsmuite cu grijă și delicatețe, poeta creând adevărate perle din cioburile sufletului său: „Cerule mi-alunecă printre gene/ la tot pasul,/ iar dorul/ mă sărută inocent” (**Ar mai putea conta**); „Sunt exilată într-o umbră/ care-mi străbate visele/ camuflându-le în insomnii./ De ce-o fi plecat soarele?” (**Depărtare**).

Afirmatii ca: „Mi-e timpul nemuritor,/ dacă/ și numai dacă/ e îngemănat cu tine” (**Timp îngemănat**), „Vino să ne-așternem umbrele/ sub același zâmbet/ ca întâia oară” (**Picătura de alb**), „Durerea/ îmbracă forme noi/ și mă sperie truda/ necuprinsului” (**Liniștea ceasului sacru**) sau „Nu mai exist./.../ Peste mine/ s-au prăbușit/ toate luminile/ neaprinse încă” (**Balans prematur**) sunt (alte) dovezi grăitoare ale relației speciale care a existat între Ileana și cel ce i-a fost sortit să-i fie alături pe drumul cu final abrupt al destinului.

„Mi-ar trebui o vestă antidisperare”, concluzionează ea în poezia **Fără sfârșit**, din același volum (**Déjà vu**), ca un strigăt de ajutor în eter, conștientizând rolul de netăgăduit al poeziei în viața sa, care a devenit, dintr-o dată, din vocație, colac de salvare: „Sunt orizontul și altceva nimic./ Apartin Cuvântului” (**Apartenență**); „...nimicul îmi stăpânește sentimentele./ Singură, poezia mă susține în cuvinte” (**În cuvinte**).

Natura melancolică a Ilenei se desprinde și din versurile altor volume. Într-un dialog imaginar cu cititorul, ea spune: „Te poftesc la masa mea/ încărcată cu iluzii/ acum/

când de jur-împrejurul ei/ sunt frunze ruginii/ căzute – ca un balsam –/ peste rănilor/ produse de curcubeul viselor mele” (**Printre anotimpuri**). „Distanța/ dintre ceea ce simt/ și ceea ce spun/ se măsoară/ în lacrimi”, ne împărtășește într-o altă poezie (**Măsură**), iar în alt context, în același volum (**Cercuri concentrice**, Editura Emma, Orăștie, 2013), poartă un dialog cu sine: „Mai bine scriu despre lacrimi/ și le las să curgă în voie/ pavază între mine și ceilalți” (**N-o să mai scriu**).

Totuși, în carte sunt și versuri din care transpare o rază de optimism și curajul de a lupta cu valorile vieții, speranța într-un ajutor divin: „...poate voi reuși astăzi/ să mă abandonez/ în brațele îngerului meu păzitor/ uitând de temeri și-ntrebări (**Mulțumire**). „M-am împărtășit din roșu și alb/ găsindu-mi prea multa liniște/ pe care n-o mai așteptam”, declară ea în poezia **Martie**.

Forța de a renaște din propria cenușă, ca Pasărea Phoenix, a Ilenei, este foarte bine sugerată în poezia **Surâs amar**, din volumul **Holy simplicity (Sfânta simplitate)**, apărut post mortem, la aceeași editură, în 2017: „Parcă am murit, parcă am reînviat/ sunt eu, dar totuși alta./ Am reînvățat să fiu”, dar și în poezia **Surâs**: „Îngenunchez/ surâzând fără teamă/ în așteptarea zilei/ și mă cuprinde/ o liniște liturgică”.

Această capacitate incredibilă de regenerare este perturbată adeseori de temeri existențiale: „Îmi simt oasele/ clănțănind de frica/ zilei de mâine/.../ Și ochii... mi-i simt verzi de-ngrijorare” (**Salcie plângătoare**); „Uneori/ îmi tremură inima/ și asta mă sperie într-atât/ încât/ îmi leg mâinile/ cu plânsete de milă” (**Cutremur**); „...rămasă pe dinafară/ singură/ mă privesc cu îngrijorare/ și mă întristez/ când mă redescopăr/ în cealaltă „eu” (**Viață**).

Orice pagină pe care o deschizi îți spune o poveste despre femeia-mama-prietena-scriitoarea Ileana-Lucia Floran; în fiecare slovă îi simți pulsul inimii, care-ți lovește în tâmples. M-a bucurat fiecare cuvânt pe care l-am scris și mulțumesc pentru această șansă ce mi s-a dat, de a participa la antologia colectivă dedicată ei, la un an de la dispariție, fiindcă mă simt de parcă aș fi parcurs, pentru câteva clipe, prin fire nevăzute, distanța imensă ce ne desparte. A fost ca o întoarcere în timp,

ca o trecere printr-o poartă spre o altă lume, din care ea nu ne mai poate vedea. Inima sa greu încercată a încetat să mai bată, iar aripile i s-au sfărâmat, zburând spre un cer, poate, mai albastru, unde le scrie acum îngerilor. Fără Ileana, lumea e mai săracă cu un zâmbet, cu o lacrimă, cu poezia sufletului său, cea nescrisă.

Amintind unul din titlurile volumelor Ilenei, acela al romanului ***Tăcerea destinului*** (Ediția a II-a, Editura Emma, Orăștie, 2014), parcă fatidic, aș putea spune, fără teama de a greși, că destinul, pentru buna mea prietenă, a tăcut pentru totdeauna, dar amintirea ei nu va tăcea niciodată în cugetele noastre...

(Deva, 6 iunie 2018)

Dora Pascu – un periplu tulburător prin *Alte vise, alte doruri*

Pe Dora Pascu nu o cunosc foarte bine, “pașii” ni s-au întâlnit până acum doar în lumea virtuală, într-unul din cenaclurile literare la care amândouă activăm. Nu știu dacă este “ușor timidă” sau dacă “vorbește puțin, dar cumpătat”, așa cum se afirmă în prefața volumului de versuri ***Radiografii sentimentale***, unul din cele două, pe care mi le-a dăruit de curând. Pot însă declara cu certitudine, răsfoind paginile încărcate de sensuri, că “puterea ei stă în cuvântul scris” și că este “mai altfel, pentru că știe să foreze în adânc”, ca s-o parafrazez pe autoarea acestei prefațe, poeta Rodica Grigorie.

Deși am schimbat doar câteva impresii împreună, între noi s-a născut o simpatie la prima... citire, ca un fir nevăzut ce leagă sufletele noastre, vibrând la aceleași lucruri sau, mai bine-zis, la aceleași cuvinte, desprinse din trăiri autentice. Am simțit involuntar dorința de a scrie despre al doilea volum al Dorei (***Alte vise, alte doruri***, apărut în anul 2016, la Editura PIM, din Iași), nu ca un critic literar, nici ca o prietenă (pentru a nu fi bănuită sau acuzată de subiectivism), ci ca un simplu cititor, atins până la nervură de sensibilitatea și lirismul versurilor ce-i poartă semnătura. Chiar dacă nu am cum să-l înlocuiesc pe profesorul ei de limba română, cunoscutul și apreciatul romancier și scenarist George Șovu, cel care n-a mai apucat să-i prefațeze cartea, fiindcă și-a îndreptat zborul, în urmă cu doi ani, spre o lume poate mai bună, dar imposibil de atins de către cei aflați (încă) în viață, pot să visez ori să-mi fie dor alături de ea, iar și iar, sfidând distanța ce ne desparte, doar lecturându-i poeziile.

Dora evocă, plină de nostalgie, în multe din creațiile sale, imagini ale unei copilării deloc ușoare, chiar traumatizante, ce a marcat-o, dar a și transformat-o în omul complex care a devenit astăzi: “lipsiți de-albine mi-au fost stupii/.../ deseori mă-ncerca foamea/.../ copilăria mi-a fost

friguroasă/.../ am învățat să-mpart pâinea la masă,/ să-l omenesc pe cel ce-mi intră în casă” (**Eu sunt un om obișnuit**); “era noapte afară și-n casă era frig/.../ mama tăiase o portocală/.../ mi-a promis că la anul vom avea mai mult/.../ sufletu-mi jubila.../ portocala toată era pentru mine” (**Felii de portocale**).

Mama, cea mai scumpă ființă, revine obsesiv în gândurile autoarei, acaparându-i (și) condeiul: “De mult... nu m-am mai certat cu mama mea/ și ce n-aș da acum... să mă mai pot certa cu ea/.../ Poate în vis vom continua cu cearta și cu sfada/ ca să nu văd cum mi te-acoperă de tot zăpada” (**Dor de mama**); “Mi-e dor de tine, mamă,/ vreau mâna să-ți sărut,/ dar tu-mi zâmbești din ramă/ c-un zâmbet din trecut” (**Să-ți sărut**); “Care mamă nu-i iubită pân’ la soare și-napoi,/ ce copil nu își dorește o călătorie în doi,/ doar cu mama pe o rază, ori de soare, ori de lună...” (**Care mamă...**).

Imaginii sacre a mamei i se adaugă aceea a unei mătuși bătrâne și bolnave, una din puținele persoane care au încălzit, cu inima lor bună, anii triști și friguroși ai fetei fără “vise mari”, dar cu sufletul de aur: “Am avut o mătușă.../.../ bătrână... de tot/.../ M-a crescut într-o vreme,/ când fără mama am fost/ și acum sufletu-mi geme/ că n-am prețuit-o cu rost” (**Păpușa din trecut**). Regretele sunt, însă, ca mai întotdeauna, tardive: “Iarăși fac colivă de sufletul tău,/.../ sufletul mi-e rânced, râncedă și nuca,/ a crăpat și crucea, s-a uscat uluca”, afirmă Dora într-o altă poezie, dedicată, din nou, mamei (**Iarăși...**).

Bunica este un alt personaj desprins din amintirile neprețuite ale Dorei, la care ea revine mereu cu plăcere: “mi-e gândul la ochelarii bunicii/.../ mi-e dor și de lampa de gaz/.../ mi-e liniștea și pacea de-atunci/ tabuul inimii mele...” (**Mi-e gândul la ochelarii bunicii**); „Altă filă, alt chip,/ cu bunica-s la mare,/ îngropată-n nisip,/ căutând doar răcoare” (**Răsfoiesc amintiri**).

În ciuda vicisitudinilor ce nu au ocolit-o de mică, autoarea păstrează cu duioșie, în cămăruța ascunsă a ființei sale, și amintiri plăcute, dintr-o perioadă mult controversată, în care copilul din ea vedea plaiurile natale, cu toate lipsurile

inerente, ca pe un tărâm de basm: „Țara îmi era strada,/.../...ne jucam pe schele,/ toți pui de comuniști./.../...În praf m-am delectat,/ chiar de visam o țară/ de basm, de neuitat“ (**În copilărie**).

Un alt aspect adus în atenția cititorului este cel al relației cu divinitatea, relație de care autoarea nu este prea mândră sau mulțumită: „...recunosc cu umilință/ că-s săracă în credință“ și pe care ar dori să și-o îmbunătățească: „Mi-aș dori să pot a crede/ și-n ceva ce nu se vede,/ nu se vede, nu se-aude/ și în ceruri este jude“ (**Cred**); „...de Paște și de Crăciun/ mă simt mai păgână ca oricând,/ eu nu prea merg prin biserici,/ El e... la mine în gând“ (**Poate...**).

Aflată la o vârstă la care, indubitabil, gândul călătorește, uneori, la poarta dintre lumi, punându-și întrebări, dar neafând răspunsuri, Dora Pascu încearcă să facă „pace“ cu Creatorul, încredințându-i-se în totalitate: „Doamne,/ când o fi ca să mă vrei,/ de inimă să mă iei,/.../ dacă vrei să-mi faci pe plac/ să nici nu mă lași să zac,/.../ când o fi vremea să-mi vie,/ să fie după chindie,/.../ cum Te știu un mare domn,/ rogu-Te, ia-mă în somn,/.../ Tu ai să faci doar cum vrei,/ vezi Tu cum ai să mă iei,/ că o fi ușor sau greu,/ faci cum vrei, ești Dumnezeu“ (**Doamne, când o fi...**).

Prezența de spirit a autoarei o îndeamnă să încropească un (alt) scenariu, în care Cel ce ne-a creat deține unul din rolurile principale, scenariu presărat, pe alocuri, cu umor împletit cu ironie fină: „Numai la țară pot vorbi cu Dumnezeu,/ deschide El fereastra, o deschid și eu/.../ Îi spun că am venit să fac curat/...// - Curat mai fac și eu, mai mut o stea,/ mai șterg de praf un nor de catifea,/ mai fulger și mă-ncrunt la oameni răi...“ (**Numai la țară...**).

Dora Pascu are o mare putere de metamorfozare, este cameleonică în sensul cel mai bun al cuvântului, se transpune cu ușurință în diverse ipostaze, se ridică la ceruri sau coboară în cele mai tainice ori întunecoase cotloane ale ființei. Bătrânețea este, pentru ea, o (nouă) etapă plină de griji și necazuri, care o face să-și piardă liniștea cu greu dobândită. Cu harul scrisului, primit în dar de la divinitate, ea reușește să se autopersifleze și să se redefiniească, pentru a-și masca

neliniștea: „Sunt numai umbra celei ce-am fost,/ o umbră umflată, urâtă, crăpată/.../ Sunt doar amintirea a ce-am trăit/.../ nimic nu-mi place, totu-i pierit/.../ Sunt doar tristețea serii de toamnă/.../ Sunt doar răceala albă de iarnă...” (**Umbra**); “Mă simt ca o casă bătrână/ din Bucureștiul trecut,/ ce-i gata să cadă-n țărână,/ iar timpul în ea s-a pierdut” (**Din Bucureștiul trecut**).

Sentimentul de neputință și singurătate transpare și din poezia **Sunt...cum sunt**, ca un semnal de alarmă pentru cei dragi, care, în vâltoarea vieții, s-au îndepărtat, lăsând-o cu un gol în suflet: “Sunt... cum sunt, nu mă iubesc,/ las pe alții să o facă, dacă vor,/ prea puțin mă îngrijesc,/ că și-așa, oricum, tot mor./.../ De ce m-aș mai îngriji,/ să vorbesc la telefon?/ Vorbiți între voi, copii,/ mie-mi sună a abandon!”. Un autoportret reușit este poezia **Sunt doar gând**, unde autoarea se definește prin imagini simple, dar de un mare impact emoțional: “sunt doar gând și atât,/ nu mă vând, nu mă dau,/ sunt orice, sunt oricât,/ nici nu cer, nici nu iau”.

Subiectele cu tematică socială nu îi sunt străine Dorei Pascu, ea empatizând mereu cu cei oproșiți sau vitregiți de soartă: “Pentru cel umil, sărac,/ moartea e singurul leac,/ pentru omul cel bogat,/ încă-o pungă, la pătrat” (**De leac**).

Fiecare poezie a Dorei spune o poveste, ne-o prezintă pe autoare așa cum este în realitate, cu bune și cu rele, dezbrăcată de inhibiții sau de falsă pudoare. Ea se confesează cititorului ca unui prieten apropiat, fără teama că ar putea fi muștrată sau judecată, mărturisindu-i iubiri, dureri, neîmpliniri, chiar și cea mai aprinsă dorință a inimii sale, din noua etapă existențială pe care o parcurge: “Nu știi de mă încearcă vreun regret/ pentru cele făcute sau nefăcute,/ un singur lucru știu acum: mă vreau poet/ și-L rog pe Dumnezeu să mă ajute!” (**Eu, niciodată...**).

Puterea de a merge mai departe a Dorei subzistă, probabil, tocmai în capacitatea de a-și lua în zeflema problemele cu care se confruntă: “Doamne, spune ce să tai/ ca să nu mai scot un “vai”?/.../ Să tai, Doamne, vreun picior?/ Să stau șchioapă ca Azor?/.../ la un deget, altceva,/ însă mersul nu

mi-l lua!/.../ Sau mă vrei, Doamne, pe toată?/ și atunci chiar că e lată!...” (**Ce să tai**).

Nu este uitată tema iubirii, tratată în antiteză, autoarea creând un paralelism între o iubire destrămată sau apusă și o alta, matură, ce a rezistat în fața tuturor intemperțiilor: “Câteodată, câinos, doar tăcem împreună/ și, cumva, nici nu vrem, nici nu știm să mai fim/ și-n străfunduri de gând învârtim o minciună/ ce-o purtăm, nevoit, spre un alt țintirim” (**Câteodată...**); “Dacă vrei să mergem la plimbare,/ îmi iau și eu bastonul și te secondez!/.../ străbatem o stradă, poate chiar și două,/ ne ținem de mână, la fel ne iubim” (**Dacă vrei să mergem...**); “Și talpa mea, îngemănată lângă talpa ta,/ au prins a bate viața împreună,/ știi doar că cine se-aseamănă, se-adună” (**Și totul eu**).

Poeziile Dorei Pascu se caracterizează prin două mari calități, de care ea știe să se folosească foarte bine, pentru a transcende până și cele mai împietrite inimi: sinceritate și simplitate. În versurile sale se poate regăsi oricine, scrierile ei sunt inspirate din viață și pot fi pe lungimea de undă a fiecărui cititor, în diferite perioade ale existenței. Diversitatea temelor și bogăția trăirilor, talentul de a transpune în versuri preaplinul eului liric și a face poezie din orice, se regăsește pe tot parcursul cărții, și în alte titluri, precum: **Caii mei..., Cabalină, Boii de la bicicletă, Lumea mea din șifonier, Pentru vise și mărgele, Nu se poate, Nu mă vând, Mi se scurge viața, Am ferecat parfum, Mahmureală, Am visat la o toamnă, Plâng de ziua crucii, Luna în Crăciun, Toarnă alb** și mă opresc aici, pentru că ar trebui să citez tot volumul.

Parcurgând confesiunea lirică a Dorei Pascu, este evident că dorința ei de comunicare și de a face din poezie o punte spre alte suflete nu s-a epuizat, nici pe departe! Acest lucru ni-l mărturisește chiar ea, cu franchețea-i caracteristică, în câteva cuvinte, la începutul cărții: “Ce fac, dacă am să mai scriu? Mai fac un volum, până când voi termina ce am de spus!” Așa să faci Dora, spre delectarea ta și a noastră! Sunt sigură că mai ai multe să ne împărtășești! Eu una îți urez mult succes!
(Deva, iulie 2018)

Nicolae Scheianu – *Pietre din(tr-un) potop (de cuvinte)*

Pe Nicolae Scheianu l-am cunoscut la începutul lunii iunie (2018), când venise din Baia Mare la Deva, cu ocazia lansării de carte a unui coleg scriitor din orașul aflat la poalele Cetății. Întâmplarea (fericită) a făcut să se așeze chiar pe scaunul din spatele meu, motiv suficient pentru a intra în vorbă la sfârșitul evenimentului și a schimba impresii și volume personale. Astfel am ajuns în posesia cărții sale, ***Pietre din potop***, apărută la Editura Vinea, din București, în 2016, ce a spart îndelunga tăcere în spatele căreia autorul s-a ascuns peste douăzeci de ani, ca după un „zid al plângerii” (pe dinăuntru), cum aveam să aflu ulterior.

Parcurgând cu atenție filele ce-mi stârniseră inevitabil curiozitatea, mi-am dat seama că autorul ce vedea „poezia ca pe o mântuire” și care susține că „numele poeziei nu ar trebui luat în deșert”, este într-adevăr „poet până la prăsele”, așa cum singur se definește în interviul acordat scriitorului Alexa Gavril Bâle, cu puțin timp în urmă.

Nicolae Scheianu scrie o poezie în vers liber „grea”, ermetică, încărcată de sensuri. Chiar și titlul ales pentru volumul despre care am simțit imperios nevoia să scriu este unul abscons, interpretabil, racordat percepției cititorului: Potopul poate fi înțeles ca un simbol al curățirii, al purificării, al unei mari transformări, dar poate semnifica și o „explozie” de cuvinte, după o mare de tăcere, cuvinte ce își doresc cu ardoare să iasă la lumină. El poate reprezenta, totodată, vremurile tulburi pe care le parcurgem, într-o înstrăinare de noi înșine și de ceilalți, din care se pare că nu avem scăpare: „Suntem cu toții pe malul Potopului/.../ ca într-o fotografie pe sticlă/.../ și privim fiecare în altă parte/.../ în zadar îngenunchem și strigăm la Dumnezeuul nostru/ de-atâta zgomot de valuri și de-atâta prăpăd/ nu ne mai aude nimeni” (***Pe malul Potopului***).

O „piatră din Potop” poate fi însuși autorul, care a rezistat „valurilor” furtunoase ale metamorfozării poeziei și nu s-a pierdut pe sine, din contră, s-a redescoperit pe el, cel de astăzi, un poet cu o amprentă personală aparte, distinguându-se cu ușurință prin personalitatea scrierilor sale, deși prezența sa literară este una discretă. Și, nu în ultimul rând, Potopul este un pârâu aproape secăt în zilele noastre, care curgea odinioară pe lângă casa în care autorul și-a petrecut copilăria, săpându-i acestuia în cuget un vad pitoresc, de neuitat: „Potopul nu mai curgea decât în memoria mea” (*Pietre la crescut*).

Aflat într-o permanentă căutare a „malului cel bun al Potopului”, autorul își pune întrebări existențiale, fără să (mai) aștepte răspunsuri: „nu știu dacă e bine sau nu/.../ să mă aștept pe mine să vin/ din începuturi de unde și eu am fost/ un fir de praf din pustie”. Conexiunea cu divinitatea depășește, din fericire, barierele impuse de lumea materială: „numai sufletul meu Te pricepe/ numai adâncul meu care/ Te-a cuprins la începuturi...” (*Malul cel bun al Potopului*).

Perioada de tranziție de după căderea regimului comunist și speranțele spulberate ale generațiilor care credeau într-un miracol ce a uitat să apară, durerea izvorâtă din neputință, sunt surprinse cu acuratețe, prin metafore expresive, performante, de „pana” experimentată a poetului: „toată generația mea/ a zdrobit între degete semințele cucutei/.../...plângeam până când lacrimile noastre/ umflau pâraiele/.../ ...o pasăre grea și urâtă/.../ ...zicea în batjocură:/ de ce vă tot pierdeți voi vremea cu viața” (*Cei mai norocoși dintre noi*).

„Cei singuri, la fel ca fericiții,/ au nevoie de-o mână din înalt peste creștet/ de un cort ridicat între spini”, afirmă Nicolae Scheianu în poezia *Cei singuri, la fel ca fericiții*, amintind cu tristețe „cum noi trecem în goană/ pe lângă atâta disperare”, etalându-ne „nesfârșita suferință umană/ frica țipătul spaima durerea/ nesfârșita noastră neispășire...”.

Cu „brațele pline de frunze uscate/ și palmele pline de așchii de cruce”, autorul declară: „Dacă ar fi să fug să mă ascund/ să caut un adăpost/ de spaimă și întunecare/ m-aș

opri doar dac-aș atinge-o clipă/ mărul dulce din surâs...” (***Până lângă mărul dulce***). De altfel, aceasta nu este singura poezie ce utilizează simbolul mărilor, care poate să exprime, în funcție de context, înțelepciunea (divină), eternitatea, salvarea, dar și dorințele lumești sau o capacitate dezvoltată de reflexie, respectiv o trezire intelectuală ori o libertate a spiritului. Crucea semnifică jertfa, cheia care deschide poarta spre mântuire, spre o lume idealistă pentru unii, dar pentru autor, una reală. „Frunzele uscate” sugerează lipsa fericirii, a comuniunii dintre omul-poet Scheianu și (unii) semeni, discordanța dintre așteptări și realizări, în ce privește interacțiunea umană.

Un mic colț al amintirilor poetului, atins (și) de nostalgia copilăriei, este ocupat de imaginea dragă a profesorilor ce au contribuit la formarea lui ca om: „...dascălii noștri/ care ne vegheau cu drag/ când se trezea la viață potopul/ să nu cădem din joacă în valuri...” (***Dar dascălii noștri***).

În ***Umbră mea, biografia umbrei mele***, poezia care deschide cel de-al doilea capitol al cărții, autorul își auto-persiflează „viața peticită” și activitatea scriitoricească, încercând să-și mascheze dezamăgirile: „Nici n-am intrat încă în biografie/ să vezi atunci ce poeme-or să iasă/.../ poezie cum nu s-a mai scris/.../ orgii de metafore cohorte de iambi și trohei/.../ nemaipomenite zvâcniri metafizice...”.

La fel procedează și în poezia ***Sub tot felul de flamuri***, ce dă titlul capitolului: „Neputința și gloria încep uneori/ cu primul vers/ de la-nălțimea operei mele/ îmi pot permite/ câte o noapte cu prințesa de porțelan/.../ cu biografia aranjată frumos/ și legată cu zgardă”, menționând, printre altele, efemeritatea ființei umane: „trece vremea vine vremea/ sub tot felul de flamuri”.

Regretul pentru trecerea timpului și teama inerentă în fața Marelui Final sunt descrise cu acuratețea unui profesionist: „de multe ori mă sperie liniștea.../ groasă ca mușchiul de fag/ spartă de vânt.../.../ mă văd uneori un fir de iarbă/.../ Totul mi se pare straniu străin și nedrept/.../ ...timpul/ îmi ticăie-n urechi ca un ceas de gară:/ Aceasta să fi fost viața?...” (***Un om și el, undeva***). Goana nemiloasă a timpului

este evidențiată și în poezia **Clepsidra**, dedicată nepoatei Patricia: „...pe partea mea de clepsidră,/ (nisipul) se-ngroșa pe nesimțite/.../ Pe partea ta răsărea soarele.../.../ Într-o zi.../.../ mă vei afla înăuntru/ și te voi privi din cupele ei/ mereu flămânde...”.

În poezia **Sosirea acasă**, una din numeroasele poezii cu rezonanțe biblice, urmând parcă pilda fiului risipitor, autorul își descrie întoarcerea dintr-un pelerinaj imaginar pe un tărâm al singurătății și amintirilor, unde pașii i-au rătăcit în căutarea, poate, a tinereții pierdute sau a unei lumi mai primitoare decât „frigul” „cât să înghețe păsările de la streășină”, de acasă: „Mă întorc de pe toate căările/ pe care nu am umblat niciodată/.../ cu un car de trecut în spinare/ cu tot viitorul înfășurat sub pași...”.

„Nu scrie nicăieri că trebuie/ ...să facem numai lucruri omenești/ nu pentru asta am venit pe pământ”, continuă el pe același ton, al căutătorului de sensuri din „neamul mare al întristaților”, care „se îndepărtase de cale”, în poezia **Unde erai**.

Poetul căruia „linia vieții (îi) iese din rădăcină/.../ și se face copac” (**Scrisoare ruptă**) conștientizează că „o desfătare de mari margini/ este viața noastră” (**Margini**) sau „o înălțare și-o cădere de petale” (**Primăvara, poezii au mereu dreptate**), în lumea în care „Unora li se pare că așa e bine/ să-și ridice palate și împărății/ să-și zidească temnițe de oase/ și alte zădărnicii” (**Locul bun**).

Poezia **Sub sălcii, sub scut** demonstrează, încă o dată, că existența (autorului și nu numai) este, de cele mai multe ori, presărată de „asperități”, de încercări mai mult sau mai puțin controlabile, toate conducând la formarea personalității individului, în ansamblul său: „pe fluxul sângelui (meu)/ sosesc vapoare/ corăbii cu porturi cu tot/.../ disperări și patimi învinse/.../ minunile vin și pleacă mereu”. Poetul nu se sfiște să recunoască faptul că a cunoscut „...spaima bucuria/ mărunță extazul cenușa verii/.../ funia fierbinte a nopții” (**Un pat într-un lan de maci**), realizând că „Va fi un timp va fi un loc” unde „smerit voi saluta norii/ voi rosti benedictii/ într-un luminiș cu goruni” (**Clipe solemne**).

Autorul deplânge adesea perioadele fericite din viața sa, de mult apuse: „...eram rege vestit peste trecutul meu”, înlocuite cu „dureri și tăceri/.../ atâtea drumuri poduri poteci/ și spaime prin care să treci/ dintr-un viitor cu aripi/ într-unul cretin și steril/ atâta prezent imbecil”, descrise cu înverșunare în poezia **Atâtea lucruri spuse-nespuse**.

Ultima poezie a volumului, **Despre copacii singuri**, poate fi interpretată (și) ca un poem-manifest adresat celor ce (ne) vând aurul verde al țării, pădurile, fără să se gândească la comoara pe care o sacrifică pentru niște himere ale lumii materialiste: „Am să plec într-o zi/ să aduc laolaltă/ toți copacii singuri din lume/ într-o pădure numai a lor/.../ unde rugăciunile să se audă până la ceruri...”.

Parcurgând ultima filă a volumului, pot afirma cu certitudine că poezia lui Nicolae Scheianu este una ce trebuie citită și cu mintea, nu doar cu sufletul. Fiecare cuvânt, pentru el, are o rezonanță aparte, descriind perioade, trăiri, stări. Nu-mi rămâne decât să-mi exprim speranța că autorul va reveni cu noi „pietre” de temelie ale literaturii române, acum, cât încă se află în plin proces creativ și când mai are de parcurs un drum lung (sper) până la o altă „tăcere”, una fără început și fără sfârșit...

(Deva, iulie 2018)

Mirela Ianuș Dinga – poeta ce se răzvrătește în „dansuri cadențate”

De poeta Mirela Ianuș Dinga nu am auzit niciodată până acum, așa cum, probabil, nici ea nu a auzit de mine. Am ajuns, de curând și cu totul întâmplător, în posesia volumului său de poezii, intitulat **Arabescuri** (apărut la Editura eCreator, din Baia Mare, în 2018), într-o zi însorită de vară, pe când mă plimbam prin parcul din apropierea Pădurii Bejan din Deva, unde am poposit lângă standul de cărți, amenajat și aprovizionat cu generozitate de Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, din localitate.

Abia după ce am terminat de citit cartea, care mi-a captat imediat atenția, am aflat cine se ascunde în spatele identității de pe copertă. Am descoperit o poetă de vârstă apropiată mie, ce își are rădăcinile în județul Galați, dar a fost adoptată, cu mulți ani în urmă, de o altă țară prin venele căreia curge sânge latin, Italia, unde a debutat în 2017. A urmat, în același an, o “explozie” de volume, patru de toate, într-o perioadă relativ scurtă, semn că atunci când adâncurile (îți) sunt pline de magmă (creatoare), mai devreme sau mai târziu, la momentul oportun, aceasta ajunge la suprafață.

Revenind la cartea Mirelei, încă de la primele pagini am fost învăluită de căldura și expresivitatea unui vers clasic bine strunit, redactat aproape integral în manieră (cuasi)modernă – și acesta nu este un lucru rău, cu toate că poate părea neobișnuit la prima vedere (fără semne de punctuație, în mare parte – cu excepția punctului de la finalul fiecărei strofe – și cu majusculă doar la începutul primului vers al strofelor), încărcat de metafore inteligent construite și originale.

Deși tema iubirii, abordată de autoare, este una comună, mi-am dat seama că am dat peste o poetă care, în ciuda faptului că din dragostea mult visată (i-)au rămas doar “flăcări și fum” (sau poate tocmai de aceea), așa cum ea

însăși (ne) mărturisește, “arde” în poezie, în cel mai frumos sens al cuvântului: “Învățasem să ardem tăcut/ ne plângea stins cenușa în oase/ din scânteii valsul vechi îl ascult/ cum îngână silabele arse” (**Ardeam**).

În pofida atmosferei cu predilecție melancolică, “castelul” de cuvinte alese cu îndemânare continuă, într-o ascensiune inedită, să-și apropie “turnurile” (slovela) de cer, singurul loc de unde mai poate izvorî un strop de speranță: “Ne scuturam de pleava unor vise/ când timpul rănila își linge scurt/ pe urmele de melci agale scrise/ tăcerea își cârpea balansul rupt/...// “Și ne-afundam în nopțe și nisipuri/ ce se mișcau în jur înșelătoare/ tunelul strămt al unor false timpuri/ urca spre zori săpând de sub zăvoare” (**Sevă amară**).

Natura se împletește armonios cu iubirea, chiar dacă tabloul rezultat este unul „înghețat”: „Noi uitasem mirosul de gheață/ răgușind în timide zăpezi/ pendulând între moarte și viață/ vântul curge pe nuci în livezi.// La cămașă cu nasturii ruptii/ ziua-și pârguie fruntea-n apus/ noi pe frontul tăcerii căzuți/ bem silabele timpului dus” (**Un apus**).

Iarna pare să fie anotimpul preferat al Mirelei Dinga pentru transpunerea în versuri a trăirilor sale afective, cel puțin așa se deduce (și) din poezia **Un fel de iarnă**: „Ne gârbovisem ca în miez de iarnă/ sub blănuri lungi și grele, antifrig/ din dangățul omătului ne cheamă/ ecoul când refuz să te mai strig”.

Imagina iubitelui apare obsesiv pe tot parcursul cărții, poate pentru a demonstra, o dată în plus, că dragostea este și va rămâne cel mai înălțător și profund sentiment pe care îl poate trăi ființa umană: „Rătăcită în palme uitate/ m-adunai în genunchi fir cu fir/ de sub streșinile umbrelor sparte/ ne gustam sub aripi de zefir.// Ne sculptam și în plumbul tăcerii/ linii frânte ne curg înspre piept/ din mirarea-ncruntată a serii/ doar un fulger știa că te-aștept” (**Așteptare**).

Un alt anotimp preferat de poetă pentru descătușarea stărilor sufletești este toamna, una cuibărită și în inimă, nu doar în frunzele copacilor: “Mă risipeai sub pleoape ca pe-un altar păgân/ strident gustând din pulpa nespusei cuvinte/

mușcați de huma rece genunchii-ți să rămân/ mă implorau când noaptea se-ngrămădea-n orbite” (**Toamnă**).

Cum cred că s-a observat deja, Mirela Dinga folosește nu rareori asonanța ca figură de stil, iar aceasta dă un farmec aparte scrierilor sale, conferindu-le o amprentă personală: “Și scoicile rănite plâng ascunse/ brodând misterul apelor în *perle*/ spiralele tăcerii nepătrunse/ agață-n firul viselor mărgele” (**Din goana vântului**) etc.

Adeseori în filele cărții înfloresc metafore avangardiste, captând atenția celui ce pășește sfios pe cărările de suflet ale poetei atinse de bagheta muzei: “Și se zbătea iar pântecu-n viori/ mușcat prelung de note muzicale/ pe sânul trandafirilor mășori/ parfumul sângerând dintre petale./.../ De toată nepuțința-mpovărați/ ce și-a găsit liman în piept la noi/ cădem de frig și somn încătușați/ strivind cuvinte-n straie tot mai noi” (**Cuvinte noi**) sau: “Noi pierdusem clipa, parcă se-necase/ în clesidra stinsă cu nisipul mut/ verdele din frunze iarăși sugrumase/ roua ce plecase-n luptă fără scut” (**Arșiță**).

În orice pagină a volumului poposești, găsești ceva memorabil, cantabil, versurile curg natural, ca o apă limpede; emoția este la ea acasă, iar sensibilitatea, de asemenea: “Bolnavi de rătăcire și mirare/ ne închinăm izvoarelor de dor/ în steme sacre lacrima tresare/ pe șuierea cometelor ce mor” (**Emoție**); “Și ca pedeapsă îmi mășori parfumul/ cuprins pe pielea mea de remușcări/ silabe culturoase-și sapă drumul/ din gânduri strangulate de mirări (**Pedeapsă**).

Captivă în spirala iubirii, poeta face o analogie între viață și jocul de șah: “Pășim peste uitare ca pe gheață/ din când în când din glezne sar scânteii/ în șahul complicat jucat de viață/ noi caii i-am eliberat de șei” (**Răzvrătire**), conștientizând că totul are, până la urmă, un sfârșit, independent de voința noastră: “Și eram muguri deveniți deodată/ sinucigași plâpânzi croiți în verde/ corolele tăcerii plâng pe piatră/ și devenim ecou ce lin se pierde” (**Iriși**).

În poezia **Spre nicăieri**, autoarea surprinde foarte bine apusul iubirii, într-un peisaj cenușiu, în care sentimentele nu (mai) găsesc poteca spre adâncurile ființei: “Din când în când la frunze ne-nchinăm/ pe fruntea lor când zăbovește vântul/

zăbalele de plumb când le purtăm/ în marșu-absurd spre
nicăieri cu gândul.// În clipa-n care îmi eram străină/ tu cuibul
mi-ai deschis din palma ta/ și m-ai spălat cu lacrimi și lumină/
să-mi pot purta desculță umbra grea”.

Deși unele din poeziile Mirelei Dinga sunt impregnate,
într-o anumită măsură, de lirismul păunescian, ele poartă
cămașa dantelată cu figuri de stil originale a autoarei, care
preferă să se exprime la persoana întâi, pentru a da o notă și
mai mare de veridicitate versurilor, respectiv trăirilor
personale.

Poeta cochetează ocazional, pe parcursul volumului,
cu versul liber, pe care îl presară cu măiestrie printre cele
ri(t)mate, demonstrând că are disponibilitate (artistică) pentru
mai multe forme de poezie, fondul fiind unul la fel de bogat în
trăiri și sensuri și degajând același parfum de romantism
(amestecat cu gândire rațională), transpus în variantă
modernă, ca și versul clasic. Unitaritatea tematică este
compensată de bogăția imaginilor artistice, create parcă de
penelul unui pictor iscusit: “Pe corpul meu/ arabescuri scrise
de mâna ta/.../ privirea răsturnată/ încearcă să iasă/ la liman/
precum corpul zvelt/ al unei statui/ din interiorul bârnei/ de
lemn vechi/ abandonată într-o biserică părăsită” (**Arabescuri**).

În poezia **Amuțire**, autoarea descrie o pasiune ce se
stinge treptat, ca un foc pe care nu s-au mai pus de mult
vreascuri: “Ne mușcase nedumerirea și vântul/.../ agoniza în
urma noastră praful/ lăbărțându-se fără pudoare/ ne priveam
cu ochii închiși/ pentru a ne vedea sufletul/.../ freamățul
rămânea pe loc/ pendulând între umbre, disperare/ și
amintiri...”.

Deznădejdea singurătății în doi este surprinsă cu
acuratețe în poezia **Noi**: “Ne loveam de ceață,/ de arbori, de
ziduri,/.../ căutând în lipsa busolelor/ pe cadrane de argilă/ un
punct de reper/.../ noi – un fel de puncte fixe/ rătăcite între/
bătăile.../.../ inimii”.

Sentimentul de neputință în fața trecerii nemiloase a
timpului și a efemerității ființei umane este zugrăvit în culori
sumbre: “...cârpim dangățul/ rătăcit în tranșeele/ fără nume/
ale timpului/.../...răsărim în fiecare/ dimineață din nisipurile/

mișcătoare ale îndoielii/ poticnindu-ne de/ punctele cardinale...” (***Nisipuri mișcătoare***).

Toate celelalte poezii, din care n-o să mai spicuiască acum, fiindcă aş ocupa prea mult spațiu, păstrează același ton nostalgic, aceeași curgere mătăsoasă, delicată. Ca un cititor pasionat ce sunt, mi-am luat libertatea, în periplul meu prin universul (poetic) al Mirelei Dinga, să reproduc din versuri aleatoriu, nu în ordinea în care acestea apar în volum, pentru că am simțit nevoia să revin de mai multe ori asupra lor. Am avut surpriza (plăcută) să constat că unele se completează pe altele, ca într-un joc de puzzle, și m-am lăsat “prinsă” de acest joc.

Nu știu dacă creațiile sale vor prinde aripi spre zenit sau vor dăinui de-a lungul timpului. Știu doar că ele au pătruns în cămăruța secretă a sufletului meu și nu pot decât să mă bucur că am descoperit o împătimită a versului clasic, care se „supune”, fără să pară că aceasta ar fi o corvoadă pentru ea, rigurilor prozodiei. Ca atare, îi doresc succes acolo unde se află și, cine știe, poate că drumurile ni se vor intersecta cândva pe meleagul poeziei (și nu numai), acolo unde slova e regină!...

(Deva, august 2018)

Steluța Crăciun – în spatele *uși(lor) de hârtie*

Pe Steluța Crăciun am avut onoarea și plăcerea să o cunosc în urmă cu aproape doi ani, când am descoperit-o într-unul din cenaclurile literare virtuale, a cărui membră devenisem. Am fost, încă de la început, impresionată de bogăția metaforică și originalitatea creațiilor sale, precum și de cultura poetică de invidiat, ce transpare din fiecare vers al său.

Prea multe despre Steluța nu știu, decât că are o meserie nobile, aceea de dascăl, călăuzind pe drumul spinos al maturizării generații întregi de elevi. Nu pare să fie o persoană care își deschide sufletul în fața oricui, de aceea mă consider o norocoasă, primind în dar, chiar de la ea, volumul ***Uși de hârtie*** (apărut la Editura Timpul, din Iași, în 2018). Răsfoindu-i paginile, am simțit că pătrund într-o lume fascinantă, pe care autoarea și-a ferecat-o cu grijă, de multă vreme, în cămăruțele inimii, iar prin intermediul slovelor, a prins acum curajul să-i dea viață.

Citind prefața complexă scrisă de Marius Chelaru, ai senzația că tot ceea ce era de spus, s-a spus. Și totuși, percepția umană poate fi extrem de diversă, de aceea mi-am permis să-mi dau frâu liber dorinței impetuoase de a transpune în (alte) cuvinte trăirile Steluței, prin prisma imaginației mele.

Luată ad literam, „ușile de hârtie” reprezintă copertile cărții, care sunt, (și) metaforic vorbind, porți spre un alt tărâm, unul construit din slove meșteșugite, unde poeta ne invită să pătrundem, pentru a-i descoperi misterele, semnificațiile, parfumul. „Cochilia” de hârtie, de o fragilitate neîndoielnică, este singura care o protejează împotriva celor ce ar putea-o privi sceptic sau răni, într-un fel sau altul.

În afară de simbolul trecerii (unui prag), ușa (sau poarta) constituie și un semn al schimbării ori înnoirii, un pas către cunoașterea propriei conștiințe. Să sperăm că această „ușă” din imaginația poetei este una deschisă, care să-i

permite accesul spre reconectarea cu eul superior, respectiv cu pacea interioară.

Autoarea a preferat, pe parcursul întregului volum, să se exprime în vers liber, fără constrângeri de niciun fel, deși stăpânește la fel de bine versul clasic și rigorile acestuia. Fiecare poezie este o gimnastică a minții, riguros executată, o poveste de viață impresionantă sau o experiență sufletească intensă.

O să mă opresc asupra câtorva din poeziile Steluței, în mod aleatoriu, după cum acestea m-au inspirat sau mi-au îngăduit înaintarea spre „poarta” înțelegerii lor.

„Adesea adorm/ și mă visez câmpie”, afirmă ea meditativ în poezia ***Eu sunt câmpie***, continuând confesiunea lirică pe același ton melancolic: „Și-mi vine așa un parfum de demult/ de se trezesc în mine toți strămoșii:/ fac focul și coc știuleți/ ținând noaptea trează în vis,/ la marginea drumului meu, nesfârșitul”.

Singurătatea și pustiul din suflet sunt reproduse cu acuratețe, în imagini veridice, cu aceleași inflexiuni nostalgice: „După-amiaza de duminică/ are un aer de față bătrână/.../ După-amiaza ta, după-amiaza mea –/ fete bătrâne/ adunate la un loc/ pentru o plictiseală comună/ sau pentru o bărfă pofcioasă/ despre care pe care/ și cine cu cine...” (***Duminică după-amiază***).

În poezia ***Viață dublă***, Steluța ne reamintește dualitatea ființei umane, discrepanța (de cele mai multe ori) dintre realizări și iluzii: „Duc o viață dublă:/ una din ele/ rămâne aici, în contingent,/.../ ...să-și câștige existența/ și s-o suporte,/.../ Cealaltă viață a mea/ e ușor frivolă:/ se îmbracă în cele mai elegante iluzii...”.

„Cel mai plăcut loc de plimbare/ pentru bătrânii din oraș/ e drumul spre cimitir”, afirmă poeta în ***Ultima plimbare***, o poezie de o tristețe covârșitoare, în care starea apăsătoare de dinaintea „ultimului drum” este subînțeleasă; nimeni nu are tăria/curajul să vorbească despre „eterna locuință”, dialogurile ocazionale fiind despre problemele inerente lumii celor vii, cum ar fi, de exemplu, pensiile mici, „în rest, fac schimb de păreri:/

părerii de oameni,/ părerii de amintiri,/ părerii de rău”, în timp ce „În ochii lor lăcrimoși/ se îngustează orizontul”.

În antiteză cu aceste imagini impresionante prin veracitatea lor, cea a copilăriei, regăsită printre amintiri, pare o gură de aer proaspăt într-o cameră închisă ermetic sau o oază în deșert: „Luați și mâncați această pâine,/ ea este truda mea,/ spunea bunica.../.../ Noi rupeam cu lăcomie bucăți mari/ iar firimiturile se înmulțeau/ hrănind toate păsările cerului./ Pe spatele pâinii, liniștit,/ semnul crucii” (**Pâinea**).

Mireasma dulce, tulburătoare, a Orientului Apropiat și a palatelor din vremuri apuse de mult, se resimte puternic în poezia **Oare**, unde imaginația autoarei atinge cote maxime: „Uneori mă trezește/ un miros de apă de trandafiri/ și simt pe limbă gust de sarailii./.../ ...sunt undeva pe malul Bosforului,/ prin umbrele albastre de la Topkapi,/.../ frumoasa Aișe,/ răpită de un mândru palicar.../.../ Oare sunt stră-străbunica mea/ călătorind prin timp,/ sau pur și simplu am visat/ recitind Adrian Zografi?”.

Dragostea, una din temele favorite ale poezilor, nu este neglijată nici de Steluța Crăciun, care are o capacitate impresionantă de a descrie plastic cenușa sentimentelor ce „ardeau” intens cândva: „Lupta se terminase:/ rămăsesem singură/.../ și ce grea bătălie am purtat:/ am aruncat unul în sensibilitatea celuiilalt/ cuvinte grele, care să lase vânătași pe viață” (**După luptă**), într-un „război de orgolii”, în care așa-zisa victorie este, mai degrabă, (tot) o înfrângere.

Într-o altă poveste de(spre) iubire, regretele tardive se împletesc într-o cunună a singurătății, pe care un „el” (imaginar sau nu) o poartă cu tristețe, ca pe un premiu de consolare, primit la școala vieții: „Cum a mai trecut el prin viață/ presărând în urmă/ speranțe, vise,/ uneori vreo floare/.../ Era mereu în căutare de ceva sau de cineva/.../ Nu știa că toate presărările lui/ erau de fapt risipiri/.../ iar drumul înapoi nu se mai putea” (**Drumul înapoi**).

În poezia **Albastru** este descrisă o iubire idealistă, unde orice gest, orice amănunt, aparent fără însemnătate, devine fascinant pentru un îndrăgostit: „cum să fac/ să nu mă scufund în albastrul/ adânc al ochilor tăi?/ n-ai putea să clipești

puțin/ să mă agăț de genele tale?/ Nu puteam:/ eu priveam dragostea/ uimită/ cu ochii larg deschiși/.../ Doar sărutul/ îmi închidea ochii,/ salvându-te/ din când în când”.

Speranța într-o poveste de iubire care să-i dea (autoarei) aripi spre zenit transpare (și) din poezia **Așteptare**: „Neclintită aștept/ la răscruce/.../ Acolo/ mi-am făcut eu ferestre/.../ poate/ apari de pe un drum interzis,/ îmi inversezi sensul vieții/.../ și vin anotimpuri și pleacă/.../ Eu sunt doar/ copacul de la răscruce/ prinzând rădăcini în inima ta”.

O altă viziune asupra iubirii, una cu parfum de epocă de această dată, când senzualitatea era printre trăsăturile dominante în cercurile din înalta societate, cu condiția să fie salvate aparențele, este descrisă în poezia **Dejun pe iarbă**: „Prea multă ipocrizie/ ce a învăluit amorurile în alcovuri/ unde priveau pe gaura cheii/ servitorii voyeurști/ s-a risipit cu ceața albă a dimineții”. Dar, indiferent de perioadă, „lubirea poate fi străvezie/ și nesigură/ ca voalul alb al miresei./.../ Sfidând religia, timpul/ și alte prejudecăți și conveniențe/ trupurile se caută în nopte/ și se găesc” (**Dacă eu aș fi Dalí**).

Regăsirea îndrăgostiților și durerea înstrăinării dintre suflete este redată într-un tablou expresiv, în poezia **De departe**: „...umbra ta, alungită și subțiată,/ a intrat,/ ezitând,/ pe poartă: erai un străin;/.../ în ochi bătea vântul însingurării/.../ în privirea ta/ au început să se reflecte/ florile din grădină/ și, un pic,/ surâsul meu” sau: „Ai început să pleci/ puțin câte puțin/ întâi ți-a plecat gândul,/ apoi surâsul.../ Am rămas doar eu.../ Păcat că se face atâta risipă de liniște” (**Însingurați**).

O dovadă că dragostea poate reveni la viață atunci când nu te (mai) aștepți este și poezia intitulată sugestiv **Muguri**: „Trecut e timpul.../ atunci de unde/ această adiere/ prevestitoare de muguri,/ acum toamna?/.../ Înflorești așa de plenar/ în mine/ că nici nu știi/ cum să te ascund/ de ochii reci ai brumei”.

Versatilitatea (poetică) a Steluței Crăciun este foarte bine reliefată în poezia **Chirurgie estetică**, unde se auto-persiflează într-un mod inedit, închipuind un dialog, presărat pe alocuri de sarcasm bine dozat, cu un specialist estetician, în vederea (re)modelării exterioare, dar mai ales a celei

interioare: „Vom începe cu sufletul/ aici avem cel mai mult de lucru –/ multe dureri de înlăturat/.../ ceva amintiri de netezit,/ și trebuie neapărat să scoatem/ iubirile-acelea cronicizate/ riscă să devină maligne”.

După „complicata operație”, sufletul (i-)a devenit „total zen”, toate rănila (i-)au dispărut, însă, așa cum se întâmplă mai mereu în viață, totul are un preț: „nu mă mai pot bucura, nici întrista”. O altă „surpriză” o așteaptă: „tenul era albastru,/ părul oranj,/ iar ochii, gura și nasul făcuseră permutări...”. Priveliștea neobișnuită este finalizată prin încercarea găsirii unei soluții pentru ieșirea din situație: „Acum sunt în căutarea/ unui chirurg/ admirator al lui Botticelli”, care să „repare” înfățișarea total schimbată de chirurgul „suprerealist convins,/ mare admirator al lui Picasso”.

Un alt poem ce îmbracă haine de gală este **La o tablă**, unde autoarea, cu același șarm, combinat cu o doză de ironie fină, (își) imaginează un dialog „la nivel înalt”, în sfere inaccesibile muritorilor: „Cârtitori mai sunt și pământenii ăștia,/ zise Dumnezeu, aruncând zarurile/.../ deranjându-mă cu insistența lor „de ce”./.../ Doamne, zise Sfântul Petru,/.../ ...dacă vrei să ai liniște,/ eu zic să renunți la filosofi/ și la poeți./ ăștia sunt mereu nemulțumiți/.../ și gândesc prea mult”. Hotărârea divină este redată cu umor, Steluța făcând „haz de necazul” ce însoțește, uneori, realitatea: „Mda, zise El, puțin iritat/ că mai pierde o linie,/ dar n-aș vrea/ să le iau iluzia liberului arbitru/.../ Așa că-i las mai bine în pace/ să se mănânce între ei”.

Ultima poezie din volum, **Viață furată**, cu un titlu expresiv, ce ar putea deveni chiar titlu de carte, redă drama unei femei simple, rămasă văduvă, care trage ponoasele unor decizii greșite, luate în tinerețe – o poveste ce ar putea fi a oricărei femei, din orice timp sau zonă geografică: „În zilele mai friguroase/ Marica renunța să-și mai viziteze/ prietenele din cimitir –/ pe la bărbat-su trecea mai rar:/ încă îl mai ura.../.../ (că avea obicei... când se îmbăta/ să arunce după ea cu ce-i cădea la îndemână)/.../ Memoria i se oprea mereu,/ ca un cal învățat în fața porții,/ la seara aceea de bal:/ tânărul

agronom dansase cu ea.../.../ Când s-a măritat cu Virgil,/ a luat bătaie din prima săptămână/ că nu-i fată mare...”.

Întregul volum al Steluței Crăciun, cu o amprentă personală palpabilă, conține o poezie matură, încărcată de sensuri, ce denotă sensibilitate nedisimulată, experiență și tenacitate pe meleagul incandescent al scrisului. Autoarea mânuiește cu dexteritate figurile de stil, fără a abuza de ele, pentru a țese povești tulburătoare de viață, sub bagheta magică a muzei. Multitudinea de subiecte atinse demonstrează talentul și capacitatea sa de a aprofunda natura umană, cu suișurile și coborâșurile acesteia. Am sentimentul că Steluța nu se va opri aici cu „explorarea”, ci va continua periplul său pe un teritoriu unde și-a dovedit pe deplin măiestria – acela al cuvintelor. Îi doresc mult succes și (îi) aștept cu nerăbdare următoarea carte!

(Deva, august 2018)

Ana Podaru – zbor de *fluturi în infern*

Poeta Ana Podaru îmi era deja cunoscută, de peste doi ani, din spațiul virtual, atunci când ne-am întâlnit pentru prima oară la Deva. Întâmplarea a făcut ca drumurile noastre să se intersecteze, pentru scurt timp, în luna august, cu ocazia popasului Caravanei Culturii în orașul de la poalele Cetății. Am fost uimită să descopăr o femeie în plină ascensiune literară (și nu numai), cu alură de adolescentă, pe chipul căreia necazurile (deloc puține) au refuzat să-și pună pecetea și a cărei frumusețe exterioară răzbate din interior, cu o vigoare de nestăvilit.

Entuziasmul molipsitor al Anei și delicatețea sa evidentă m-au făcut curioasă și dornică să-i răsfoiesc scrierile. Mi-am propus să mă aplec asupra uneia din cele trei cărți primite în dar cu prilejul sus-menționat, care poate a fost adusă mai puțin în atenția publicului, dar care merită să fie făcută, de asemenea, cunoscută, mai cu seamă că a obținut premiul I la Concursul Internațional de Publicații “Expresia Ideii”, Onești, 2018, la secțiunea “Literatură plurilingvă”. Este vorba de volumul *Fluturi în infern (Butterflies in Inferno)*, apărut în ediție bilingvă (româno-engleză) la Editura Inspirescu din Satu-Mare, în 2015. M-am cufundat între coperti ca într-o apă cristalină, răcoroasă, și am simțit o energie creatoare incredibilă țâșnind dintre file, ca dintr-un gheizer al cuvântului.

Inițial, titlul m-a contrariat puțin, părând a fi construit pe un paradox, dar lecturând poemul-pilot al cărții, i-am înțeles pe deplin sensul: “Am colindat aseară poienile în vis,/ Eu... fluture, o zi dansam cu licuricii/ Și mă-nălțam la stele, plutind în necuprins...”, afirmă ea autoportretizându-se, însă, așa cum se întâmplă mai întotdeauna în viață, fericirea este de scurtă durată: “Dar se-auzi un tunet și totul s-a schimbat,/ Iar licuricii-n corbi flămânzi s-au transformat/.../ Mi-au pus pe aripi plumb, pe vise gânduri triste...” (*Fluturi în infern*).

Fluturile este un simbol al sufletului, al metamorfozei, al învierii, speranței și, nu în ultimul rând, al vieții, al unui nou început. El poate fi regăsit și în alte poezii din volum, cum ar fi poemul **Vă trimit din palmă...** – o declarație cu inflexiuni optimiste, ce vădește dragostea de oameni, nedisimulată, a autoarei: “Vă trimit din palmă fluturi/ răsăriți din amintirea/ zorilor de zi cu stihuri/ vântu-n plete cu iubirea”.

Nu mai puțin săracă în semnificații este o altă poezie, **Am renăscut udată de lacrima fierbinte**: „M-am întrebat aseară, privindu-mă-n oglindă,/ De mai trăiesc aieva sau am murit de mult,/ Și-am scormonit cenușa secundă cu secundă;/ Certat fiind cu timpul, nu vreau să-l mai ascult“, concluzionând pe un ton profetic: „Nu m-am născut degeaba, acuma sigur știu“. Lacrima, simbol al durerii și al purificării, apare constant în conținutul textelor, semn că existența autoarei nu a fost una presărată doar cu petale de trandafiri, ci și cu spinii amărăciunii.

Conștientizarea misiunii sale terestre transpare și din poezia **Un înger în vis m-a certat**, în care ea ne mărturisește credința că harul său este dăruit de Sus: „Un înger în vis m-a certat,/ Mi-a spus: - De ce dormi?/ Știi a scie.../ Mi-a pus într-o mână hârtie,/ Din aripi o pană mi-a dat,/.../ Steluțe pe gând mi-a vărsat,/ Cuvinte venite din ele/ Curgeau din tărâm depărtat”.

În altă ordine de idei, iubirea – supremul sentiment uman (subiect preferat de majoritatea poezilor), nu este neglijată nici în acest volum. Dragostea Anei este mai degrabă una cu final nefericit, cel puțin așa reiese din poezia **Mă lasă**, unde regretul pentru clipele frumoase petrecute împreună cu iubitul, rămase la stadiul de amintire, se resimte acut: “De pleci nu-nchide ușa-n urma ta,/ Cu talpa pasul să-ți sărut, mă lasă,/ Să simt fiori, adulmecând sfioasă/ Parfumul ce-a rămas în mîntea mea”.

Alte poezii ce dezvăluie nostalgia după iubirea cândva împărtășită, care s-a stins ca un amurg înghițit de nori, sunt: **Plecarea ta miroase a pustiu** (“Plecarea ta miroase a pustiu/ cad clipele trecute-n neființă/ nesocotit e timpul-acuma știu/ să cern secunda mi-e cu neputință”), **Sărutul tău de gheață**

(“S-a zgribulit iubirea/ La braț cu amintirea”), **Lovește-mă de vrei cu flori** (“lovește-mă să simt vraja iubirii,/ nu pune sare pe cărări rănite”), **Ce liniște-i în noi iubite** (“de-atâtea lacrimi și tristeți/ plesnesc paharele golite”), **Mă doare lipsa ta** (“sinap-sele-mi sunt parcă niște ațe/ pe-un ghem mototolit când timpul trece”), **Și mă urăsc că te iubesc** (“și mă urăsc că nu mai poți să stai/ să-mi umpli iar izvoarele golite”) etc.

Deși din versurile sale răzbate o undă de tristețe desprinsă din cenușa sentimentelor (“Atunci când s-a sfârșit iubirea/ să nu dai vina pe rutină”), poeta deține secretul pentru a supraviețui unei asemenea catastrofe emoționale, pe care ni-l dezvăluie și nouă: “Sădește-n calea ta o floare/.../ Și nu uita să cerni apusul/.../ Păstrează ce-ai trăit în palmă/ și strânge pumnul cu putere/ și dă-i destinului, de-ți cere,/ un zâmbet, nu-l lăsa să doarmă” (**Un început și un sfârșit**).

Printre poeme există și unele ce divulgă o iubire idealistă, născută (probabil) din nevoia lăuntrică a femeii-poete de a-și găsi sufletul-pereche, care să o înțeleagă și să o accepte așa cum este: “De ani și ani culeg iubirea/ din palma ta și-ți mulțumesc”. Acestui iubit, imaginar sau nu, Ana nu se sfiește să-i declare cu sinceritate simțămintele: “mi-ai scris pe suflet cu penelul” (**Îți amintești iubirea mea**).

Alte versuri ce debordează de romantism și sensibilitate, încercând să convertească în realitate o iubire (aparent) imposibilă, se ascund în spatele unor titluri sugestive, ca: **Ascultă cum respiră vântul, Îți amintești iubirea mea, Ți-am vizitat în miez de noapte sufletul, Rugămintea, S-au copt în noi cireșele de mai, Mai lasă-mă puțin, Eu oglindită-n iriși verzi, Tu și eu, Și pune-vom iubirii stindarde nelumești** ș.a.m.d.

În multe poezii ale Anei apare, în configurarea tropilor, “palma”, ce simbolizează conștiința, îndrăzneala, franchețea, dăruirea. Mâna, în general, semnifică putere, generozitate, umanitarism, calități la care aspiră (aproape) orice ființă umană. Iată că totul se leagă și nimic nu este întâmplător în imaginile poetice țesute cu mîgală de artist(ă), cu esențe chiar din lumea sa interioară: “Din palma mea curgea nisipul/ se transforma-n câmp de trifoii”. Un alt simbol des întâlnit în

versuri, amintit mai sus, îngerul, ocrotitorul celor aleși, exprimă nevoia acerbă de sprijin din Înalt a poetei: “Iar îngerii-mi citeau din file/ din glasul lor curgea poruncă...” (**Revelație**).

Adâncimea lăuntrică remarcabilă a poetei Ana Podaru se face permanent simțită pe parcursul cărții, ea comunicându-ne fără rețineri trăirile sale ardente: “lăsați-mă să tac, dar vai.../ al sufletului glas se-aude/ un pas în iad și unu-n rai/ și gândul meu pe nu știu unde” (**Vorbește sufletul, eu... tac**) sau: “tortură, chin și neputință,/ sub clipa ceasului din urmă,/ un suflet plin de neființă/ nisipul din clepsidră curmă” (**Trecut-am noapte peste tine**) etc.

O (altă) poezie în care autoarea își etalează capacitatea de metaforizare este **Cerșetori suntem toți**, unde eul liric se exprimă fără rezerve: “Cerșetori suntem toți, chiar de zdrențe n-avem/ noi iubire mereu de la viață cerșim/ și umili către cer, dezlegați de blestem/ la apus de dorinți, ochii triști îi golim”, încheind pe un ton fatidic: “resemnați, răătăciți, cu genunchii juliți,/ în adânc zdrențuiți și iubind neiubiți”.

Ultima poezie din volum încheie, pe același ton meditativ, priplul repetat al poetei între ceruri și purgatoriu, ea conștientizând efemeritatea ființei umane și incapacitatea acesteia de a-și stăpâni/controla trecerea prin timp: “Suntem stăpânitori ai timpului trecut/ dar nu deținem cheia secunde ce urmează/ în noi trăiesc iluzii ce fiarele asmut/ iar rănile deschise adesea sângerează” (**Ne modelează timpul în palma lui muncită**).

Multe din poemele în vers clasic cuprinse în volum sunt redactate în manieră (cuasi)modernă, cu majusculă doar la începutul primului vers din strofă și fără semne de punctuație (inclusiv în titlu), cu excepția punctului ce delimitează propozițiile sau frazele, autoarea preferând să nu se simtă încorsetată de (toate) canoanele acestui tip de versificație. Acest lucru nu umbrește însă curgerea naturală a mesajului, care poate fi perceput (și) în funcție de dorința de abordare a cititorului, de ceea ce își dorește (fiecare) să găsească în spatele... aripilor de fluture.

Titlurile poeziilor constituie, ele însele, adevărate micropoeme pline de gingășie și prospețime, ce reliefează

imaginația bogată a autoarei, dublată de o forță de expresie mai rar întâlnită, izvorâtă (probabil) din dureri sufletești sau trupești, forță prin care atrage cititorul în torentul infernului său interior, subjugându-l și făcându-l să-i simtă suferința ca pe propria Golgotă.

Lirismul ce planează asupra poemelor sale denotă, în ciuda dramatismului evident, un profil de învingătoare. Ana poate zbura chiar cu aripi frânte, iar dacă nu, se târăște pe genunchi, la granița dintre agonie și extaz, până la ținta propusă, dar nu abandonează lupta. Asta nu înseamnă că, uneori, dezamăgirile nu(-i) lasă urme greu sau imposibil de vindecat, spulberând(u-i), pentru o perioadă, iluziile: “o lacrimă căzută trecător/ din cicatrici parcă ar vrea să spele/ un ritm mai bate-n pas deșteptător/ dar visul a plecat privind la stele” (*Din renunțările la vis*).

În ciuda vicisitudinilor, elanul creator al poetei a rămas neștirbit, lucru de admirat, înăuntrul său clocotind un vulcan al poeziei, care-i erupe prin toți porii. Setea ei de viață poate fi stinsă numai cu nectarul cuvintelor, al celor cu înțelesuri profunde, așa cum se pot întâlni (și) în cuprinsul acestui volum. Îi doresc doar ca magica fântână de lumină să nu-i sece niciodată, iar timpul să-i îngăduie (dis)cemerea!...

(Deva, 29 august 2018)

Eugenia Miheu – la hotarul *curcubeu(lui) de suflet*

Surprizele plăcute din lumea literară s-au ținut lanț pentru mine anul acesta, o dovadă în plus că scrisul poate să unească inimi, făcând abstracție de rasă, vârstă, distanță, orientare religioasă ori politică sau de alte (aparente) impedimente, pe care mintea umană le percepe (uneori) drept „granițe”.

Una din prietenii care s-au legat prin firele (ne)văzute ale poeziei este cea cu poeta Eugenia Miheu, din Brad. Ne cunoșteam foarte puțin, dintr-unul din cenaclurile literare virtuale pe care le frecventam (**Cenaclul literar Schenk**), până într-o zi, când am hotărât, de comun acord, să facem schimb de volume personale la Deva, orașul meu natal, într-o întâlnire stabilită spontan, ceea ce s-a și întâmplat.

Am rămas uimită și plăcut impresionată, întâlnind o doamnă (în adevăratul sens al cuvântului) jovială și optimistă, la care vârsta biologică a luat-o înaintea celei afișate de zâmbetul cald și de șarmul neștirbit de trecerea anilor. O modestie ieșită din comun, a unei poete ce și-a făcut curaj să debuteze abia la vârsta maturității, care nu este pe deplin conștientă de harul primit în dar de la Dumnezeu, a completat acest „tablou” al celei ce avea să mi se descopere ulterior și mai mult, surprinzător chiar, prin versurile sale.

M-am bucurat de încântătoarea companie ca de... un curcubeu după o ploaie binefăcătoare și nu am ezitat să răsfoiesc, în liniștea căminului meu, volumele primite în dar de la autoare, oprindu-mă inițial chiar asupra celui intitulat **Cucubeu de suflet**, apărut la Editura Inspirescu, din Satu-Mare, în 2017, volum în care se răsfață aproape două sute de pagini de poezie.

Titlul mi s-a părut, încă de la început, foarte inspirat și în deplină concordanță cu surâsul Eugeniei, surâsul unui suflet împăcat cu lumea înconjurătoare și cu el însuși. Curcubeul,

acest minunat fenomen din atmosferă, nu poate fi interpretat (de un ochi/suflet de artist) doar ca o beție/poezie a culorilor, ci și ca un simbol al păcii și prosperității, al binelui, în general, ceea ce face, indubitabil, ca prezența sa în titlu să fie una de bun augur.

Apărută în condiții grafice deosebite și presărată, pe alocuri, cu picturile Simonei Stanciu, realizate în vin, cartea se deschide cu versuri ce surprind foarte bine esența luminii lăuntrice a poetei: „De-atâta sete de frumos, m-aș face slovă într-o carte,/...// De-atâta drag, de-atâta dor, de-atâta sete de iubire,/ M-aș deghiza într-un fior, m-aș agăța de-o amintire...” (**Lacrimă de ceară sfântă**).

La polul opus se situează poemul imediat următor, ca mărturie că întunericul nu-i este străin Eugeniei, care încearcă să iasă din tenebre, agățându-se de pavăza poeziei ca de o minune salvatoare: „Cătușă de-ntuneric îmi țintuiește glezna,/ Încorsetându-mi ziua în noaptea abisală/ Și nici măcar vreun licăr nu-mi luminează bezna,/ Doar mă transformă-n rugă, în bocet de vestală...” (**Claustrofobie**).

Pare greu de crezut că cele două poezii aparțin aceleiași autoare, ele făcând parte din registre atât de diferite, dar antiteza lor nu face decât să demonstreze capacitatea de metamorfozare a Eugeniei Mihiu, de a stoarce (și) din lacrimi mărgăritare, de a crea, (și) din suspine, punți spre (alte) suflete.

Busola își schimbă, din nou, direcția, versurile continuând să foreze în adâncurile poetei, după amintiri despre sentimentele de mult apuse ale iubitului, pe care ar dori să le trezească la viață: „În geamătul de frunză ce tremură bolnavă/ Și-n urma ce o lasă în locu-i de pe ram,/ Eu o să pun, iubite, cu buza mea suavă,/ Pecete că ai fost și-acuma nu te am...//...// Eu o să fac, iubite, din lacrimi o fântână,/ Să spăl nemărginirea și rănilile ce dor...” (**Fântână din frunze și lacrimi**).

Atunci când îți răstignești sufletul pe altarul poeziei, poți să jonglezi cu propriile simțăminte, fără teama că o să te „arzi” (chiar dacă acest lucru se întâmplă adesea), iar Eugenia Mihiu conștientizează foarte bine asta: „Iubitule, să vin la tine?”

Mă vrei în lumea fără lume?/ Mă vrei în lumea fără patimi, fără-nceput și fără nume?”, concluzionând pe tonul melancolic al călătorului prin colbul amăgirilor, care nu poate face nimic pentru a evita... inevitabilul: „Și fără mine se iubește, și-n lume-i bine fără noi./ Iubitule, pribeag prin ceruri, mă vrei în lumea de apoi?” (**Pribeag**).

Uzând de aceeași delicatețe inițială, autoarea se autoportretează cu acuratețe, după o introspecție fină: „Sunt o frunză din pădure./ Fără rost și fără nume,/ Ce se teme să îndure/ Zborul, singură prin lume...// Sunt o notă dintr-un cântec./ Un cuvânt din poezie./ Sunt o rugă, sunt descântec./ Sunt o dragoste târzie” (**Sunt o rugă**).

Urmează o altă schimbare majoră de ton; în solfegiul disperării continuă să țipe notele, ca niște clopote sparte, zvâcnind în bătaia nemiloasă a vântului: „În noaptea asta urlă vântu-n mine,/ Iar vâcolacii mi-au mușcat din oase...// În noaptea asta dau tribut la vamă/ Și mituiesc, să îmi apară zorii,...// Doar mă preling, în zare, cu cocorii...// În noaptea asta nu mai simt nimic./ Doar am murit și-o să mai mor un pic...” (**În noaptea asta...**).

Imaginea scumpă a mamei nu este nici ea uitată, rămânând la fel de vie, gravată printre sinapse: „Mai întâlnesc, măicuță, prin zbaterile mele,/ Câte-un crâmpei din tine, uitat în vreun ungher,/ Un pantofior, caiete, o bluză sau dantele/ Și amintirea-nvie, mi-apare din eter” (**În zi de Paști**) sau: „Pe steaua ta lucind în cer/ Te-ai stabilit și-ți pleci privirea,/ Îmi aperi sufletul de ger/ Cu palma ta și cu-amintirea” (**Pe steaua ta**).

Dorul sfâșietor de cei dragi, care și-au îndreptat definitiv zborul spre o lume (poate) mai bună, este mereu prezent, chiar dacă despărțirea a fost departe în timp (sau poate tocmai de aceea): „Mi-e dor de dragii mei părinți,/ Care lucrau cu mâini smerite...// Mi-e dor de toți care-au apus/ Și cicatrice mi-au lăsat,...// Mi-e dor de-acei ascunși prin stele,/ Ce mi-au lăsat o rană vie/ Și lacrimi le trimit să-i spele,/ Dar lacrima nu-i mai învie” (**Mi-e dor de dragii mei**).

Din gândurile autoarei nu putea să lipsească bunica, „ageră ca o zvârlugă” și „mereu pe fugă”, ființa ce i-a legănat

copilăria cu duiosia și bunătatea ei, transmitându-i valori sufletești/spirituale incontestabile: „avea pe Dumnezeu drept scut”, „Și le știa cam chiar pe toate/ Din Biblie, din cele sfinte,/ Din preasfințitele cuvinte” (**Bunica**).

Lăudabilă este (și) intenția poetei de a aduce un sincer elogiu plaiurilor natale, țării de unde își trage seva și rădăcinile, pe care o vede „frumoasă în toate, din vest până-n est”: „Mândră ca bradul ce crește spre soare, mândră ca bobul de grâu dintr-un spic”, durerea pentru neîmplinirile acesteia fiind(u-i) direct proporțională cu suferința celor mulți și obidiți, ce nu (mai) întrevăd nicio speranță de mai bine: „Nalt ne e gândul, mic ne e pasul, multe am vrea, dar puțin făptuim,/ Iarnă-i în suflet, iarnă-i în case, iarnă-i pe mese și nu ne-ncălzim” (**Acrostih țării**).

O altă poezie în care autoarea își exprimă regretul pentru cei vitregiți de soartă, apelând la rugăciunea către divinitate, pentru a le veni în ajutor, este glosa **Întoarce, Doamne**: „Întoarce-ți, Doamne, ochii blânzi/ Înspre poporul Tău sărman,/ Înspre acei ce sunt flămânzi,/...// Întoarce-Te chiar spre dușman...”.

Simțind cum scrisul îi curge prin vene ca o apă limpede, poeta nu se teme să experimenteze, în continuare, mai multe genuri de poezie în formă fixă: „Se zbate zadarnic să vadă lumină/ Iubirea de oameni, și dragul, și dorul,/ O rază de soare-nglodată în tină,/ Ce-și află în muguri de suflet izvorul” (**Tinzând către cer – pantúm**); „Vin dintr-un ținut de doruri, unde bradul mi-e părinte,/ Iar străbunii și buncii se sfiesc de cele sfinte/ Și m-au învățat să-mi fie inima de drag flămândă,/ Ardeleancă-s, ardeleancă și îs molcomă și blândă” (**Ardeleancă – glosă**) etc.

Eugenia Mihu este o extrovertită, ea nu se sfiește să ne mărturisească sentimentele de admirație pentru sacrificiile pe care o mamă le face pentru copilul său, trecând peste orice obstacole, ca să îi meargă lui bine: „Doar tu poți să-i alungi durerea cu mâna strânsă în căuș,/...// Și să îi torni, unde îl doare, din însăși viața ta un pic” (**Femeia, înger păzitor**).

În unele poezii se realizează o simbioză perfectă între iubire și natură, ca o dovadă a faptului că acestea se pot

influența (pozitiv) reciproc: „Au început să-mbătrânească/ Vreo șapte frunze-n deal la vie”, în timp ce „-o gură de crăiasă/.../ Sărută boaba cea aleasă”, rezultând, în final, o combinație ademenitoare: „În sânii, cupe de fetească,/ În corpul ei de fină doamnă/ Are-o aromă-mpărătească/ De vie, de amor, de toamnă...” (**Toamna, în vie**).

Cu pașii adânciți în anotimpul nostalgiilor și al marilor transformări, preferat de majoritatea poezilor, autoarea încearcă să realizeze cu acesta un schimb (imaginar), intenție redată în manieră originală, utilizând o tușă de umor: „Mi-ești dragă, toamnă, chiar de ești cam tristă/ Și chiar de ești cam mândră și zevzeacă!/ Hai, vrei un troc? Îți dăruiești o batistă,/ Iar tu mă mai îngăduiești oleacă!” (**Troc cu toamna**).

În pofida melancoliei specifice unor poeme, versurile Eugeniei au culoarea iubirii, a primăverii, au căldura pâinii dospite îndelung, dar rămasă fragedă și aromată: „Îmi bate primăvara cu muguri în ferestre,/ Și-ncepe firul ierbii să se îmbrace-n verde,/ Îmi cântă pe la geamuri mierlițe în orchestre,/ Și-ncet zăpada iernii în negură se pierde” (**E primăvară, poate**).

Poeta este conștientă de importanța femeii în viața tuturor și îi dedică acesteia un imn de suflet („De ești aici sau ești departe, la câțiva pași sau peste zări,/ Te vor slăvi în veci artiștii, în poezie și-n cântări” – **Femei**), revenind brusc la frigul dinăuntru (și său), din ghearele căruia ar dori să evadeze: „Și cu fulgii mari care-ncep să cearnă,/ Aș dori să-mi spăl sufletul de iarnă” (**A venit iarna**); „Și dacă veți citi pe cer/ Un scris cu literă cernită,/ Să știți că-n inimă mi-e ger/ Și-s călătoare pe orbită” (**Și dacă...**) sau: „Și iarăși fulgii se topesc,/ Și iar își plâng durerea,/ Că nu mai știu cum să iubesc/ Și mi-a scăzut puterea” (**Sfârșit de iarnă**).

Acest permanent balans între „plusuri” și „minusuri”, între „cald” și „rece” (sau invers), creează, de fapt, echilibrul (cărții) Eugeniei Mihiu, ilustrând o realitate crudă uneori, așa cum e însăși viața, inerentă muritorului de rând (și nu numai), ce își găsește alinare și speranță doar în brațele Mântuitorului, în credința nestrămutată în El: „Cad frunze de pe ram, de sus,/ Se mistuie în hău,/ Iar eu simt palma lui lîsă/ Ferindu-mă de

rău” (**În codrul verde**) sau: „Deșelenește, Doamne, omul,/ Și să se-nalțe dă-i putere,/ Cum către cer se-nalță pomul...” (**Deșelenește, Doamne...**).

Multe din poemele cuprinse în volum sunt dedicate unor prieteni/prietene de poezie ai/ale autoarei, ceea ce demonstrează că nicio distanță nu este prea mare, atunci când arta cuvântului înflorește în inimi, prietenia reușind a transcende orice depărtare. Nici poetul în sine nu este uitat, acel aventurier neistovit prin timp, cu rucsacul plin de himere, ce bate, de multe ori, la porți surde în această lume, dar care își câștigă un loc nemijlocit în eternitate: „Din cuvinte, din iubire,/ Gândurile se fac vise,/ Porțile spre nemurire,/ Pentru tine sunt deschise” (**Tu, poet...**).

Nu mai puțin pline de farmec sunt micropoemele în stil japonez, ce reflectă, din nou, fragilitatea lăuntrică a poetei, transpusă în esențe poetice de mare expresivitate: „Gânduri ucise –/ Duh ferecat în lampă/ Martora luna” (**haiku**) sau: „Verdele venin/ Pe limba unor critici/ Atotștiutori” (**senryu**) etc.

Chiar dacă volumul include și câteva poeme în vers liber, Eugenia Miha rămâne „prizoniera” versului clasic, părând a fi atinsă de bagheta magică a prozodiei, deoarece reușește să păstreze ritmul în poezii cu o măsură de 17, 18 sau chiar 21 de silabe (a versului), ceea ce nu este deloc ușor. Slove armonioase descătușează treptat emoții, vise, speranțe (ne)împlinite, dezvăluind(u-ne) oaza de (ne)liniște ce sălășluiește în interiorul său.

Cuprinsul generos al cărții dovedește că ciutura poeziei Eugeniei este nesecată. Ea pare că se joacă de-a viața, fiind într-o căutare asiduă a armoniei, într-o lume copleșită de temeri existențiale, a propriului tărâm de vis – refugiu unde poezia este cea mai bună formă de terapie, pansând răni de suflet și spulberând angoase, cu o precizie de ceasornicar: „Plânsu-n vers mi-l înfășor,/ Să pot trece mai ușor,/ Și prin nori, și prin furtună,/ Și prin dragoste nebună” (**Un străjer în avanpost**).

Simplitatea, lirismul cald și învăluitor, precum și sinceritatea, sunt calități esențiale ale versurilor sale, datorită cărora slovele sunt transferate cu ușurință direct în inima

cititorului, acolo unde ea își dorește să strălucească, chiar dacă „schimbul” nu este întotdeauna echitabil: „Primesc atunci când nu mai sper/ Și mi se ia atunci când cer,/ Și dau când nu primesc nimic,/ Și iau când nu dau niciun pic...” (**Controverse**).

Atunci când ești pe lungimea de undă a celor care te citeșc, cu toate că (le) dăruiești o parte din tine, nu îți epuizezi resursele, ci din contră, te regenerezi, te deschizi ca o floare de lotus. Acesta cred că este secretul inspirației Eugeniei Mișu, de care ea știe să „profite”, în folosul său și al nostru, al celor cărora se dăruiește...

(Deva, 15 septembrie 2018)

Dumitru Tâlvescu – tăind “felii din viață”, “în așteptarea luminii”

Pe scriitorul Dumitru Tâlvescu îl știu de peste douăzeci de ani, drumurile noastre intersectându-se ocazional, la diferite lansări de carte, dar cunoștința propriu-zisă a avut loc în urmă cu patru ani, cu ocazia primei mele vizite la Asociația Scriitorilor Hunedoreni, condusă de Mariana Pândaru Bârgău, unde era (și este, în continuare) membru, devenindu-i, ulterior, colegă în această merituoasă reuniune literară.

Cu un zâmbet discret și prietenesc, adesea enigmatic, afișat cu generozitate pe chipul visător și cu o sensibilitate mai rar întâlnită la un bărbat, nici nu ai crede că sub aparența delicată se ascunde un univers interior atât de profund.

Nu doresc să fac analogia stilului “tâlvescian” cu al vreunui autor din peisajul literar contemporan sau din timpuri de mult apuse, deoarece acest lucru l-a făcut deja, în postfața cărții, scriitorul Ion Popescu-Brădiceni, analist exigent, profesor universitar și doctor în filologie, care îi cunoaște mai bine calitățile poetice. Eu o să mă aplec doar asupra unor poeme din volumul lansat astăzi, **Prosperia** (apărut la Editura Școala Ardeleană, din Cluj-Napoca, în 2018), care mi-au atras atenția, distilându-le prin modul meu de percepție și extrăgându-le esența în manieră personală. Chiar dacă ne “supunem” unor stiluri diferite de manifestare a eului liric, iar acest lucru este firesc, Dumitru Tâlvescu abordând o poezie masculină, scrisă predominant în vers liber sau alb (dar nu numai), avem și multe puncte comune, ceea ce dovedește că poeții ascund, în scrinul sufletului, aceleași dulci taine, poezia și dragostea pentru cuvântul scris.

Volumul are patru capitole cu titluri incitante (**Ancestralia**, **Universalialia**, **Fractalialia** și **Tictissimalia**), ce evidențiază o aplecare a poetului spre o gândire filozofică, bazată pe o lectură solidă și o dorință fermă de cunoaștere a întregului (cel atât de) controversat, însă eu am ales să

vorbesc despre poemele cuprinse în carte într-o ordine (cuasi)aleatorie, intuind într-un mod personal introspecția autorului.

Chiar de la început, se remarcă faptul că poetul utilizează o simbolistică bogată, pentru a crea imagini expresive, de mare plasticitate, demonstrând că (și) iubirea poate avea propria filozofie: "Visele ei aduceau toamna în frunze/.../ Vântul adia prin sentimente/.../ În jur izvorau cântece/ Abia le prindeam în palme" (**Visele ei**).

Visul poate fi înțeles, în context, ca o dorință a poetului de a se desprinde din brațele humei, evadând într-o pasiune fără limite, în care zborul să nu-i fie îngrădit de nicio urmă de nor. Toamna, anotimpul invocat de autor, conferă un ton nostalgic versurilor, dar finalul aduce o notă optimistă: "Umbră firavă a toamnei/ Păzea sărutul nostru nenunțit", sărutul fiind, desigur, un semn de netăgăduit al dragostei.

Rămânând fidel aceluiași registru acut și uzând de același simbol amintit anterior, visul, autorul mai adaugă o tușă de culoare în tabloul de toamnă al iubirii mult râvnite: "Drept, ca lumina de zi, dinspre amiază/ Așa stătea ea între vise", întrebuițând fără parcimonie "nuanțe" specifice, pentru a idealiza imaginea iubitei: "toamna a trecut prin ea/ Zâmbetul i-a devenit nesfârșit/ Frunzele au început să-i vorbească". Poetul nu se sfiește să-și deschidă sînetul inimii în fața cititorului, mărturisindu-și preaplinul sentimentelor, redate cu o nuanță ușor erotică: "Nimic nu vedeam în jur, numai silueta ei/ Ridicată pe un soclu din dorinți/.../ Speranțele mele o iubeau pe ascuns" (**Toamnă nostalgică**).

Efuziunile romantice continuă și în alte poezii, demonstrând statornicia unei iubiri vulcanice, care nu ține seama de trecerea anilor sau de imprevizibilitatea anotimpurilor: "În frigul zilei inimile ard/ Buzele au gustul celuilalt./ În ochi ni se mută privirile/ Ale mele privesc în tine/ Ale tale mă caută dinăuntru" (**Urme în zăpadă**). La urma urmei, ce poate fi mai frumos, decât o declarație fierbinte, în versuri, adresată persoanei ce-ți locuiește în suflet și care merită dovezi neprețuite de iubire: "Nimic n-ar întoarce trecutul spre mine/ Acum când sunt cu totul parte din ea!"? (**De drag**).

Dintre poemele cu tentă filozofică, meditativă, ce ne invită la o călătorie în lumea interioară a lui Dumitru Tălvescu, o lume de întrebări și incertitudini, aș aminti, în primul rând, **Nedumerire**, o poezie cu aromă blagiană, în care simbolul luminii își face imperios simțită prezența: “Răspunsurile stau în adânc, ascunse./.../ În așteptarea luminii,/ Drumul înțelegerii șerpuește spre necunoscut./.../ Vorbele își caută senzuri noi./ Noaptea e pauza dintre sentimente...”. Lumina (sau ieșirea din beznă) înseamnă cunoaștere, adevăr și speranță, căldură și echilibru, iubirea (acest înălțător simțământ uman) într-o potențială realitate metafizică. Sinele are nevoie de lumină, fiindcă „în beznă, e cuprins de remușcări”, afirmă poetul.

Motivul visului, despre care vorbeam la început și care creiona subtil portretul iubitei, revine obsesiv pe parcursul cărții, cum se întâmplă și în poezia **Spleen de iarnă**, într-un alt cadru, al anotimpului rece și trist, ca o noapte fără lună: “Mirarea se-ascunde de frig/ Cere răgaz pentru vise ce nu vor să vină./.../ Urmele pier în neant fără urmași”. Visul e starea prin care se poate accede la eternitatea universului, reliefând contrastul dintre real și ideal. Pare că autorul și-a construit, în imaginația sa, un tărâm desăvârșit, unde se retrage, din când în când, pentru a cugeta la adâncurile existenței.

Demne de remarcat sunt (și) câteva versuri închinat poetului, acel mânuitor de metafore, neînțeles de ceilalți și uneori chiar de sine însuși, care cutreieră prin lume “înarmat” cu tolba sa de himere: “Poetul nu scrie cu pumnalul la gât/ El taie felii din viață, flămând/ Sparge asfințiturile cu pana./.../ Plânge în sine.../ Din lacrimi îi cresc flori de argint./ Cel mai adesea e singur/ ...uitat între rime” (**Poetul**).

Autorul continuă să (încerce să) exploreze necunoscutul, strădanie redată în versuri tapetate, pe alocuri, cu ironie fină și umor, în care tropii sunt confecționați cu fantezie nedisimulată: “Întrebările își caută răspunsuri/ Stau ca la cinema, în rânduri dese/ Cele norocoase în față/ Mai arătoase și grase/ Ostenite de așteptare./.../ Timpul e o ancoră ce se scufundă-n ocean./.../ Răspunsurile stau în adâncuri și tac” (**Nedumeriri**).

În continuare, parcurgând viziuni fataliste, poetul ne dezvăluie o (altă) fațetă a jocului imprevizibil al destinului, zugrăvind imagini ce pot fi prezente în realitatea oricui, la un moment dat: “El, nenorocul, își caută cu umbra-i victime/ Ca o ploșniță între cute de așternut/.../ Domnește peste incertitudini și frică/ Astupă izvorul speranțelor/.../ ...vine pe-ascuns, cu secera/ Și taie... fără răgaz” (**El, nenorocul**).

Frica, acest dușman perfid care mușcă din noi, nu îi este străină autorului, așa cum nu îi este străină nici deșertăciunea acestei lumi materiale, în care ne târâm existența, poetica reveriei căpătând o anvergură remarcabilă în unele versuri: “Starea de groază a clipei –/ Gânduri nedorite țipă/ În clarobscurul din jur./.../ Din mări a rămas vuietul/ Strecurat adânc în nisip” (**Frica**); “Luna și stelele, stâlpi pentru vise./ Dunele din minte răsfrâng în jur iluzii” (**Deșertul din mine**) sau: „Omul negru din mine pleacă/.../ El se-nfășură în frică și spaime/.../ În urma lui, doar neguri nepătrunse” (**Omul negru**).

Un (alt) tablou terifiant este pictat cu figuri de stil elocvente în poezia **Sfârșit**, simulând o veridică imagine apocaliptică lăuntrică: “Fiara cea tainică roade inima încet/.../ Ce a mai rămas din mine colcăie de gânduri/.../ Înfloresc încet/ În fața ferestrei în care moartea face semn cu mâna”.

Luptător înflăcărat pe câmpia cuvintelor, Dumitru Tâlvescu încearcă să nu se descurajeze în fața inamicilor (dinăuntru sau din afară) și nu abandonează lupta, chiar și atunci când totul pare pierdut. Pe insula magică din interiorul său, speranța înmugurește ca un lăstar, asanând marea de frământări. În timp ce „bătăile inimii povestesc istorii“, „Uitarea își îngroapă trecutul în maluri“, iar „Speranțe nenăscute, din vise fac izvoare“ (**Speranțele**), ca o încununare a forței de regenerare existente în ființa umană, forță pe care omul-poet o invocă fără rețineri.

În unele poezii, autorul preferă să (ni) se confeseze uzând de muzicalitatea versului clasic, unde mesajul curge armonios, ca un râu nestăvil, uneori limpede, alteori tulbure, atingând „mut“ pietrele întâlnite în cale: „Lovită iar de grinzile

durerii/ Trecută-n timp, cu palmele întoarse/ Din umbre și tenebre păcătoase/ Apare fața tristă a tăcerii“ (**Stare de fapt**).

Regretul pentru trecerea necruțătoare a timpului, care nu ne lasă răgazul necesar pentru a ne materializa aspirațiile sau pentru a atinge nivelul de evoluție spirituală dorit, se manifestă pregnant: „O viață ce se scurge fără-ntâmplări cu har/ Rămâne-un bun pierdut și fără acoperire“. Asta nu îl împiedică, însă, pe poet, să rămână, în străfundul cugetului său, un optimist: “Ca un stăpân al zilei, dar singur și supus/ Împreună cu timpul ce-așteaptă-n resemnare/ Visez la vremuri bune ce au încă de pus/ În zile fapte bune și-un strop de alinare” (**Stare de zi**).

În **Sala de așteptare**, care este însăși viața, autorul se “vede” întocmai unui călător obosit, ce își așteaptă, pe un peron pustiu, ursita: “Gările stau triste, cu pereții goi/ Între care cântă, doi sau trei strigoii/...// Trenul meu mai vine sau aștept în van?/ Gara mă apasă ca un bolovan”. “Ca un stăpân al zilei ce nu moare” (**Așteptare**), poetul este conștient că “Ziua predă înspre seară izbânzile ei”, în timp ce noi “Între nașteri și moarte trăim decalogul” (**O viață**).

Scuturându-se de colbul neliniștilor și al înfrângerilor, el reușește să se abandoneze (din nou) în același “dans” feeric al iubirii, de data aceasta în vers ri(t)mat, cu un erotism lipsit de ipocrizie: “Ce piele ai femeie/ Și sânii cum îți curg/ Ca două lacrimi albe/ Oprite în amurg”, dovedindu-ne, dacă mai era nevoie, că dragostea nu are vârstă, atunci când sufletul e tânăr (**De dragoste**).

Apare, în continuare, un (alt) simbol important utilizat de poet, cel al focului: „Focul meu are flăcări încă necoapte” (**Îndemn**), acesta putând semnifica atât emoția creatoare, cât și patima distructivă. Focul purifică și regenerează, dacă este folosit corespunzător; el are și o dimensiune sacră. În această conjunctură, el poate însemna dorința (subconștientă) a autorului de transcendere metafizică, în condițiile în care cătușele realității (îi) îngădesc nevoia imperios necesară de ascensiune, îndeosebi spirituală.

De asemenea, nu trebuie uitat simbolul ochiului, amintit (și) în poezia **Umbre**: “Destinul mi s-a spart în pumn/

Nepătruns de ochi”. Ochiul, acea “fereastră a sufletului”, e asociat, în primul rând, cu lumina și capacitatea de percepție imaterială. Este evidentă dorința poetului de a se ridica deasupra lucrurilor banale și de a învinge cerbicia sorții, pentru a-și dobândi accesul la drumul spre eternitate.

Timpul este mult prea scurt, din păcate, pentru a menționa toate poeziile din volum care mi-au atras atenția, însă din cele parcurse deja, mi-am făcut o imagine de ansamblu despre un poet echilibrat, echidistant și consecvent în actul scrisului, care nu face risipă de metafore, ci le utilizează în dozele necesare, chiar homeopatice uneori, aceasta nediminuând însă din vibrația și încărcătura emoțională a versurilor.

Tonul colocvial, contemplativ, denotă căldura și sinceritatea autorului, ce ne înfățișează fără ascunzișuri “harta” inimii sale, ca pe o comoară păstrată cu strășnicie, căreia i-a venit, în sfârșit, rândul să fie scoasă la lumină.

Mixtura de stiluri, postmodernismul combinat cu versul rimat cu inflexiuni romantice, ilustrează că Dumitru Tâlvescu are capacitatea de a fi versatil, de a nu se plafona într-o singură direcție... poetică. Eu îi doresc să nu obosească să experimenteze noi “modele vestimentare” ale creației literare, pentru că poezia, scrisul, în general, este cel mai frumos înveliș al sufletului și, totodată, cel mai incitant joc al imaginației, convertit în slove, care se ridică la binemeritul rang de artă! Mult succes în continuare!

(Deva, 27 septembrie 2018 – discurs cu ocazia lansării volumului sus-menționat)

Marcela Constantinescu – *Destăinuiri*

Marcela Constantinescu este un nume nou în lirica feminină hunedoreană. Volumul ***Destăinuiri***, apărut la Editura Armonii Culturale din Adjud, în 2018, și lansat astăzi, reprezintă un debut târziu, la o vârstă matură, atunci când experiențele de viață acumulate pot fi convertite cu (și) mai multă ușurință, de către o fire sensibilă, înclinată spre reverie, în arta cuvântului.

După ce a îmbrățișat o profesie nobilă, pe măsura sufletului său generos, aceea de dascăl, în care și-a dăruit din preaplinul inimii puilor de om, și după ce a realizat o monografie a satului natal Brâznic, din județul Hunedoara, autoarea simte nevoia imperioasă de a transpune în rime arderile sale interioare, cu o franchețe dezarmantă și rar întâlnită, totodată.

Cartea, ce reproduce, în ansamblul său, povestea unei vieți greu încercate, se compune din patru capitole distincte, cu titluri sugestive: ***În relație cu Dumnezeu, Natura, Destăinuiri*** și ultimul capitol, fără titlu, acesta reliefând o mică și binevenită evadare în lumea viețuitoarelor, acolo unde nu există minciună, invidie sau răutate și unde sufletul poate găsi mângâiere necondiționată.

Tematica principală a volumului rămâne, însă, iubirea, fie că este vorba de iubirea pentru Creatorul nostru, ce ar trebui să ne invadeze ființa, sau de cea pentru persoanele apropiate, sentiment care înalță, dar care poate și distruge, în aceeași măsură, atunci când nu este împărtășită.

Versurile „Sfarmă, Doamne, piatra grea,/ Ce stă pe inima mea” (***Rugăciune***), „Mi-este greu și rău mă doare.../ Lasă, să mă doară tare,/ Doar pe-ai mei, Doamne, din țară,/ Vreau nimic să nu îi doară” (***Doamne, luminează-mi viața!***) sau „Ce-am scris aici nu-mi aparține,/ E glasul Proniei divine./ Aici nu-i mintea omului,/ E numai vrerea Domnului./ Aici nu-i minte de femeie,/ E doar a Domnului scânteie” (***Spovedanie***),

versuri citate din poemele primului capitol, sunt dovezi grăitoare că autoarea, în ciuda tuturor greutăților, nu și-a pierdut credința în ajutorul divin, credință moștenită din străbuni și purtată în fibre, ca pe o comoară neprețuită.

Deși nu a fost scutită de dezamăgiri din partea unora dintre cei care ar fi trebuit să o susțină la nevoie, ea nu le poartă pică, din contră, se roagă pentru aceștia, sperând ca Dumnezeu să le îmblânzească inimile: „Bindecuvântează, Doamne,/ Pe cei ce m-au lovit,/ Că eu nu vreau să știe/ Ce mult am suferit!” (***Bindecuvântează, Doamne!***).

În agonia momentelor de cădere, atunci când totul părea pierdut, alinarea mult așteptată a venit tot de Sus: „Taci și rabzi. Te uiți în sus:/ - Doamne, speranța s-a dus!/ Domnul spune: - N-ai dreptate!/ Haide, sus, că se mai poate!/ Viața-i luptă pân' la moarte” (***Furtună în suflet***).

Capitolul al doilea redă un periplu în mijlocul naturii, în anotimpuri diferite, în funcție de starea sufletească a poetei. ***Cununa grâului, Floarea-soarelui, Tristețe de toamnă, Toamna, Furtună, Grindina, Brăduțul și iedera, Grădina mea***, sunt titluri ce ne invită la un popas plăcut sau la unul nostalgic, în diverse ipostaze ale lumii înconjurătoare, autoarea concluzionând pe un ton (cuasi)optimist, în poezia care încheie acest ciclu (***În altă țară-i primăvară***): „Ce zi frumoasă și ce soare...// Dar ce păcat! E altă țară...// Printre străini e tare greu,/ Ești trist și abătut mereu”, ancora cea mai sigură de care te poți agăța rămânând (tot) umărul Domnului, indiferent unde te-ai afla: „Dar lângă tine-i Dumnezeu”.

Cel mai amplu capitol al volumului este ***Destăinuiri***, care dă și titlul cărții. Aici, poeta își dă frâu liber întregii mâhniri ce a covârșit-o pe tărâmurile îndepărtate, unde a fost nevoită să plece la muncă, dar mai ales pe cel al singurătății lăuntrice: „Lacrimile mă orbeau,/ Gândurile mă dureau” (***Traversând Ungaria***). Chiar dacă ajutorul a venit de unde nu se aștepta („Mi-au întins mâna străinii/ Și mi-au scos din suflet spinii” – ***Prietenie***), depărtarea de locurile natale și de omul iubit a copleșit-o.

Deși marcată încă de apăsarea unui trecut deloc ferit de necazuri, redat în poeme precum ***Ca să fiu învățătoare***

sau **Viață în doi**, durerea cea mai mare rămâne aceea a înstrăinării de proprii copii, suferință pe care autoarea ne-o mărturisește fără rezerve: „... tare aș mai vrea/ Să mă întrebe cineva:/ „Ce mai faci tu, măicuța mea?”/ Nimeni, însă, nu mă-ntreabă,/ Că sunt departe și au treabă./ Dacă-ntreb eu, îi deranjez./ Mă-ntreb, cum să mai procedez?” (**Când florile se ofilesc**).

Bucuria de a fi părinte, care ar trebui să fie una din cele mai mari bucurii ale vieții, este umbrită de prăpastia adâncă, săpată între mamă și fiii săi: „Cel mare de mult ne-a uitat,/ El cu dușmani s-a aliat/...// Cel mic e dus peste hotare,/ Să-și facă-un rost în lumea mare” (**A fi părinți**) sau „Cel mare-a uitat de mult/ Că mai exist pe pământ,/ Iar cel mic e necăjit,/ Soarta nu i-a prea zâmbit” (**Mi-am dorit să fiu mămică**).

Dorul de copiii ajunși, la rândul lor, părinți și dorința arzătoare a bunicii de a-și vedea nepoțtii, transformate în litanie sfâșietoare, transpar și din alte poezii: **Mi-am văzut în vis feciorul, De ziua fiului meu, Nora, Avertisment, Mamă, Iubirea bunicului, O bunică, Departe, Dor, Scară spre cer, De ce?** etc. Ca și când această dramă nu ar fi de-ajuns, în cutele minții poetei revin triste amintiri despre fiica pierdută la naștere, care i-ar fi putut fi sprijin la bătrânețe: „Poate de-mi trăia și fata,/ Viața mea ar fi fost alta” (**Un loc în inima mea**).

În ultimul capitol, așa cum spuneam la început, sub titluri ca **Doly, Bufnița, Lecție de zbor, Au sosit berzele, Legea turturelelor, Trec cocorii** și altele, se ascunde gingășia lumii interioare a Marceliei Constantinescu, care și-a păstrat nealterată, într-un colțișor, latura de copil inocent, bucurându-se la vederea unui pui de pasăre ce învață să zboare sau la joaca unei cățelușe ce zburdă veselă la sosirea stăpânului.

După cum însăși autoarea declară la începutul cărții („Nu scriu versuri complicate,/ Dar nici nu spun vorbe deșarte”), poeziile sale, debordând de sinceritate, desprinse parcă din pagini de jurnal, sunt accesibile oricui. Lipsa metaforelor este suplinită de încărcătura emoțională deosebită, resimțită în fiecare mănunchi de slove. Amărăciunea, dorul de casă și iubirea pentru copiii care au

uitat-o se revarsă în rime (cu predilecție împerecheate), ca un râu de pelin ce i-a înecat, prea mult timp, corabia anilor.

Dacă va urma un alt volum după acesta, nu am de unde să știu, dar cu siguranță, chiar dacă, uzând de poezie ca de o formă de terapie, rănilor interioare ale Marceliei Constantinescu nu s-au vindecat, cel puțin au primit un „pansament” blând, ca să nu mai supureze. Eu îi doresc să-și (re)găsească liniștea mult visată și să i se îplinească speranțele de reîntregire a familiei, iar dorul sfâșietor de acum, destăinuit în pagini de carte, să rămână doar o tristă amintire!

(Deva, 18 octombrie 2018 – discurs cu ocazia lansării volumului sus-menționat)

Amalia Mărgineanțu – bătând la poarta poeziei

Pe Amalia Mărgineanțu am cunoscut-o întâmplător în cursul acestui an (2018), la Deva, la o lansare de carte a unui coleg scriitor. Mi-a fost prezentată ca o iubitoare a cuvântului scris și a poeziei, în special, ce dorește să pășească pe acest drum sinuos, pavat cu flori, dar și cu buruieni, aflându-se în căutarea unor opinii pertinente ale unor colegi de breaslă mai experimentați, care să o îndrume și să emită opinii critice despre încercările sale poetice.

Am invitat-o la Asociația Scriitorilor Hunedoreni, condusă de Mariana Pândaru Bârgău, unde avea ocazia să-și împlinească năzuința. Așa am aflat despre ea că s-a născut în Lugoj, dar în prezent locuiește la Deva, și că a renunțat, pe ultima sută de metri, la ideea de a face o carieră în medicină, absolvind, în anul 2008, Facultatea de Litere a Universității de Vest din Timișoara. Poate ca urmare a acestui fapt, în poeziile sale se pot regăsi teme și motive izvorâte din anatomia omului, pe care încearcă să le „învelească” în expresie artistică, așa cum ea însăși afirmă.

Tot ea mai spune că „Un scriitor își propune să fie un tămăduitor, un mântuitor de suflete prăfuite de indiferența vremii”, având intenția ca, prin scrierile sale prezente și viitoare, „să contribuie la reîntoarcerea omului postmodern către spiritualitate, lucru care nu se poate face decât într-un singur mod: renunțarea la o lume exclusiv materialistă și reîntoarcerea către artă, către frumos”.

Parcurgând poeziile sale, redactate în vers liber, am constatat o ușoară timiditate, inerentă oricărui început, dar am simțit și acel filon de talent, imperios necesar unui căutător al sevei cuvântului scris, fără de care orice încercare de a păși pe calea poeziei ar fi inutilă ori sortită eșecului.

Amalia abordează o tematică diversă, de la cea a iubirii, specifică vârstei, la cea cu tentă religioasă, meditativă

ori filozofică, în toate acestea sufletul rămânând cuvântul-cheie. Am reținut câteva figuri de stil interesante și inedite (pentru mine), cum ar fi: „tăcerea vorbește între noi/ Cu glasul unei mierle adormite/.../ ...apoi mă coboară în cuvinte înfrânte” (**În tango e nevoie de doi**); „tăcerea cuvintelor de un roșu aprins” (**Dă, Doamne...**); „corabia sufletelor stăpânite de frici”, „cu mărul Evei cusut pe marginea sufletului”, „eu sunt cel care și-a ucis nemilos moartea” (**6/49**); „fulg de nea cu suflet liber” (**Povestea fulgului de nea**); „calc mereu pe clipe”, „stropii respirației cerului” (**Autopsia sufletului**); „M-am dezbrăcat de mine”, „vis adânc înfipt în minte” (**Ou de înger**); „am dat... volumul sufletului la maxim”, „în fața ta cuvintele-mi sunt mute” (**Nebun cum sunt**); „Podeaua odăii amuțite de vreme” (**Operație pe cord deschis**); „clipă devoratoare de timp” (**Testament**); „Noaptea arătându-și colții” (**Locul unde sufletul a uitat să respire**) etc.

Cred că Amalia Mărgineanțu se află la vârsta potrivită unui debut în poezie – nu că ar exista o vârstă anume pentru așa ceva, dar are timp suficient pentru a acumula și a-și cizela harul cu care a fost înzestrată. La momentul actual, cred că poeziei sale îi lipsește doar puțină adrenalină, care să o facă să prindă aripi spre zenit, fiindcă lirismul este foarte important în poetică, indiferent de tema aleasă. De asemenea, i-aș sugera să încerce să evite rima, deoarece versul liber, după cum îi spune și denumirea, nu se supune unei structuri regulate, el neavând picior metric, rimă sau strofe, precum versul clasic. Deși se mai fac mici abateri de la (unele) reguli, opinia mea personală este că o rimă singulară este distonantă.

Alte sugestii ar fi să încerce să evite clișeele, repetițiile, să caute mereu ineditul, să nu fie prea descriptivă, pentru a nu cădea în epic și să-și epureze textele de cuvinte fără încărcătură poetică, iar timpul cred că o va ajuta să-și pună acea amprentă personală pe creațiile sale, la care aspiră orice autor ce își dorește să lase un semn memorabil al trecerii sale prin poarta poeziei.

(Deva, 27 octombrie 2018)

Gligor Hașa – un patriot cu flori în suflet

Scriitorul și omul de cultură Gligor Hașa nu mai are nevoie de nicio prezentare. După mai bine de 60 de ani în care s-a aflat în slujba limbii române, prin profesia și importantele funcții pe care le-a deținut, după ce a călăuzit pe drumul spinos al maturizării generații întregi de elevi, după ce și-a conservat elanul creator în cele 45 de volume publicate (probând mai multe genuri literare), nu a obosit să aducă prinos literaturii române, cu vasta experiență acumulată pe plan profesional și cu sufletul său generos.

Cel de-al cincilea volum de poezii lansat astăzi (***Eroice și florale***, Editura Gligor Hașa, Deva, 2018) ne dovedește din plin acest lucru. Fiind un patriot până în cea mai ascunsă fibră a sufletului și cută a minții, autorul nu se dezmințe nici de această dată, inspirându-se din evenimente istorice importante ale țării noastre, care și-au lăsat amprenta pentru totdeauna asupra poporului român (Marea Unire, eroii neamului etc.).

Poezia de debut (***A fi în țara ta străin***), cultivând rima împerecheată, prezentă pe aproape tot parcursul cărții, cu o curgere tumultuoasă, este un strigăt de jale al unei inimi ce vibrează de sentimente adânci pentru patria-mamă, așa cum este prezentă în gândurile și imaginația poetului: „Să urci Feleacul către altă țară/ Și să te cheme-acasă dor nebun,/ Să nu-ți mai fie iarna iarnă și nici vara vară/ Și să plătești cu marginea de drum”.

În același registru cadențat sunt exprimate, în următorul poem (***Alarmă în Ardeal***), regretul și durerea cauzate de înverșunarea fraților de același sânge, unul împotriva celuilalt: „Ne învrăjbim cu glume și ne urâm de moarte/ Deși ne fuse dată, cândva, aceeași soarte”.

Atașamentul și dragostea pentru acest sfânt pământ transpare și din poezia ***Ardealul nu se vinde***, unde autorul își dă, din nou, frâu liber simțămintelor ardente: „Pentru români,

Ardealul e inimă de țară!.../ Ardealu-i vatra sfântă pe care ne-am născut!.../ Cu el începe lumea atât cât poți cuprinde”.

Glasul dureros al istoriei răzbate mai departe, ca un dangăt de clopot, cotropind constant cugetul poetului: “Durerea ta vine din vremuri de grea povară și-ncercare,/ Care-au făcut să te cutremuri, să nu ai nicio sărbătoare!...// Coșbuc și Goga îți cântară pe strune lăcrimând de dor” (**Ardealule, tărâm de sânge**). Versurile încărcate de sensuri încearcă să retrezească mândria de a fi român și iubirea de neam și vatră, acum, la ceas de Centenar: „Hai, români, întindeți hora,/ Peste creste de Carpați,/ Mare cum a fost la Alba,/ Laolaltă, frați cu frați!” (**De la Nistru până la Tisa**).

Motivul dorului, amintit anterior, apare și în alte creații, el căpătând valori simbolice și sugerând nostalgia poetului, admirația pentru pământul în care a prins rădăcini: „Atâta dor de dor, un cer înalt de dor,/ De apa carpatină și clarul de izvor” (**Dor de dor**); “De la Brășeu la Mureș și până la Șieu/ Un dor se aciuiază și plânge-n pieptul meu./ În inimă de țară, din Olt în Baraolt,/ Vreau dorul să-l astâmpăr, să-l ogoiesc nu pot” (**Dor de neam și țară**).

“Iubirea mea de țară e fără de măsură/ Și nu se târguiește ca marfă-n bățatură” (**Floare rară**), ne mărturisește cu mândrie Gligor Hașa, continuând ideea în poemul **Fulguri de gând**: „Țara mi-aș iubi-o, dăruindu-i viața,/ De pe la crepuscul până dimineața!/ Iubesc în de-a valma toată omenirea,/ Nu iubesc viața cum iubesc Unirea!”.

Autorul vedește nu doar cunoștințe istorice, ci și geografice, înșirând pe o salbă poetică unele dintre râurile cunoscute ale țării noastre, cu bogățiile lor: „Mureșul e mândru că le este tată/ Celor două râuri cu nume de fată!...// Lăudabil Oltul, că e brav flăcău/ Și-i pilduitor pentru neamul său./ Someșul e mândru, că de când se știe,/ Tare i-a fost scumpă dulcea Românie!...// Arieșul vestic, fiu de meșter faur,/ Răscolește munții-n goana după aur,/ Precum cele Crișuri, care au, bag seamă,/ Munți de aluminiu, aur și aramă!...// Să nu-ntindem vorba și să luăm seama:/ Tuturor acestor li-i Ardealul mama” (**Geografie sacră**).

Schimbând puțin tonalitatea gravă a poeziilor menționate până acum, poetul cu sângele clocotind de România redă tabloul tărâmului mirific al patriei, așa cum îl simte în vene sau cum i-a încântat privirile, de-a lungul anilor: „Primăvara cântă cucii repetat și monoton,/ Vară plină-n semnul crucii, cu căldură de palton;/.../ Iarna, când ninge cu îngerii, plăpânzi ca fulgii de nea,/ Vine chiar și primăvara, că-i bogată țara mea;/.../ Anotimpuri, câte patru, roiesc anii pe la noi/ Și cu ploaie, și cu geruri, și cu geruri, și cu ploi” (**Anotimpuri**).

Apare în „peisaj” crinul, simbolul purității și al suveranității, într-o meditație pe tema vieții și a morții, deschizând/completând imaginea de ansamblu a laturii „florale” a volumului: „Mi-a înflorit azi-noapte pe mormânt/ Și nu știu dacă știe cine am fost și sânt./...// În zi de sărbătoare, din anul ce se duce,/ Un crin stingher răsare, trist răzimat de cruce” (**Floare de crin**).

Melancolia provocată de trecerea timpului și de aroma toamnei care (ne) pătrunde se resimte și în poemul **Întomnează**: „Cad fulgii mărunți ca fărina moțescă/ Și moartea așteaptă hain la fereastră./...// Trec anii-n galop de asin și de cal,/ Eu număr în gând din amonte-n aval./...// Speranța se duce cum toate se duc,/ Eu nu mai știu ce și cât mai apuc”.

Nu este neglijată nici tema iubirii, apreciată de majoritatea poezilor, imaginea persoanei dragi fiind descrisă, pe alocuri, cu un iz de ironie fină și o tentă ușor erotică: „Ți-aș fi dat lumea de-mpărăție/ Ca să văd munții semeți de sub ie” (**Baladă apocrifă**).

Dacă Dostoievski spunea că „iadul este suferința de-a nu mai putea iubi”, Gligor Hașa exprimă, în antiteză, un „iad” al singurății, adus în prim-plan de vârsta senectuții, cu greutățile sale inerente, când până și cea mai fierbinte patimă se stinge, la plecarea spre tăcerea eternă a partenerului de viață: „Au trecut anii ca trenul și-au lăsat pustie gara,/ Repede s-au dus, cum trece, îndeobște, primăvara./...// Dintre anotimpuri șuie numai iarna mi-a fost dată,/ Dar și iarna mi-a fost scurtă, mai curând a fost furată./...// Plânge mândra în

năframa cea cu ciucuri de broboadă,/...// Crizanteme o să-mi pună șapte zile pe mormânt,/ Apoi uită și ea, biata, nice Pătru n-a fost sfânt” (**Cântă buha**).

Autorul aduce în atenție și în alte poeme crizantema, supranumită „floarea vieții”, plantă considerată în unele zone geografice magică și sacră, simbol al energiei vitale și al înțelepciunii, al trăinicieii și dârzeniei. Dincolo de aceste caracteristici, pe care autorul le întrunește pe deplin, poate că alegerea acestui simbol a fost făcută pentru a sugera durabilitatea sentimentelor sale, ce sfidează goana nemiloasă a timpului: „Am fost la țințirim, căci mă topeam de dor,/ Sperând că despărțirea se uită mai ușor./...// Ți-am pus la cap, iubito, vreo câteva poeme/ Și un buchet de albe și triste crizanteme“ (**Crizanteme**).

Un alt simbol prezent în cuprinsul volumului este cel al lumânării, semnificând jertfa, lumina adevărului și eternitatea, lumânarea fiind un mijloc de legătură între om și Dumnezeu, între cele două lumi atât de diferite și îndepărtate totodată. În context, ea apare ca mărturie a despărțirii definitive de cea plecată pentru totdeauna într-o altă dimensiune: „La revedere, dragă, iubirea mea dintâi,/ O lumânare tristă îți pun la căpătâi,/...// Îți dedicam stângace rondeluri și poeme/ Și ne trecuse vremea și ne-am uscat devreme/...// Te-aș mai iubi, iubire, te-aș mai iubi, vezi bine,/ Dar patru lespezi grele mă despărțesc de tine“ (**Despărțire**).

Poemele vibrante pe care am reușit să le parcurg pentru astăzi mi-au confirmat faptul că scrierile lui Gligor Hașa au toate atributele necesare pentru a-și săpa vad în cugetul cititorului, mustind de lirism și trăire autentică. Metaforele picurate cu precizie exact acolo unde este nevoie, sinceritatea desăvârșită a expresiei în manifestarea arderilor lăuntrice, profunzimea mesajului încolțit între slove, fac încă o dată, dacă mai era nevoie, dovada talentului nativ al autorului. Deși poezia patriotică este un gen literar căzut actualmente într-un con de umbră, el reușește să-l revigoreze, prin implicarea emoțională puternică și prin capacitatea de sugestie demnă de invidiat.

Volumul reprezintă o adevărată carte de istorie transpusă în versuri, ce încearcă să înflăcăreze inimi și să redeștepte patriotismul nedisimulat al cititorului. Felicitări și la cât mai multe creații valoroase, în continuare!

(Deva, 17 octombrie 2018 – discurs cu ocazia lansării volumului sus-menționat)

Marioara Ardelean – Copilul din inima mea

Pe scriitoarea Marioara Ardelean, un nume deja cunoscut în literatura hunedoreană (și nu numai) pentru copii, aflată la cel de-al patrulea volum al său, o cunosc de mult timp, mai precis, de când am deschis prima dată ochii spre această lume plină de întrebări, dar, de cele mai multe ori, săracă în răspunsuri. Chipul ei blând și lumina din priviri m-au călăuzit până în clipa de față și sper ca timpul să-i îngăduie să o facă și de acum înainte, prezența sa în viața mea fiind cel mai prețios dar pe care Dumnezeu mi l-a oferit pe cărarea plină de neprevăzut a destinului. Poveștile sale, care mi-au legănat copilăria, sfaturile înțelepte și sprijinul moral sau material, primite de la ea necondiționat, în orice împrejurare, au fost săpate cu litere de aur în memoria mea personală.

Cuvintele lui Grigore Vieru despre acest înger din viața fiecărui copil continuă să aibă un puternic răsunet în inima mea (“Cea mai veche carte din lume este o mamă, cea mai frumoasă carte din lume este o mamă”), alături de cele ale lui Honoré de Balzac, de un adevăr covârșitor: “Inima mamei este un adânc, în străfundul căruia se găsește totdeauna iertare”.

Ernest Berso mergea chiar mai departe cu afirmațiile, declarând: “Multe minuni sunt în Univers, dar capodopera creațiunii e tot inima unei mame”, iar Felicia Hemans susținea: “Nu mai există în lumea întreagă un alt izvor atât de adânc de dragoste statornică, puternică și nepieritoare, decât acela din inima mamei”.

Nu știu dacă s-au inventat cuvinte care să poată exprima pe de-a-ntregul afecțiunea și recunoștința mea pentru tot ceea ce mama a făcut pentru mine, căci, așa cum ați intuit, despre ea este vorba. De fapt, de cele mai multe ori, nici nu (mai) e nevoie de acestea, pentru a da glas unor inimi vibrând pe coarde identice. Mama mea știe ce simt pentru ea și nu cred că mai e necesară vreo dovadă suplimentară în acest sens!

Una din cele mai grele “misiuni”, pe care (tocmai) mi-a încredințat-o, este aceea de a-i prefața noul volum (**Copilul din inima mea**, Editura Armonii Culturale, Adjud, 2018), șansă ce mă onorează, dar mă și obligă, în același timp, deoarece mama este, pe lângă susținătorul meu de bază, și cel mai sever critic (în ce mă privește). Poate părea ciudat, la prima vedere, ca fiica să scrie opinii critice despre opera mamei, acest lucru putând fi bănuțit de subiectivism. Dacă este așa, știu că mă veți ierta, date fiind circumstanțele! Eu o să încerc, pe cât posibil, să mă “dezbrac” de cămașa simțămintelor filiale și să fiu (cât mai) imparțială, referindu-mă strict la activitatea literară și la poeziile mamei mele, nu la relația dintre noi.

De altfel, scriitoarea Marioara Ardelean a primit deja referințe critice obiective de la nume cunoscute ale literaturii române. Profesoara Maria Toma Damșa, membră a Uniunii Scriitorilor din România, afirma în 2015, despre volumul de debut al Marioarei (**Universul copilăriei**, Editura Emma, Orăștie), că “ascunde un real talent, autoarea știind că slova de foc (talentul) și slova făurită (munca migăloasă cu cuvântul), împărecheate-n carte, se mărită, cum spunea marele nostru Arghezi”.

Despre cel de-al doilea volum al său (**Din tainele poveștilor**, Editura Armonii Culturale, Adjud), poeta Adriana Tomoni susținea, un an mai târziu: “Marioara Ardelean citește cu ușurință sufletele prichindeilor, știind să le atingă corzile sensibile... Basmele sale sunt luminate de candoare, captivante, cu un fir epic simplu, clar, proaspăt și măiestrit desfășurat... Literatura este mai bogată cu încă o carte, care își găsește locul între cărțile marilor povestitori, intrând în nemurire”.

Într-o amplă prefață, profesoara și scriitoarea Elena C. Petruș sublinia, referitor la cea de-a treia carte a Marioarei (**Alfabetul poeziei**, Editura Armonii Culturale, Adjud), apărută în 2017: “Apreciem volumul de poezii asupra căruia ne-am aplecat ca fiind o carte atractivă, ce oferă copilului o mulțime de informații utile. Poeta a găsit calea pentru stărnirea interesului micului cititor, oferindu-i exemple, mesaje cu valoare educativă certă. Înlesnește drumul spre cunoaștere,

folosind un limbaj cald, expresiv, cu tente umoristice, dezvoltând teme care plac majorității copiilor”.

La toate acestea, prea multe nu par a mai fi de spus. Și totuși, așa cum am procedat la toate cărțile despre care am emis păreri critice, o să pășesc pe cărarea dintre coperti și o să încerc să descopăr “copilul” ce (mai) sălășluiește în inima Marioarei Ardelean, să-i înțeleg bucuriile, temerile, aspirațiile, să-i simt puritatea ascunsă într-un colțișor al sufletului, acum, când aceasta și-a făcut, din nou, curaj să iasă la lumină.

Am ales să scriu aleatoriu despre titlurile cuprinse în carte, în funcție de tematica lor. Cred că, nu întâmplător, poezia de debut a volumului (**Tricolorul**) este una patriotică, în acest an al comemorării Centenarului Marii Uniri din 1918, amintind istoria însângerată și eroismul neamului nostru și încercând să trezească, în sufletele micilor cititori, iubirea pentru pământul unde au văzut lumina zilei și unde își au rădăcinile. Versurile “Toți avem o datorie:/ Să păstrăm cu strășnicie/ Mândra țară românească,/ Zestrea noastră strămoșească” reprezintă un îndemn sincer la a veghea asupra renumelui și suveranității patriei noastre, dar neprețuit primit de la înaintași.

Păstrând ideea de ansamblu și făcând referire (tot) la pământul care ne-a dat viață, următoarea poezie este, de asemenea, un îndemn, acela de a-i purta de grijă, indiferent în ce colț de lume s-ar afla, pentru ca el să ne poată oferi, și în continuare, tot ce avem nevoie pentru subzistență: “Pământul e căminul nost,/ El ne oferă adăpost;/...// Inconștienți au fost și sunt,/ Distrug și-acum acest pământ;/...// Păduri și dealuri, și câmpii,/ Fără pământ nu ar mai fi;/ La fel și munții cei stâncoși,/ Pe el se-nalță grandioși./...// Acuma judecați și voi,/ Ce e pământul pentru noi!/ El merită a fi iubit...” (**Pământul...**).

Grija pentru natura înconjurătoare transpare, în continuare, din mai multe poezii, autoarea încercând să aducă în atenția puilor de om necesitatea de a păstra în bune condiții pădurile, apele și toate bogățiile patriei, de a le apăra de cei care le vor răul, personificând animalele, copacii, apele etc., pentru a transmite, de fapt, un mesaj (tuturor) oamenilor: „Codrul des și-ntunecat/ Freamătă, e supărat;/ Dobitoacele din

el/ Nu se înțeleg defel.// Zi de zi se hârjonesc,/ Se plâng că prea mult muncesc”, când, de fapt, situația stă exact invers: „Totul au pe seama mea,/ Fără mine ar crăpa!...// Pentru ele eu trudesco,/ Le ofer ce își doresc” (**Codrul supărat**).

În aceeași ordine de idei se derulează și poezia **Lacul**. Animalele care s-au adăpat din el i-au murdărit apa („Malurile-i sunt surpate/ De copitele crestate,/ Luciul devenind, pe dată,/ O mocirlă-ntunecată”), dar necazul lui este altul: „Supărarea și-o arată/ Când oameni cu mintea toată/ Aruncă în el gunoaie,/ Sticlă, și hârtii, și paie./...// Degradând apa-i curată,/ Prin purtarea lor ingrată”.

Un (alt) semnal de alarmă este tras în poezia **Pădurile**, unde autoarea deplânge masacrul verde, prin care codrii țării noastre, altădată bogați, sunt văduviți de arbori, aceștia fiind tăiați fără discernământ, de indivizi fără scrupule. Personificați, copacii (își) vorbesc: „Oameni fără judecată/ Ne distrug masa bogată,// Defrișează fără teamă,/ De nimica nu țin seamă/ Îi orbește lăcomia,/ Văd în față doar simbria”, concluzionând cu un mesaj adresat celor care au puterea să oprească acest abuz și care nu sunt alții, decât (tot) oamenii: „Chiar nu pricep că fără noi/ Nu au nici aer și nici ploi,/ Că totu-n jur se va usca,/ Iar viața le va fi mai grea?”

O altă problemă ce apare în urma tăierilor masive este împruținarea sau dispariția viețuitoarelor: „Copaci cu gâzele pe ei/ Sunt defrișați de oameni răi,/...// De unii care minte n-au/ Și nu știu pomii ce rol au:/ Dau aer bun, nepoluat,/ Iar nouă, gâze de mâncat” (**Cucul și ciocănitorea**).

Urmează poezii în care sunt reliefate alte defecte omenești (lenea, frica exagerată, critica excesivă, lipsa de educație etc.), uzând (tot) de animale personificate, pentru ca micul cititor să perceapă mai ușor mesajul ascuns printre rânduri: „Hrana e pe terminate,/ În căsuță vântul bate,/...// Partenerului nu-i pasă,/ Singură mereu o lasă.// Rar în vizită când vine,/ Doar de critică se ține” (**Bufnița**); „Toți vorbesc și râd de mine,/ Că-s fricos și nu e bine” (**Iepurașul**); „Înțeleg că ești puiuț,/ Tare-mi placi, că ești drăguț,/ Dar să știi că eu aș vrea/ Să înveți a te purta!” (**Motănelul**).

Lenea, una din trăsăturile negative des întâlnite ale caracterului uman, este sugestiv redată și în poezia **Replica**, unde o albină o apostrofează intenționat pe furnică pentru că stă de vorbă cu „Bondărelul cel pufos,/ Arogant și puturos”, sperând că el o va auzi și-și va schimba atitudinea: „Oh, surată furnicuță,/ Nu te supăra, drăguță!// Replica nevinovată,/ Pentru trântor fost-a dată,/ Am crezut că, de rușine,/ Va munci și el ca tine!”.

Minciuna, un alt dușman perfid al omului, este tratată cu fantezie și umor: „Fii atent, ține-te tare,/ Când minciuna-ți dă târcoale,/ N-o primi, că e isteasă,/ Te înșală chiar pe față!...// Când spui una gogonată,/ Alta iute se arată,/ Ușurel se fac grămadă,/ Vesele ca la paradă” (**Fii atent...**). În aceeași gamă se încadrează poezia **Cuplul ideal**, în care unui brotac îi dă prin minte să se prefacă a fi bolnav, profitând de buna credință a partenerii sale, pentru a nu mai munci: „Am să-i zic că-s bolnăvior,/ Că mă doare un picior;/ Cum este cu suflet bun,/ O să creadă ce îi spun”.

Din lista defectelor omenești nu putea lipsi înfumurarea, tratată savuros în versurile poeziei **Broscioiul încrezut**: „Un broscoi mai dolofan,/ Cățărat pe-un bolovan,/...// Anunța pe limba lui:/ - Cântăreț ca mine nu-i!”, tablou completat, desigur, cu o morală pe măsură, adresată „vinovatului” de către o broscuță din vecinătate: „Zadarnic te-agiți, te-nfoi,/ Nu ești mai deștept ca noi!...// Ca amică-ți dau un sfat:/ Fii ceva mai moderat!/ Încrezut așa cum ești,/ Poți să cazi, să te lovești”.

Tot la acest capitol merită amintită poezia **Măgarul și mierla**, unde o mierlă care „Veselă solfegiază,/ Se pricepe, nu bravează./...// Cântă muzică aleasă” și „prin glasul ce îl are/ Încântă întreaga zare” este întreruptă de un măgar, ce se crede mai talentat: „Pot și eu, la fel de bine,/ Să scot sunete divine!”. Răspunsul hazliu al mierlei, imaginat de autoare, nu întârzie să apară: „Ce să zic, măi Urechilă,/ Zgomot faci și încă tare,/ Însă nu are valoare,/...// Eu cred că ar fi mai bine/ Să nu faci ce nu-i de tine!”.

Fiindcă înfumurarea este soră cu răutatea și invidia, autoarea nu a uitat să dedice o poezie și acestor defecte

deseori întâlnite. „Vai, ce rău îți mai arată/ Hăinuța decolorată,/ Iar cântarea dumitale/ Nu face două parale!”, i se adresează o cioară unei vrăbiuțe care, „Jucăușă și drăguță/.../ Ciripea cu veselie”. Răspunsul acesteia o pune la punct, pe merit: „N-ai respect și nici rușine,/ Să jignești nu șade bine!/ Eu gândesc că fiecare/ Are-un loc sub mândrul soare!”, recomandându-i cu înțelepciune să învețe că „bunătatea/ Este soră cu dreptatea” (**Vrăbiuța și cioara**).

În **Vulpea citită** este exprimată, prin exemplu concret, veracitatea proverbului „Năravul din fire n-are lecuire”: „O vulpe mai citită/ Se consulta cu sine:/ Aș vrea să fiu cinstită,/ Dar tare greu îmi vine!// Eu sunt o pofticioasă/ Și nu mă pot abține,/ Găina cea frumoasă/ A n-o lua cu mine”.

Viclenia, un (alt) defect al naturii umane, este scoasă în evidență în poezia **Purecele și câinele** („Dacă te-ai muta pe om,/ Te-ai preface și tu-n domn,/ Și curat, și parfumat,/ C-un meniu mai asortat!// Purecul n-a cugetat,/ Plin de poftă, s-a mutat,/ Însă omul iscusit,/ Repede l-a căsăpît”) sau în **Vulpea se întrebă**: „Vulpea, căutând vânat,/ Singură s-a întreat:/ - Pe cine mai păcălesc,/ Foamea să mi-o potolesc?”.

Alte versuri ce scot în relief șiretenia și se cuvin a fi menționate sunt cele din poezia **Vicleana cuculeană**, unde este prezentată cititorului o femelă de cuc, ce dorește să aibă puișori, dar nu și să se încarce cu greutatea pe care le implică creșterea acestora: „E vicleană și socoate/ Să înșele dacă poate/...// Nu are instinct de mamă,/ Nu gândește că-i o dramă/ Să își lase la-ntâmplare,/ Ouăle-n alte cuibare”.

Poeta taxează corespunzător și deprinderea de a bârfi, obicei dăunător și distructiv totodată, imaginând un dialog amuzant între două găze prietene: „...am pornit/ Să cat locul liniștit,/ Unde bârfele lipsesc,/ Iar vecinii se iubesc!//...// „Sfatul meu ar fi să stai/ În căsuța ce o ai!/ Guri ce știu a cleveti,/ Peste tot vei întâlni!” (**Vecinii**).

Îndemnurile utile continuă în versurile poeziei **Șoricelul și iepurașul**, unde „Din buruieni, șontâc-șontâc,/ Apare-un șoricel pitic”, care, „C-un chițcăit cam tremurat”, îl apostrofează pe iepuraș pentru frica sa exagerată, uitând că propria-i teamă este și mai mare. La această jignire, „blănosul”

nu ezită să riposteze, pe bună dreptate: „Te sfătuiesc ca pe-un amic,/ Nu te da mare când ești mic/ Și nu-ncerca să te mândrești/ Cu ceea ce, de fapt, nu ești!”.

Tendința spre zeflemea este criticată și în poezia **Racul și melcul**, unde racul îl ironizează pe bietul melc pentru lentoarea sa, uitând că și el are propriile probleme. Replica melcului este binemeritată: „Este drept, acei ca mine/ Merg încet, dar totuși bine,/ Pe când tu te duci, măi frate,/ Când în față, când în spate!”.

În **Bondarul și albina** este muștrată înclinația unora de a-și însuși bunuri care nu le aparțin sau de a cere ajutorul altora, atunci când ar putea să se ajute foarte bine singuri, copiii primind astfel încă o lecție folositoare pentru viață: „Trist și flămânzit, bondarul,/...// Fără să aibă rușine,/ Fură când îi cade bine”, iar atunci când nu mai este în stare să jefuiască stupul, ușa fiind încuiată, apelează la mila harnicei albine: „Te-aș ruga, dragă surată,/ Dă-mi din mierea ta curată”. Reacția acesteia este, însă, fermă, dar nu în sensul dorit de bondar: „Nu-i destul că toată vara/ Mi-ai cotrobăit cămara?/...// Ești voinic și în putere,/ Pregătește-ți singur miere!/ Nu-i corect și nu-mi convine/ Să muncesc și pentru tine!”.

Nu este neglijat un alt defect al oamenilor, naivitatea. Un avertisment în acest sens îl dă poezia **Fericirea ursului**, unde cititorilor li se aduce la cunoștință „cazul” unui urs care, pentru a putea deveni rege (și a se așeza pe tron), este de acord, la insistența vulpii, să i se taie coada mare și stufoasă, primită în dar de la natură. Acest fapt are, în timp, repercursiuni grave: „Secolele au trecut,/ Coada nu i-a mai crescut,/ Nu mai e nici împărat,/ Umblă singur, supărat”.

O povață binevenită se distinge (și) din poezia **Lingușitorii**, cu un titlu sugestiv, uzând, pentru exemplificare, tot de aportul animalelor: „Ferește-te de cei lingușitori,/ Ce stau în preajma ta ca niște ciori/...// Așa-i vorbea, cu glasul cristalin,/ O porumbiță ce stătea pe-un spin,/ Unui arici...”.

Din poezia **Jucăriile** se poate desprinde o (altă) învățătură importantă pentru viață, și anume aceea de a aprecia efortul financiar al părinților, sudoarea muncii lor, de a prețui acest efort, având grijă de lucrurile primite în dar: „Am

atâtea jucării,/ Cât în două magazine,/ Dar sunt foarte supărat,
Că pe toate le-am stricat!”.

Deoarece buna creștere se formează în primii șapte ani de existență, Marioara Ardelean nu pierde prilejul de a le aminti din timp, prin versuri bine gândite, micilor lectori, stăpâni ai animalelor de companie, să păstreze curățenia în urma acestora, atunci când le scot la plimbare: „Dacă sunt în grija ta, / Te rog mult, nu mă lăsa/ A părea needucat,/ Curăță ce am lăsat!” (**Dulăii**).

Pe parcursul volumului, în căldura versului este împletită (și) dragostea filială și cea a nepoților pentru bunici, la vârsta când sufletul copilului debordează de inocență și simțăminte adânci, încât până și păpușa primește din ele o „felie”: „De ce ești răutăcioasă,/ Păpușică mofturoasă?/ Dragostea mea este mare,/ Deci am pentru fiecare!” (**O inimă curată**).

Tot aici se încadrează iubirea fraternă, care trebuie cultivată încă de la vârste fragede: „Suntem frați și ne iubim,/ Tot ce-avem ne împărțim,/...// Părinții ne-au educat;/ Iubitori, ne-au explicat/ Să ne sprijinim mereu,/ Și la bine, și la greu” (**Frații**).

Nu trebuie uitat sentimentul de prietenie, care se desprinde din poezia **Hotărârea**, din exemplul celor doi băieței, Ionuț și Adrian, ce își descoperă multiple afinități: „Ne-am văzut și ne-am plăcut,/ De atunci colaborăm,/ Ne-ntâlnim și ne distrăm./...// Jocuri inventăm mereu;/ Batem mingea, chiuim,/ Stăm apoi și povestim”, stabilind, de comun acord, să prelungească, în timp, această frumoasă legătură: „Prietenia ce-o avem/ Toată viața s-o păstrăm”.

Evocarea întâmplărilor petrecute la bunici are, pentru orice copil, un farmec aparte. Autoarea conștientizează acest lucru, servindu-se de el, întru delectarea micuților: „Îmi petrec întreaga vară/ La bunicii de la țară;/...// Întâmplările frumoase,/ Amuzante, numeroase,/ Mult timp de acu’ nainte/ Vor rămâne-n a mea minte” (**Farmecul satelor**).

Portretul bunicii, una din imaginile cele mai dragi ale copilăriei, care ne urmărește pe tot parcursul vieții, este amintit cu nostalgie: „Era bună, protectoare,/ Darnică și iubitoare./...//

Înțeleaptă, răbdătoare,/ Luminoasă ca un soare!//...// Și duioasă, și hazlie!" (**Bunicuța**).

Nici bunicul nu este neglijat, poeta creând un scenariu fermecător despre vremea copilăriei acestuia, când, la fel ca orice puști pus pe șotii, făcea diverse năzbâtii („Curajos precum un leu,/...// De nimic nu se teme”), tatăl său muștrându-l, precum un părinte grijuliu și iubitor: „Cu ce min-te-ai judecat?/ De-ntâlneai lupul flămând,/ Ne lăsați pe toți plângând!/ Eu știu că prin fapta ta/ Ai vrut a mă ajuta,/...// După câte-ai pățimit,/ Îți dai seama c-ai greșit,/ Iar eu cred c-ai învățat/ Să fii mult mai cugetat!” (**Năzdrăvăniile bunicului**).

Ultima ființă dragă amintită în carte, dar nu cea de pe urmă, este desigur mama, „zâna cea bună” a tuturor copiilor, a cărei „putere secretă” „Stă-n iubire, nu-n baghetă”. Ea nu precupețește niciun efort pentru binele odraslei sale: „Zi și noapte stau de pază,/ Joaca, somnul vi-l veghează,/...// Răbdătoare, vă învață/ Tot ce-i necesar în viață,/ Nu vă lasă la-ntâmplare,/ Când pericolul apare” (**Zânele**).

Educarea în spiritul cunoașterii și respectării principiilor creștine este considerată, de către autoare, de mare însemnătate pentru formarea adultului de mâine: „Tot ce-avem ne-a dăruit/ Dumnezeu, că ne-a iubit!” (**Darurile**); „Dar niciodată nu uităm/ Ca pentru cele ce avem/ Lui Dumnezeu să-i mulțumim;/ Prin grija Lui le dobândim!!! Înțelepciune El ne-a dat,/ S-o folosim ne-a ajutat” (**Un mulțumesc**).

În altă ordine de idei, un periplu plăcut în natură (ne) oferă poezia **lubire pentru anotimpuri**, unde este subliniat cu acuratețe rolul important în viața noastră al fiecărei perioade din an, cu transformările inerente, încheind în mod apreciativ la adresa acestora: „Acum înțelegeți, poate,/ De ce le iubesc pe toate!/ Ele, fără părtinire,/ Dar sunt pentru omenire!”.

Impresionante sunt ultimele două poezii din volum, povestea copacului singuratic și a spinului, ce își narează cu tristețe propriile drame, închipuite de fantezia autoarei: „Aș vrea să-i rog pe cei ce stau/ La umbra mea și forță-și iau,/ Să-mi lase din ulciorul lor/ Un strop de apă, să nu mor!” (**Copacul singuratic**); „Măcar o zi dac-aș avea/ Puterile divine,/ Eu trandafirul l-aș muta/ Aicea, lângă mine!!! Să simtă

rădăcina sa/ Ce-nseamnă disperare,/ Când arșița îl va seca/ Și nu-i nicio salvare!// De-abia atunci ar prețui/ Norocul ce îl are...” (***Din gândul unui spin***).

Așa cum (ne) sugerează și titlul, ***Copilul din inima mea*** este o carte pentru copii, dar și pentru părinții și bunicii care și-au păstrat neîntinate, într-un colțișor al sufletului, o mică parte din inocența și entuziasmul copilăriei. Din poeziile menționate se poate constata că volumul include numeroase informații necesare în alcătuirea unui caracter sănătos, presărate cu șarm și abilitate în fiecare buchet de slove. Autoarea, „jucându-se” cu micii cititori, le facilitează calea spre cunoaștere, spre o percepție sănătoasă asupra lumii și vieții. Limbajul utilizat, atractiv și debordând de sinceritate, presărat cu exemple concludente și dozat cu umor de calitate, face din această carte o lume fascinantă, unică, pe care merită să (încercați să) o descoperiți!

(Deva, 20 octombrie 2018 – prefață la volumul ***Copilul din inima mea***, Editura Armonii Culturale, Adjud, 2018)

Dora Pascu – în beția *Cadril(ului) pe cărbuni*

Iată că, mai devreme decât mă așteptam, drumurile noastre se întâlnesc din nou, al meu și al Dorei Pascu, prietena mea din oaza poeziei, al cărei volum (*Alte vise, alte doruri*) îl “descifram”, cu puțin timp în urmă.

Noua sa carte, *Cadril pe cărbuni*, pe care am plăcerea și onoarea să o prefațez, readuce în atenția cititorilor o poetă matură, stăpână pe mijloacele de expresie, care știe să metamorfozeze lacrimile în briliante și să împletească din suferință covor de stele. Noul volum cu care ne răsfață dovedește, o dată în plus, că viața sa (de acum) este închinată poeziei. După ce a ajuns la cumpăna dintre ani și a pătruns (o parte din) sensul existenței, după ce a deschis poarta spre maturitate copiilor săi și i-a lăsat să-și ia zborul spre zenit, a simțit că a venit timpul, nu doar să-și deschidă propriile aripi spre o lume fără granițe (aceea a scrisului), ci și să-și înalțe, la rândul său, aripile tot mai sus, departe de “mulțimea dezlănțuită”, unde bucuria de a fi tu însuși și de a dăruia din preaplinul tău sufletesc și altora nu cunoaște margini.

Poezia de debut a volumului, *Cadril pe cărbuni*, care constituie și titlul cărții, confirmă din plin că aventura sa pe meleagul literelor este una reușită, făcând-o să-și atingă mult doritul țel, acela de a renaște din propria cenușă și de a (re)descoperi paradisul din propria-i inimă: “Poezia-i făcută să cânte,/.../ să mă urce pe culmi, să m-avânte/...// Să mă-nalțe și să mă coboare/.../ să mă scalde-n balsam când mă doare/...// Să-mi ucidă balaurii-n minte/.../ să-i strunească să joace cuminte/...// Poezia mă scaldă-n cucută,/.../ mă cufundă-n durerea trecută”.

Desigur că dulcea călătorie nu este mereu lipsită de pericole sau dezamăgiri, “realitatea bătând filmul” uneori, situație redată la modul metaforic în poezia *Nu numai stuf*: “Mă unduiam ușor într-un alint/ și-mi fredonam în taină

împlinirea,/ precum poezii ce-au băut absint/ sperând că vor atinge nemurirea./...// Dar oamenii-au venit și m-au tăiat/ și-apoi s-au pus pe mine cu toptanul,/ m-au tot bătut, m-au fiert, m-au frământat...”.

Ideile poetice iau naștere la Dora Pascu, în egală măsură, într-o zi mohorâtă sau într-una senină: „Astăzi, ziua e cernită,/ griul pică de pe frunze,/ cerurile cad lovite,/ printre pânze!//...// Nu am stare fără fraze,/ nu mă știu nedreaptă-a fi/ și, oricum, chiar fără raze/ tot adun eu poezii!” (**Chiar fără raze**).

Îndârjirea sa de a scrie inspirată și (sau mai ales) de universul lăuntric, nu doar de cel exterior, seamănă cu a condamnatului ce se agață cu disperare de viață, în dorința sa arzătoare de a (mai) trăi, căutând noi posibilități în acest scop: „În vise, zborul e posibil/ peste câmpii și peste văi,/ spațiul îți este accesibil,/ ți se deschid atâtea căi”. Zborul sugerează nevoia de sublimare, de evadare din banalul cotidian sau din necazurile inerente vieții terestre, pe care Dora o resimte. El poate exprima, totodată, aspirația (poetei) de a se elibera de orice constrângeri care (i-)ar putea îngreuna libertatea individuală și, nu în ultimul rând, de propriile neputințe. Mircea Eliade afirma, în acest sens, că actul zborului semnifică năzuința omului de a sfărâma barierele care îl țin legat de pământ. Căutarea armoniei interioare (și exterioare) este, de asemenea, sugerată prin zbor.

Visul, al doilea simbol important adus în atenție, ce reprezintă un mijloc de transcendere și o cale de a cripta imaginea lumii individuale, reflectă necesitatea (inconștientă) a Dorei de (auto)purificare și înălțare spre Lumină, spre absolut. Ideea de zbor și motivul visului, împreunate de pana măiastră a poetei, fac să rezulte o combinație ademenitoare: „Tot ce-ți dorești rămâne zborul,/ să zbori în vis e-așa plăcut,/ dacă nu mi-o muri... motorul/ cred că în vis am să mă mut!” (**Care zboară?**).

Există totuși situații în care până și visul este cenușiu sau inexistent, semn că lumea din afară o poate influența puternic pe cea dinăuntru: „Iarăși plec pe drum de stele/ și mi-s visele mai grele./...// Iarăși vântu' mă alungă/.../ și rămân

de vise ciungă./...// Iarăși norii fac cărare,/.../ și mi-s visele arare./...// Iarăși doruri mă încercă/.../ și rămân de vise bearcă” (**Iarăși**).

Dora Pascu își dezvăluie și în acest volum latura umoristică, așa cum ne-a obișnuit, ce o ajută să se elibereze din captivitatea mâhnirilor în care se scaldă, de regulă, ființa umană. Ea face haz de necaz, persiflând tendința unora de a evada în lumea lui Bacchus, din cauza fricii de a înfrunța cruda realitate: „Unii beau și beau de luni,/ alții nu beau și-s nebuni/...// Marți se schimbă calimera,/ se-ncălzește atmosfera/...// Miercurea se bea în cerc/...// Joi se-adună toți nebunii/.../ și vuiesc precum un roi/ de slujbași la suflet goi...”, iar săptămâna continuă în acest registru, până vine duminica; atunci „revin din paranormal,/ se curăță de păcate/.../ și încep a se gândi/ **că de mâine luni o fi**”, când o pot lua de la început, ultimul vers dând și titlul poeziei.

Poetica este, pentru Dora, un colac de salvare, o licoare dulce, care o ajută să digere mai ușor lehamitea instalată involuntar, în urma „ingerării” amarului cotidian: „Mi-e silă, mi-e lene, mi-e jale, mi-e fum,/ mi-e de tot și de toate, de-atunci și de-acum,/ mi-e greu, mi-e târziu, mi-e doar negru și-amar/...// mi-e silă de sila călcatului strâmb,/ mi-e urât, mi-e pustiu, mi-e mult și puțin,/ mi-e lehamite-n oase, mi-e rug și pelin” (**Mi-e oricum, mi-e oricât**).

Schimbând puțin (mai mult) „macazul”, autoarea își exprimă dragostea pentru cel mai nobil animal, calul, dedicându-i versuri încărcate de magnetism. Cred că aducerea acestuia în prim-plan nu este întâmplătoare, calul fiind cunoscut ca un patruped inteligent, puternic, ce simbolizează curajul și grația, focul și cerul. Deși a fost domesticit de către om, în el clocotește dorința de libertate, ce curge și în venele Dorei, chiar dacă o (re)țin considerente legate de conștiință sau de altă natură: „Uneori așa îmi vine/ să-nham caii la trăsură/ și să plec, uitând de mine/...// să mân caii, de nebună/...// Și s-alerg pe drum de care,/ bidiviii să necheze”, concluzionând cu tristețea celui împăcat cu propria soartă: „Asta-s eu, nimic nu-mi merge,/ patimi n-am, nu am

trăsură,/ n-am nici bidivii s-alerge/ și, atunci, de unde ură?” (**Să mân caii**).

Un șarm aparte îl are poezia **Cu fir de pământ**, ce dezvăluie un tablou delicat, presărat cu o doză de umor, în care personajul principal este luna: „Pe un vârf de munte,/ luna pescuia/ cu un fir de-argint,/ fin ca o nua,/.../ și-azvârlea-n desagă/ tot ce îndrăgea/ fără explicații/ fiindcă nu avea/.../ eu, la fel ca ea,/ cu fir de pământ/ pescuiesc din lună”. Ultimele versuri reamintesc tendința spre reverie a autoarei, amintită în unele versuri menționate anterior.

Un alt aspect întâlnit în poeziile Dorei este dragostea și grija pentru pământul patriei, măcelărit de „binevoitori” care, devenind sclavii banului, vând, fără remușcări și fără a se gândi la consecințe, bogățiile acestuia: „pleacă pădurea,/ pleacă din țară,/...// rămâne vreascu/,/ pământul seacă/...// fără pădure/ țara-i săracă/...// pleacă și grâu/ tot pe afară/...// pleacă pământul,/ ni-l vor străinii/...// se duc copiii,/ se duc bătrânii,/ rămân doar morții,/ rămân doar câinii” (**Pleacă**).

Pe același calapod sunt construite și versurile următoare: „ce drum veți lua/ când toți copacii/ vă vor judeca!/ să nu dea Dumnezeu cel sfânt/ ca toți copacii să vă pună la pământ!” (**O altfel de judecată**).

O splendidă replică la poezia lui Adrian Păunescu (**lubita mea, ți-am cumpărat un munte**) este **Muntele vrăjit**, în care autoarea deplânge, de asemenea, servindu-se de bogăția tropilor, masacrul nemilos asupra codrilor noștri dragi: „lubitul meu mi-a dăruit un munte,/ l-au înșelat amarnic la cântar/ și-au bătut joc de straietele-i mărunte,/ că nu i-au dat întregul inventar./...// Și am pornit, în faptul dimineții,/ pe o cărare șerpuidă-n nori,/ când zdrențuind, la greu, perdeaua ceții/ tot muntele sări din subsuori./...// De sus de tot, se prăbușeau la vale/ trunchiuri de brazi golite de frunziș,/ de ai fi zis că un frizer în cale/ s-a pus să-i bărbierească-n curmeziș”.

Cuvintele Dorei Pascu ard ca focul atunci când vorbesc despre chinurile la care a fost și este supusă țara noastră, patima sa e sinceră și vie, însă dezamăgirea crește invers proporțional cu speranța: „Colind, dar stricăciunea nu ne lasă/ și oamenii-s mai răi și furioși./...// Colind din ce în ce mai fără

vlagă,/ colind din ce în ce mai sărăcuț,/ colind cu sărăcie în desagă,/ colind și bradul e tot mai micuț./...// Colindul țării ce a fost bogată,/ colind și cu viteji și cu eroi,/ colind ce-l mai aflăm doar la erată/ și toți eroii au murit în noi” (**Colind în necolindă**).

O (altă) poezie tulburătoare, dedicată mamei, de această dată, este **Azi, ca și ieri**, în care poeta (își) amintește cu nostalgie de imaginea suferindă a celei ce i-a dat viață, pe drumul spre „ultima destinație”: „Și nu-mi cereai nimic, doar bob de rouă/ să-ți potolească setea de nestins/ și ți-l doreai micuț, chiar rupt în două,/ iar sufletul nu ți-l dădeai învins.// Știam sfârșitul ce avea să vină/ și-l așteptam cu suflet împietrit,/ erai deja uscata-mi rădăcină,/ iar eu – păcatul tău cel mai iubit”.

Aceeași durere neconsolată, încununată de dor sfâșietor, transpare din poemul **Am să ciocnesc cu tine**, unde este evocată imaginea sărbătorilor pustii și triste, fără chipul blând și iubitor al mamei: „Au trecut anii și la fel va trece/ alt Paște, alt Crăciun sau sărbătoare,/ va fi la fel, când cald și când mai rece,/ dar lipsa ta tot mai acut mă doare./...// am să le trec sperând că, poate-poate,/ într-un final am să ciocnesc cu tine!”.

Capacitatea de a iubi a Dorei Pascu este nelimitată, ea îndreptându-se (din nou) asupra naturii înconjurătoare, pe care o descrie plastic, asemenea unui pictor experimentat, în pastelul **Vara se desenează**: „Bujorii-și etalează în trepte coafura,/ doar vița încă-și plânge, cu glasul stins, tonsura.// Copacii-și plămădesc din flori micuțe roade/ și le ridică-apoi ostași pe baricade./...// tot mai umbroși, castanii înalță policandre/ și sufletu-i urmează, stingher, printre meandre”.

Ecouri ale unei iubiri de mult pierdute se aud stins dintr-o altă poezie, în care natura poartă în faldurile sale fărâme din pasiunea de altădată: „Pe plaja ta, nisipul plânge/ un soare ce-a rămas uitat./...// Pe plaja ta, nisipul doare/ și mă ucide val cu val./...// Pe plaja ta, nisipul geme/ de dorul undelor de-azur,/ de dorul vechilor trireme,/ de dorul gândului impur./...// Pe plaja ta, nisipu-ngână/ un cântec ce-a murit de mult” (**Pe plaja ta**).

Într-un mod inedit este descrisă o furtună de vară, ce bulversează natura înfierbântată, nefiind uitat niciun element component: “Afară s-a posomorât/...// ...frunzele au stat,/ privirile și le-au plecat/ nervurile, ce să mai spun,/ pălit-au toate, ca-n surghiun.// și cerul.../ lăcașul unde Dumnezeu// Adună sfinții în cenaclu,/ părea un negru habitacu,/ copacii portărei păreau,/ unul pe altul se-asmuțeau:/ Începe tu, ba tu, ba tu/ și, dintr-odată, se zbatu,/ în ceruri, șarpe-ncolăcit/ și-n vuiet surd s-a bulucit// Și-a început să se prăvale,/ cu zvârcoliri medievale,/ peste al lumii biet norod...”, adăugând, la final, o ultimă tușă de culoare: „cerul, cumva, s-a răzbunat/ de tot pojarul îndurat“ (**Furtună de vară**).

Anotimpul pe care îl parcurgem (la momentul aștererii acestor rânduri) coincide cu cel din sufletul Dorei, zbaterea din tâmpla timpului (poetei) fiind redată cu fidelitate: “Iar mi-e toamnă-n toamna asta,/ parcă și mai toamnă azi/ când mi-e valul ditai creasta/ și mi-e creasta fără brazi” (**Iar mi-e toamnă**), continuând pe aceleași acorduri: “Câtă toamnă, Doamne, câtă toamnă,/ s-a adunat grămadă, jos, în prag,/...// și nu știu, Doamne, uite, chiar nu știu,/ cum s-o trăiesc, că n-am atâtea vieți” (**Câtă toamnă...**).

În **Gamă de toamnă**, autoarea își trece stările sufletești printr-o gamă muzicală imaginară, într-un decor din ce în ce mai pustiu: “Zboară-aiurea păsări, gânduri,/.../ mă încurc de tot prin rânduri/ și mi-e tare dor de-un DO.// ...toate crengile sunt goale,/ spânzură un simplu RE.// ...rătăcit, printre valize,/ tremură stingher un MI// Vântul prinde rar să geamă,/ mă scol brusc de pe sofa,/ nu îmi place, îmi e teamă,/ și-o zbârcește fix la FA, iar “jocul” continuă, până la „piesa” finală: “mă cuprind umbrite gânduri/ și revin plecat la DO”.

Teama, acest dușman tăcut al omului, își face loc, precum un vierme sub coaja unui măr aparent sănătos, în sufletul poetei: “Trec păsări mari pe cer rotind/ tristeți în aripi, spaime mute,/ cu ochii-ncerc să le cuprind/ și spaima vor să mi-o-mprumute.// Renaște-n mine teama lor...” (**Cer rotind**). Ca și când acest lucru nu ar fi de ajuns, orice rază de speranță pare strivită definitiv sub capriciile vremii: „Plouă trist și cu sfială,/ plouă stins, plouă sfârșit,/ plouă-așa, într-o plesneală,/

plouă-n minus infinit.// ...plouă-n golul din covrig,/ plouă franc, fără rețineri...” (**Plouă**), accentuând/marcând starea de tristețe (deja) prezentă: „Plouă, nu-i nicio-ndoială,/ plouă simplu, egoist,/.../ plouă și-s așa de trist!” (**Plouă simplu**).

Frica de bătrânețe a autoarei, devenită obsedantă, se regăsește și în poezia **Bătrânețile...**: „bătrânețile vin/ târșâind pe picioare,/ nu le pasă că vrei/ să mai fii ca o floare/...// vin din sud, vin din nord,/ vin pe sus, vin pe jos,/...// fură păr, fură dinți,/ șleauri fac în obraz,/ ba mai fură și minți,/ tu nu știi și faci haz/...// ...tu rămâi năucit,/ nu mai poți face-apel”.

Imaginația debordantă a Dorei este prezentă și în poezii dedicate iernii, unde ea împletește, într-un stil original, secvențe din dezlănțuirea naturii cu cele din starea sa lăuntrică: „ninge fără conținere,/ ninge, parcă, fără dop./...// ...ninge parcă-n dușmănie,/ ninge strâmb și ninge șui./...// Ninge ca-ntr-un dans haotic,/ când mai slab, când sinco-pat,/...// ...ninge și-n sufletul meu,/ azi, zăpada mă învinge” (**Cod roșu de ninsoare**).

Într-o gară imaginară, ce reprezintă, de fapt, „scena” pe care ne jucăm „rolurile” de muritori, poeta (își) așteaptă (încă) trenul (viața), dar (se pare că) așteptarea e zadarnică: „Nemișcată-n miez de noapte/ numai șina a rămas,/ gânduri sute, grele, coapte,/ cad betege, fără glas.// ...șinele îmi spun în șoapte/ cum că trenul mi-a trecut” (**Numai șina a rămas**).

Pesimismul accentuat în care se scaldă aventura lirică a Dorei Pascu este evidențiat și în versurile poeziei **De dinăuntru**, acestea transmițând cititorului o stare acută de disperare și abandon (sufletesc): „Azi am sunat la soneria mea,/ N-a fost vreunul care să-mi deschidă,/ Suna a gol, suna a nimenea,/ Chiar sunetul părea să se închidă./...// ...Și-am renunțat, că așteptam zadarnic!/ Am înghițit în sec, e-un caz închis,/ De dinăuntru, eu sunam amarnic!”.

Același gol interior transmite și poezia **Mi-e dor de-un acasă**, evocând imagini ale unui trecut îndepărtat: „mi-e dor de-un acasă/ rățâcit în trecut.// ...mi-e dor de-un acasă/ când să plâng nu știam./...// ...mi-e dor de-un acasă/ cu bunici și părinți./...// ...mi-e dor de-un acasă/ numai sâmburi și rod”.

Apropierea momentului tragic al propriei morți este vizualizată într-un mod dramatic: „Sunt un cal,/ un cal bătrân,/ încă n-am ajuns mârtoagă/...// Când va fi să-mi vină vremea/ să-mi pierd vloga din picioare/ și să mă-ndoi a boală,/ mă lăsați în voia firii/ mârtoaga nu se mai scoală!” (**Și caii se împușcă la final**).

Poeta rămâne totuși o luptătoare, ea încercând să facă un pact cu viața pentru timpul care i-a mai rămas: „Când și când mușcă viața din mine,/ cu dinți mulți, mult mai mulți ca ai mei,/...// Hai, cumva, să cădem la-nvoială,/ nu te calc, nu mă calci pe bombeu,/ nu îți țin, nu îmi ții socoteală,/ barem azi fă și tu cum vreau eu!” (**Să cădem la-nvoială**).

Autoarea simte imboldul de a dedica o poezie unuia dintre defectele des întâlnite ale naturii umane, tendința spre bârfă, pe care (se pare că) doar Creatorul nostru ar (mai) putea-o corecta/vindeca: „Pune-i, Doamne, guri lacăt,/ pierde-i cheia la mânie/ ca să nu-și mai afle capăt/ să stârneasă dușmănie!//...// ...Ține-i limba răsucită,...// Lasă-i doar balsam și miere/ cu ulei de mir sfințită,/ șoaptă prinsă-n adiere,/ gângurind neprihănită!” (**Pune-i, Doamne...**).

La fel ca în volumele anterioare, Dora nu uită să scrie despre copiii ei – dar neprețuit primit din partea Celui de Sus: „Îmi tot visez copiii mici,/ mai mici ca puii de găină,/...// Însă-i doar vis și-atâta tot,/ copiii-s mari, eu sunt bătrână,/ am doar un gând: că nu mai pot,/ iar ei... **nu mă mai țin de mână!**”, în care versul final coincide cu titlul poeziei.

Un alt poem emoționant cu aceeași temă, de data aceasta în vers liber, debarasat de lanțurile prozodice, cu rime neregulate/ocasionale, este **Valoarea unui sfert de ceas**: „Mă iartă tu,/ băiatul meu,/ că vreau să ne vedem/ mai des,/.../ să-mbătrânesc/ nu mi-am ales,/.../ iar dacă-ți cer/ un sfert de oră/.../ e pentru că,/ de-acum, la mine,/ oricare sfert e cântărit/ și măsurat bine-n centime/.../ atunci când vii/ aruncă-ți ceasul și tableta/ și telefonul și iPhone-ul/.../ că fură mult din sfertul meu”.

Fereastra sufletului poetei se deschide larg (doar atunci când unul din copii îi trece pragul: „Bună dimineața, soare,/ bună dimineața, zi,/ azi e mare sărbătoare,/ vine unul

din copii!...//...căci nimic nu-mi e mai dulce/ precum soarele-n april“ (**Bună dimineața...**).

Alte poezii tulburătoare dedicate copiilor săi, ce merită a fi menționate, sunt: **Me too, I love you; Cât aș vrea...; Atâta timp...; Mai rabdă un pic; Vreau să fiu frumoasă...** etc.

Un autoportret reușit este poezia **Rămân cum sunt**: „Eu,/ ce n-am știut/ să mă prefac,/ nu sunt nici înger/ nu-s nici drac./...// Sunt doar.../ un suflet,/ oarecum candriu,/...// cu bisturiu/ doar în cuvânt!”

Dora simte nevoia să ne împărtășească, printre altele, fără false pudori, felul în care ea vede legătura cu Divinitatea: „Când te închini, înclină capul/ așa cum faci pentru salut/ și Dumnezeu îți va răspunde,/ zâmbind în sinea sa, tăcut./...credința, de ți-o porți în suflet,/ știi cum să cânti pe portativ” (**Înclină capul**).

Terminându-mi periplul prin poeziile Dorei Pascu, simt ca și cum fiecare silabă mi-ar fi crescut în carne, dar am și un regret profund, de parcă m-aș fi despărțit de cineva foarte drag, care și-a înălțat sălaș pe insula sufletului (meu). Așa cum am putut remarca pe parcursul lecturii, Dora știe să picure din plin emoție în fiecare slovă sau gând transpus în vers. Este incredibilă forța cu care ea își transferă propriile trăiri asupra cititorului.

Poeziile sale, meditative în cea mai mare parte, sunt inspirate din viață, din problemele existențiale, a căror rezolvare nu (ne) este aproape niciodată la îndemână. Fără să-și conștientizeze pe deplin calitățile, Dora se pricepe să radiografieze sufletele oamenilor, să le decipteze emoțiile, uzând de această prețioasă abilitate pentru a “confecciona” scenarii lirice de o deosebită plasticitate. Cartea ei vorbește de la sine, direct și sincer, de la inimă la inimă, de aceea am preferat să citez o parte din versuri, fără să intervin prea mult. Ar mai fi și alte poezii de consemnat, însă spațiul nu îmi permite și, în plus, nu vreau să vă stric dvs., cititorilor, bucuria de a le descoperi.

Aș încheia, folosindu-mă tot de versurile Dorei: „Câteodată,/ fără să te doară ceva/ simți un gol nesfârșit/.../ n-ai nimic, ești întreg, ești tot tu,/ însă golul e gol,/.../ și te

doare neștiința,/ neputința, credința,/ că nicicând, niciodată,/ n-ai să-l umpli...” (**Stare**). Din fericire, se pare că leacul împotriva alunecării în abis se află (tot) la ea: „Câteodată,/ când sufletu-mi urlă/.../ mă refugiez în poezie,/ acolo unde negrul știe/ că și albul te doare/.../ mă refugiez, cât încă mai pot,/ în greul mirării/ că încă sunt tot” (**Refugiu**). Eu îi doresc să poată să-și umple acest vid interior cu dulceața poeziei, astfel încât el să se piardă printre amintiri, până la dispariția sa definitivă...

(Deva, 25 octombrie 2018 – prefața la volumul **Cadril pe cărbuni**, Editura PIM, Iași, 2018)

Vasilisia Lazăr – călătorind prin *Anotimpul întoarcerilor*

Unele versuri ți se lipesc de suflet, pur și simplu. Nu știi de ce, nu știi cum, simți doar că acestea au fost scrise parcă anume pentru tine, exact atunci când trebuia sau când aveai (cea mai mare) nevoie. Cel puțin așa mi s-a întâmplat, lecturând volumul ***Anotimpul întoarcerilor*** (Editura Armonii Culturale, Adjud, 2016), al Vasilisiei Lazăr, o poetă “născută în spațiul mioritic din Nordul Moldovei” și stabilită pe meleagurile Țării Vrancei, unde “s-a plămădit ***Miorița***”, după cum aveam să aflăm din prefața generoasă, semnată de profesorul Valeriu Anghel.

De fapt, poemele Vasilisiei și darul ei de a atinge, ca o briză răcoroasă de vară, inimile cititorilor, nu îmi erau total necunoscute. Drumurile noastre s-au întâlnit, în ciuda distanței (fizice) dintre noi, pe tărâmul virtual, acolo unde orice miracol este posibil, în toamna anului 2014, când am avut șansa și bucuria să descopăr cenaclul literar ***Însemne Culturale***, al cărui membru fondator era (și este), împreună cu soțul său, scriitorul Ion Lazăr da Coza. Pot spune, deci, că până să primesc acest volum în dar chiar de la autoare, am călătorit împreună, o bună perioadă de timp, în trăsura magică a poeziei, condusă de bidivii nărăvași ai cuvântului, pe care Lisia (așa cum obișnuiește să fie alintată) se pricepe foarte bine a-i struni. Din acest motiv, nici nu ai crede că este unul de debut, fiecare cuvânt fiind ales cu maturitate și așezat cu precizie exact acolo unde îi este locul, fără acea timiditate sau nesiguranță resimțită la un începător. Această “îndemânare”, numită simplu talent, a făcut ca volumul să obțină premiul I la *Festivalul Internațional Corona*, Ediția a II-a, Italia, secțiunea *Carte edită poezie*, în anul 2017.

Pentru a ne demonstra, cred, sinceritatea și noblețea intențiilor sale, poeta a selectat ca poem de întâmpinare a volumului un autoportret inedit, intitulat sugestiv ***Eu***, unde

fiecare "imagine" are o nuanță blândă, luminoasă, așa cum este, cu siguranță, și lumea sa interioară: "sunt cea mai fericită poveste/ din toate câte s-au scris". În ciuda unei declarații atât de surprinzătoare, autoarea nu se sfiește să recunoască faptul că întinericul dezamăgirilor nu a ocolit-o ("trupu-mi miroase.../ ...a pământ/ uneori scrijelit prea adânc/...// în sângele meu curge grija pruncilor nenăscuți"), iar lista mărturisirilor continuă în ritm alert: "...sint că port în mine veșnicia/...// păstrez în suflet talismanul versului meu", dovada că scrisul, pentru ea, este o vocație, nicidecum o evadare de moment, făcând-o (și) ultimele versuri: "...se întâmplă adeseori/ să-mi fie de ajuns că te întâlnesc/ și că mă citești". La urma urmei, ce poate fi mai de dorit pentru un scriitor, decât să fie apreciat de lectorii săi, iar rodul imaginației sale să ajungă la inimile lor?

Tot în "tiparul" autoportretului poate fi încadrată și următoarea poezie (**Doar o carte**), în care Vasilisia Lazăr împletește noi figuri de stil, pentru a se înfățișa cititorului așa cum dorește să fie descoperită, adică așa cum ea însăși se "vede": "sunt o carte/ agățată pe catargul sufletului/ și cresc în fiecare zi/ cu o filă". Calea spre inima sa ori modalitatea de a fi înțeleasă cel mai bine ne-o conferă tot ea: "trebuie doar/ să-mi răsfoiești cu blândețe neliniștile". În povestea vieții poetei, totul pare să se deruleze în direcția potrivită ("slovene mele sunt limpezi"), chiar dacă nu a primit încă soluții la toate problemele existente ("doar semnele de întrebare/ își caută întotdeauna/ răspunsul").

Asemenea poezilor "născuți" și nu "făcuți" (după cum afirmă, la finalul cărții, chiar soțul autoarei), ce au scrisul încrustat în sânge, poeta este pătrunsă de nostalgia trecerii necruțătoare a timpului, care spulberă fără discernământ năzuințele oamenilor, călcând cu talpa prin/pe destin: "azi am mai îngropat o speranță./ încă aud ecoul clopotelor/.../ e doar o vârstă/ când s-a mai sfârșit un vis" (**Quo vadis**).

Schimbând puțin registrul, temuta singurătate în doi nu-i este străină Lisiei, așa cum nu îi este străină nici tăcerea din cuvinte, atunci când acestea (te) ard (pe dinăuntru) ca o flacăra: "tăcerea șuieră prelung/ ca într-un tren în care te legeni visând/...// nu trag perdele visului/ cobor pe țărnul tău/

dar nu te strig/ știu că singurătatea nu e doar a mea” (**Așteptare**).

Fobia de singurătate a poetei se topește doar la apropierea persoanei iubite, singura în măsură să o vindece de toate angoasele și să-i redea nădejdea. Soluția salvării de frigul care o devorează este simplă: “e frig în mine, dar la noapte/ mă voi muta cu drag în tine”. Desigur că, înainte de importantul “eveniment”, sunt necesare unele “modificări”: “...cu degete de dor,/ prin inimă am să-ți deretic/ și la sfârșit am să-ți rodesc/ pământul sterp din carnea mea”, culminând cu o rugămintă ardentă: “să nu uiți poarta încuiată,/ iubitele, să pot intra” (**Mi-e frig, iubite...**).

Tot la capitolul “rugăminți” adresate sufletului-pereche se încadrează și poemul **Îmbracă-mă cu tine**, pătruns de un lirism cald, învăluitor: “îmbracă-mă cu tine/ dragul meu/...// fă-mi gura cireașă de mai/ și verde cuvântul să nu-l mai presez în ierbare/...// ...spală-mi toate nopțile plânse vreodată/ desenează-mă linie în palmele tale”.

Din cuprinsul volumului se desprind și alte versuri memorabile, având ca protagonistă iubirea (una mai mult sau mai puțin fericită), în câteva dintre acestea natura înconjurătoare jucând un rol important: “amurgul topește în vase arămite/ pașii sleiți de povârnișul zilei/...// eu mă așez lângă pomul din fața casei/ și scrijelesc cu litere amare/ soarta mea și a ta” (**Asfințit**); “tăcerea propriilor pași mă lovește cu pietre/ în asfalt s-a gravat răsuflarea ta/...// soarele mă privește cu un ochi tulbure/...// încă o zi ne-a surprins pe străzi paralele, iubite” (**Negăsire**) etc.

Sentimentele de afecțiune ale poetei pentru cel ales pulsează în versuri pline de sensibilitate, încercând să înlăture distanța (nu neapărat fizică) dintre ei, obstacol uneori dificil de trecut (“azi pleci.../ și uite cum pleci stând pe loc/...// ...te destrami în secunde”). “Leacul” împotriva înstrăinării din cuplu se află tot în scris: “liniștea poartă pe brațe clopote negre/ eu răsucesc vorbele tale pe deget/ apoi te scriu...” (**Pustiu de tine**), acesta fiind cea mai sigură evadare din cercul strâmt al cenușiului cotidian, atunci când “miroase-amar a necuvinte” și

“tu la un capăt, eu la celălalt/ înnodăm tăceri” (**Arzând pe rugul toamnei**).

“...Fără tine, slova mea pare un greiere rătăcit” (**Vara sufletului meu**); “slova ochilor tăi/ îmi scrie poemul unei iubiri ce nu doare/.../ iar timpul face piruete/ pe tinerețea noastră (**Orele noastre curg**), îi mărturisește ea partenerului, adunându-și “bucățile de suflet” cu “grijă mare,/ Pe foaia de hârtie”, ca pe un trofeu prețios, ce trebuie neapărat salvat, “Acum, când încă floarea de gând nu-i veștejită,/ Cât viața și iubirea în mine mai palpită” (**Flori de gând**).

Pendularea între plusurile și minusurile iubirii, generată (probabil) de un cutremur (interior) soldat cu sechele permanente, continuă să tulbure cugetul poetei: “Visez că mă atingi și mâinile-ți sunt calde,/ Dar iute pleacă visul și iarăși este frig./...// ...Pășesc furiș în suflet la tine și, îndată,/ Mă liniștesc la gândul că am ajuns acasă” (**Târziu**).

În **Iubire lacustră**, muzicalitatea versurilor se îmbină plăcut cu simțămintele calde ale unei inimi avide să-și găsească împlinirea prin iubire, oscilând, după cum spuneam, între certitudini și incertitudini, într-un “tango” neconținut cu destinul: “E-o vreme ce miroase a mine și a tine,/ Cu-aromă de gutuie și plânset de copac/...// Și toamne cad milenii, în transă, peste noi,/.../ Ne spală de iubire cu reci și triste ploii”.

Tot într-un cadru tomnatic se derulează scena încărcată de tandrețe a odiseei în doi: “Caut umărul tău,/ sprijin al atâtor urcușuri,/...// te simt cum ștergi cuvintele/ tăcerii din noi// Cu degete de verde,/ răscolești ruginiul toamnei mele” (**Peisaj autumnal**). Toamna, anotimp al tranziției/schimbării, reprezintă (și) pentru autoare un moment de bilanț, în care ea își inventariază succesele și eșecurile, reușind să-și (re)descopere forța interioară, pentru a merge mai departe.

Într-o declarație lipsită de ipocrizie făcută soțului, Vasilisia îi/ne destăinuie, într-un mod inedit, metamorfoza pe care viața ei a cunoscut-o de când acesta i-a “poposit” în suflet: “primeam tristețile/ și moartea în doze mici/ înfrângerile îmi deveneau/... scadente/...// rătăceam prin febra risipirii”, culegând “resturile unei vieți serbede/ într-o dimineață ai făcut

tu cafeaua/...// atunci clipa s-a spart/ secundele au scânteiat în ceas/.../ iar zilele/ au început să curgă/ altfel” (**Clipa**). Tot o mărturisire este și poezia **Dragoste târzie**, unde simțămintele ardente sunt dezvăluite cu (aceeași) sinceritate: “...tu, cel ce-mi modelai ploile cu zâmbetul/ și-mi colorai... în roșu așteptarea// de-atâta dor mi se topise sufletul/ de-aceea l-am turnat într-un tipar/.../ apoi l-am așezat în palmă, ție/ iubirea mea târzie”.

Poezia **Definiții** se remarcă prin ineditul tropilor ce-i descriu pe ambii “vâslași” la corabia căsniciei, rezultând o cascadă de imagini pline de farmec și gingășie: “eu sunt un țârm, tu ești o mare/ eu un răspuns, tu o-ntrebare/ tu ești sămânță, iar eu ogor.../...// tu ești un vis, eu o chemare,/ tu un izvor, eu însetare/...// tu ești un rug, eu o jertfire/ tu ești altar, eu răstignire”, finalul fiind însă unul în culori mohorâte, așa cum este, uneori, (și) viața: “eu un mormânt și tu o cruce”.

Schimbând din nou macazul, într-o poezie dedicată unei prietene, autoarea declară nonșalant: “îmi plac femeile/ cu cicatrici pe suflet”, motivul fiind unul nebănuț de simplu: pentru că ele au “o frumusețe ce stă la intersecția/ dintre ceea ce par a fi/ și ceea ce sunt cu adevărat”, dar și “pentru că știu să prețuiască/ clipa când lacrima tăcerii/ așteaptă mângâierea unui cuvânt/ sau atingerea altei inimi” (**Cicatrici**).

În versurile poeziei **Icoană**, închinată mamei, Vasilisia Lazăr ni se dezvăluie într-o ipostază elegiacă, dintre slove răzbătând iubirea filială pentru ființa care i-a dat viață și care își îndreaptă încet, dar sigur, pașii spre poarta unui tărâm de unde nu mai există întoarcere. Fiica asistă neputincioasă la finalul trist al acestei “călătorii”, văzând: “cât de adânc i-a săpat (mamei) bătrânețea în ziduri”. Ea conștientizează însă că mersul vieții este dinainte stabilit de Creator, nouă rămânându-ne doar să-i acceptăm curgerea pașilor: “am înțeles că seva ei în mine înflorește,/ că verdele ei m-a înmugurit atunci/ când m-a dăruit vieții,/ că prin moartea ei lentă respir, vorbesc, exist...”. Cu un singur lucru autoarea nu se poate împăca: “neputința/ de a păstra pe veci seninul în ochii dragi ai ei”.

În continuare, se creionează un alt chip drag, cu care poeta dorește să ne familiarizeze – cel al tatălui, plecat de

mult pe cărarea dintre stele, ce își sapă tăcut vad în lunca amintirilor (“mi-amintesc primăvara aceea pierdută/ în care tata s-a hotărât deodată să moară”), mărturisindu-ne: “o stranie durere mă împietrește” (**Închinare**).

Ambilor părinți le sunt dedicate versuri tulburătoare, presărate cu vibrante “Ecouri dintr-un timp apus”, în poezia **Ruine**: “Mă văd copila de-altădată,/ Cu părul lung și ochi senini/...// Ograda-i toată desfătare/...// O, câtă viață am în urmă,/ Comori pierdute în psaltiri!...// Mereu o să vă port în suflet/ Bucăți din toți, bucăți de foc!/ Și-n noaptea gri și nesfârșită/ Poate ne vom lipi la loc”.

Autoarea nu uită să menționeze o altă ființă iubită ce i-a luminat copilăria: “ar vrea să mă cheme/.../ dar cuvintele se lovesc de pragul buzelor/...// apoi bunica se face ulcior/ ori poveste/ eu mă întorc în rama veche/ pentru încă o veșnicie/ alături de alte poze îngălbenite” (**Regăsire**). Lumea (sa) magică, pierdută în negura trecutului, nu mai poate fi, din păcate, reînviată: “anii mei au rămas/ în pragul casei bătrânești/...// buzunarul sufletului/ duce o grea povară/...// fericirea mi-a rămas acasă/.../ străbunii mă cheamă/ din rame vechi”, poeta încercând o întoarcere (imposibilă) în timp, pentru a se elibera din cămașa incomodă (adeseori) a prezentului: “vreau pașaport spre înapoi/ să nu mai fiu umbră nicăieri” (**Vreau drumul înapoi**).

Universul liric al Vasilisei Lazăr, bântuit de tristețe și amintiri, conferă poezicii sale o delicatețe aparte, pe care cititorul o resimte acut, trecând dincolo de zbciumul lăuntric neîntrerupt. Ea privește gânditoare “pe sub cozorocul vieții”, de unde “tărâmul prunciei” o cheamă, tărâm în care se închide “ca într-o rană”, încercând să se mintă că totul e bine, dar “ecoul lacrimii/ căzute-n batistă” o (re)aduce la realitate: “minți/ minți/ minți” (**Ecou**).

Ca-ntr-o matrioșka vie (poezie dedicată unui prieten scriitor), autoarea își derulează în minte, cu regret, toate etapele transformării sale în femeia de astăzi, dorindu-și să se simtă, măcar pentru o clipă, fetița plină de candoare și lipsită de griji care era cândva: “Trec din păpușă-n păpușă și țopăi/

...vreau să mă întorc./...// Doamne, aruncă-mă până la ultima păpușă din mine!/ strig...”

“Sunt doar o pasăre înfrântă/ ce-și adoarme zborul/ lângă ziduri mereu crescânde” (**Stop-cadru**), mai spune ea, plângându-și cumnatul pierdut prematur, în timp ce “castanii saltă din umeri a neputință/...// într-o lume amortită/ în care greierii nu mai cântă/ și unde sufletele/ au început să prindă rugină” (**Liniște albă**).

În formă adresată este poezia **Scrisoare lui Paler**, dedicată maestrului Octavian Paler, pe care autoarea l-a apreciat în mod deosebit, poezie în care citează, pe alocuri, din cuvintele acestuia, schițându-i, totodată, un portret fidel al sufletului: “acum *te-ai mutat într-o stea* ai plecat să-L întâlnești pe *Dumnezeu*...// au rămas în urma ta mări și cuvinte,/ și *îndoieli*, și *certitudini*...// ai crezut că *moartea e o izbăvire*...// ...ne-ai învățat.../ cum să *plantăm trandafiri în suflet*...// ...erai intrigat.../ de noi, *cei ce frigem mititei pe orice Golgotă*...// ...*omul are o singură patrie, restul sunt țări*”, încheind cu gândurile marelui dispărut, care se asortează foarte bine cu “decorul”: “*tu stai pe un mal, noi pe altul.../ și între noi curge noaptea...*”.

Unul din poemele meditative de mare forță expresivă este **Nu îngrășați pământul cu oameni!** Din țesătura versurilor transpare o deznădejde pe deplin justificată, desprinsă din scenariul uneori macabru al vieții, însă finalul, conținând (și) un îndemn, este unul (cuasi)optimist: “singuri și fără orizonturi/.../ vi s-au cocoșat spinările de-atâtea îngenuncheri// pacienți incurabili ai aceluiași sanatoriu/.../ arar vă mai permiteți o renovare/ când ferestrele din trup scârțâie prelung/.../ suflete amortite și triste/.../ căutați în inimă dorința de-a trăi/ viața nu e doar *zădărnice...*”.

Din **L'art poétique**, poem ce merită citat în întregime, putem afla ce reprezintă poezia pentru Vasilisia Lazăr, cu predilecție cea proprie: “poemele mele-s cântec de ape,/ sunt doine de patimi,/ ori note de lacrimi.// poezia mea e eșarfă/ fluturată în gară./ e-amară/ durere de ceară.// poveste fără capăt, stihul meu,/ boabă din lacrima lui Dumnezeu.// cântec din altă lume,/ ce dă cuvintelor nou nume.// silabele, inimi ce

bat,/ ori frunze foșnind în copac.// cioplit în sare,/ când e citit,/ cuvântul meu tresare”.

Ultimul poem (**Noi**), aproape aforistic, ne arată cum poeta se așază “la masa cuvintelor”, pentru a “plămădi câte o pâine curată”, pe care “o stropește cu lacrimă cerească” și o “împărtășește” cu alți mânuitori de slove. Într-un scenariu tern, în care “unii murim aici/ alții ne naștem dincolo” și “greu recunoaștem/ morții de vii”, ne “dorim doar liniștea/ care înalță cuvinte”.

Până la “poemul tăcerii” de *dincolo*, însă, mai este destul. Cu siguranță că Vasilisia Lazăr mai are multe “pâini” de “frământat”. “Lanțul cuvintelor” sale “e filigranat în destin”, așa cum afirmă scriitoarea Gina Zaharia la finalul cărții. Din versurile pline de vitalitate și presărate cu esențe fine, răzbate mocnit dragostea de viață și de oameni. Chiar dacă titlul sugerează o viziune idealistă (asupra existenței), autoarea este capabilă să-și păstreze raționalitatea în doze optime, atunci când e nevoie.

Împletirea armonioasă a versului liber (lipsit de constrângeri prozodice) cu dulcele stil clasic, prezentă pe parcursul volumului, denotă faptul că ea stăpânește ambele forme de manifestare lirică. Faptul că este unul din puținele volume de debut pe care am simțit nevoia să-l recitesc de mai multe ori, fără să am senzația de “preaplin”, spune multe. Mesajul simplu, direct și profund, reverberează în cugetul cititorului, ca eoul unui dangăt de clopot. Fie ca rafinatele “dantelării de suflet” (cum le numește scriitorul Ion Lazăr da Coza) ale Vasilisiei să împodobească, (și) de acum înainte, rafturile bibliotecilor multor români devoratori de lectură (bună)! Eu îi doresc succes deplin sub cerul poeziei și o muză generoasă, care să n-o ocolească niciodată!

(Deva, 18 noiembrie 2018)

Dumitru Dumitrescu – *Sonetele firii*

Voi începe cu sfârșitul, respectiv cu textul de pe ultima copertă a cărții de față, care m-a intrigat puțin: „Oricât de mult vom dori să eliminăm distanțele metrice, pentru a fi cât mai aproape unul de celălalt, libertatea de exprimare subordonată egourilor proprii, pe lângă faptul că ne va ține mereu despărțiți, va adânci și mai mult între noi prăpăstiile emoționale”.

Poate sunt o visătoare incurabilă sau poate m-am născut în secolul greșit, dar eu (mai) sper ca libertatea de exprimare din poezie să ne unească, nicidecum să ne dezbine, și cred că egoul nu ar trebui să fie piatră de poticnire pentru apropierea dintre suflete. „Prăpăstiile emoționale” ar putea deveni, de exemplu, punți de legătură pentru copiii din noi, iar „jocul” cu literele sau cu metaforele, un „joc” în care sufletul să-și găsească relaxare, împlinire și înălțare. Atunci când încetăm să mai fim copii, sufletul începe, puțin câte puțin, să moară, chiar dacă noi suntem încă în viață, anatomic vorbind, iar acest lucru nu are voie să (i) se întâmple, mai ales unui poet, care trebuie să aibă suficientă energie pentru a dăru și a se dăru în permanență. În plus, fiecare dintre noi își poate construi propriul univers, unde marea de sentimente să se reverse fără opreliști și fără a vătăma oceanul altcuiva.

Trecând la volumul lansat astăzi de Dumitru Dumitrescu, *Sonetele firii* (Editura Emma, Florești, 2017), pe care l-am răsfoit zilele trecute, pot spune că el conține mai multe poezii cu care rezonез, semn că poeții sunt constituiți, până la un anumit punct, dintr-un „aluat” comun. Pentru a nu mă extinde, o să menționez doar câteva: **Caruselul**, **Centurionul**, **Pricini de-ntors**, **Flori de ger**, **Orânduiala**, **Plângând în doi**, **Plouă-n februar**, **Consemnatul**, **Triluri pe ram** (care mi-a plăcut în mod deosebit și unde se observă foarte bine latura umoristică a poetului și apropierea sa de natură), **Să nu răcești**, **Confuzii** etc. Am să le reiau scurt, în continuare, într-o ordine aleatorie.

Unele din poemele lui Dumitru Dumitrescu reflectă legătura sa puternică cu Creatorul nostru, căruia el i se destăinuie ca unui prieten apropiat, într-un limbaj expresiv, pe un ton declarativ și întotdeauna cu sinceritate: „Ce necazuri, câte drumuri, câte piedici de-ncercare,/ Câte zile rătăcite printre nopți cu spaime-n vise,/ Șubrezită, sănătatea nu o pot trata, oh, Doamne,/ Spune-mi de-mi vei lua în seamă testamentele nescrise!/ La cât mi-e de scurtă viața mâzgălită c-o peniță,/ Un contur pe care gândul să îl treacă des aș vrea,/ Către marea vanitate, sufletul din biata-mi ființă/ Va pleca, arză-l-ar focul, spre nemărginirea Ta” (**Orânduiala**).

Asemenea oricărui muritor, fenomenul morții îi provoacă autorului teamă: „Tresar la gândul morții și mi-e frică/ de fulgerele groazei ce-o respir”, dar legătura sa cu Divinitatea, de care aminteam mai devreme, îi transferă totuși o undă de curaj; el nu abandonează lupta și continuă să caute salvarea în brațele Celui care ne-a dat viața: „Mă învârtesc pe razele privirii,/ caut un drum spre ceruri, un urcuș” (**Caruselul**).

În **Centurionul**, poetul recunoaște natura păcătoasă a omului, dar pretinde, totuși, o șansă la o cruce mai ușoară: „Dă-mi un alt drum de und’ să pot alege/ lumești poteci să caut cu genunchii,/ Căci m-au purtat picioarele-mi betege/ la crucea-ntâmpinării, să Te-njunghii!/ N-am așteptat ca inima să-aleagă/ între noi doi scăpatul de osândă,/ L-am adorat prostește pe Barabă/ și am deplâns alegerea-mi nătângă”.

În **Flori de ger**, iarna din suflet este împletită strâns cu gerul de afară, într-un tablou sugestiv, ce surprinde foarte bine sentimentele poetului: „Un ger cumplit iscat să mă pătrundă/ Ca mai apoi la geam să prindă viață”. Secvența continuă cu o întrebare cu tentă meditativă, adresată iubitei: „C-atâta timp ce inimile noastre/ Sunt încă vii și gerul le menține/ Într-un context nedeslușit de vreme,/ De-a mă-nstela pe frig la Bobotează,/ Mă fac să-ntreb: Frustrările supreme/ Ce ne despart, crezi tu că mai contează?”

În **Pricini de-ntors**, autorul își manifestă regretul pentru timpul care se scurge mult prea repede în clepsidră, nedându-i șansa să-și ducă la îndeplinire toate țelurile: „Atâtea lucruri stau neterminate,/ Că nici nu știu pe unde le e locul,/ Să

le rezolv aş vrea, măcar în parte,/ Şi să privesc la ele cu monoculul”.

Din poezia **Plângând în doi** se desprinde capacitatea de empatie a îndrăgostitului, pe care iubirea îl metamorfozează, făcându-l apt de emoții nebănuite: „Să mă întorc din drum îmi vine-n minte,/ Te simt cum plângi, iubita mea, în șoapte,/ Cum aş putea să te absolv de plânsu-ți?/ Plângând și eu, să-l dăm pe jumătate”, fiindcă atunci când iubești, „Plângând în doi, durerea-i mai puțină”.

În ciuda tuturor piedicilor, autorul rămâne un optimist romantic; el refuză să accepte bariera impusă de vârstă, continuându-și refugiul imaginar pe insula iubirii: „- Vă confund, sunteți iubirea? De greșesc, îmi cer iertare!/ - Nu-i nimic, nicio problemă! Răspunzând la întrebare:/ Insistați, mai aveți vreme, o-ntâlniți până deseară!.../ Ademenit fiind cu gândul îmbătat de-amorezie,/ Privind floarea răsărită pe întârziata toamnă,/ Că nu-i leac simțesc cum vârsta, oricât ar fi de târzie,/ Îmi va oferi o șansă, despletind geană cu geană” (**Confuzii**).

Volumul de față demonstrează, printre altele, (și) existența unei laturi umoristico-ironice a poetului, cum se întâmplă în pastelul **Plouă-n februar**: „Bolboroseli din gură văd că-mi scapă,/ lovit pe-obraz cu stropi făr’ să se scuze,/ Silabisind un gând de treacă-meargă,/ pe limbă-mi stau o mie de acuze./ C-un brr și-un uff..., de gripă, că-i severă,/ Înjur crispat la iarnă cu toți sfinții,/ Plouă-n februar, e umed, mă disperă,/ În casă-i frig de-mi clănțănesc toți dinții”.

Triluri pe ram este o încântătoare descriere a naturii, care dovedește, de asemenea, originalitate, umor și compasiune pentru viețuitoarele lipsite de apărare – în cazul de față, „artista” este o pasăre cu vers măiastru, ce „împletea fire de vânt pe-o rămurică” și căreia autorul se simte obligat să-i vină în ajutor: „Up-up, fliu-fliu, tril-tril, ip-ip, cirip-cirip, igârl-igârl,/ Se-aud cum curg viori de vânt pe glasul de privighetoare,/ Un mers târâș pe creangă și... cu ochii fișși, deodată zvâr!!/ Ce credeți că era? Motanul în salt s-o prindă, năzdrăvanul,/ Cu gheare lungi să mi-o omoare!” Intervenția promptă vine la timp: „Am luat un băț ca să alung felina ce-a oprit concertul,/

Trezindu-mă ca dintr-un vis topit în neant, cuprins de frică,/ Să scape biata păsărică”.

Autorul se consideră un luptător permanent pentru dreptate și nu ezită să-și ducă lupta dârz până la capăt, chiar dacă șansele de a învinge nu sunt prea mari: „Mijlocitor între naivi și fraieri,/ Corăbiind pe valuri libertatea,/ Rebel cum sunt, cu juri o să mă-ncaier,/ Ca peste tot să judece dreptatea!/ N-am ascultat nici ce-a dorit să-mi spună/ Un avocat aflat cu mine-n barcă:/ - Se sting subit cei cu dreptatea-n mână,/ Ea însăși fiind iluzie deșartă” (**Consemnatul**).

Poezia **Să nu răcești** reflectă, din nou, latura sensibilă a poetului, sentimentele duioase pentru cea care i-a dat viață și față de care simte respect și grijă filială: „Azi mi-am adus aminte, împovărat de gânduri,/ Să-ți cumpăr de la piață mănuși și o hăinuță,/ Cum s-a răcit, văd, vremea, gândesc că este cazul/ Să te îmbraci mai bine, să nu răcești, măicuță!”

Desigur că ar mai fi multe de spus despre volumul de față, autorul fiind unul complex, care poate trece cu ușurință cititorul prin toată gama de sentimente ce conturează ființa umană, însă voi lăsa plăcerea celor care îl vor citi să descopere singuri acest lucru. Deocamdată, îl felicit pe poetul Dumitru Dumitrescu pentru noul volum și îi doresc mult succes și inspirație în continuare!

(Deva, iulie 2017 – discurs cu ocazia lansării volumului sus-menționat)

II. ESEURI ȘI EDITORIALE

Lucian Blaga – poetul filozof și creația sa (eseu)

Nu e deloc ușor de scris un eseu despre inestimabila operă a marelui poet Lucian Blaga, supranumit “poetul luminii”, fiindcă mulți alții au surprins, de-a lungul timpului, cu acuratețe, punctele-cheie ale creației sale. Universul său interior nu este ușor de descifrat, fiind o lume plină de mister, în care nu oricine poate pătrunde. Personalitate marcantă a perioadei interbelice, el a lăsat o amprentă de netăgăduit în cultura românească a secolului XX, prin bogăție metaforică și originalitate, calități care i-au propulsat numele, peste ani, făcându-l să se distingă printre autorii din generația sa, până în zilele noastre.

Lucian Blaga nu a fost numai un poet desăvârșit, ci și un filozof de excepție, eseist, dramaturg, traducător, jurnalist, profesor universitar, academician și diplomat român. Născut în anul 1895 în Lancrăm (sat aflat pe atunci în comitatul Sibiu), lângă Sebeș, în județul Alba, în cei doar 66 de ani de viață, nu și-a epuizat rezervele creatoare. Și-a trasat un stil poetic propriu, care a deschis calea și a hrănit curajul autorilor de mai târziu, de a experimenta figuri de stil inedite și expresive. El a creat poezia modernă, realizând concordanța, prin formă și conținut, cu poezia expresionistă, europeană.

Blaga și-a făcut debutul literar în anul 1910, în ziarul “Tribuna”, de la Arad, cu poezia **Pe țarm**, ce trădează natura meditativă a poetului încă de la frageda vârstă de 15 ani, o poezie compusă din trei strofe, în care utilizează rima încrucișată (al doilea cu al patrulea vers), dar a preferat, ulterior, să scrie în special poezie în vers liber, cu o structură a strofelor de tip polimorf, care să nu-i îngreudească libertatea de exprimare, așa cum se întâmplă în versul clasic (cu rimă).

Poate că descendența sa dintr-o familie de preoți și, ulterior, studiile teologice și filozofice, explică aplecarea către

spiritualitate a poetului, dorința lui de înțelegere a sufletului, a universului, a misterelor vieții, în general, afinitate resimțită și în creațiile ce-i poartă numele. Pasionat de filozofie, știință, istorie și religie, el împletește toate acestea în arta cuvântului, rezultând poezii de o uluitoare profunzime și măreție. S-a dedicat Cuvântului întreaga viață, poate ca o recompensă a faptului că, în frageda copilărie, până la vârsta de patru ani, Blaga nu a putut vorbi.

În eseul de față mă voi referi, cu predilecție, la poezia lui Lucian Blaga, într-un periplu aleatoriu prin versurile unora din volumele sale. În primul rând, trebuie subliniat faptul că unul din simbolurile ce domină întreaga creație blagiană este lumina. De ce lumina? Deoarece ea constituie o metaforă-simbol pentru modul de cunoaștere a lumii. Acest simbol este foarte bine surprins în primul său volum de versuri, intitulat chiar **Poemele luminii**, apărut în anul 1919 și dedicat soției sale, Cornelia Brediceanu, cea care avea să-l sprijine în cariera sa diplomatică de mai târziu. Poemele din acest volum se rotesc în jurul luminii primordiale, care se confundă cu lumina iubirii.

Eu nu strivesc corola de minuni a lumii, poezia ce deschide volumul, este o dovadă în plus a faptului că, prin poezie și iubire, poți ajunge la adâncurile sufletului (“căci eu iubesc/ și flori, și ochi, și buze, și morminte”), deoarece, atunci când iubești tot, poți cunoaște/pătrunde totul. Autorul preferă să se exprime la persoana I, eul poetic fiind centrul discursului său liric, al lumii sale interioare, în analogie cu universul; “corola de minuni a lumii” reprezintă, de fapt, tainele universului cel atât de îndrăgit de Blaga, pe care acesta vrea să îl protejeze și cu care eul se contopește. Ideea de mister este amplificată de anumiți termeni, ca: “întunecata zare”, “taina nopții”, “largi fiori de sfânt mister”, “vraja nepătrunsului ascuns”, “adâncimi de întuneric”, “taine”.

Abundența metaforelor dă culoare poeziei, într-o imagine modernă, inovatoare: “florile” reprezintă viața sau frumusețea neprihănită, “ochii” semnifică cunoașterea, “buzele” sunt un simbol pentru comunicare, iar “mormintele” sugerează moartea și misterul acesteia. Niciun termen nu este folosit la

întâmplare, Blaga își pictează “tabloul” cu minuțiozitate, având însă grijă să nu-și dezvăluie în întregime eul creator. Se realizează, astfel, un echilibru între raportul eului cu sine însuși, pe de o parte, și cu lumea înconjurătoare, pe de altă parte, rezultând un act poetic de mare rafinament.

A doua poezie din volum, **Lumina**, are, de asemenea, conotații filozofice, prin corelarea luminii primordiale cu lumina izvorâtă din cel mai înălțător simțământ uman, iubirea: “Lumina ce-o simt/ năvălindu-mi în piept când te văd/ oare nu e un strop din lumina/ creată în ziua dintâi/ din lumina aceea-nsetată adânc de viață?”.

În poezia **Vreau să joc!**, din același volum, Blaga surprinde divinul din om, faptul că fiecare dintre noi este o fărâmă de Dumnezeu sau că El sălășluiește înăuntrul nostru, trebuind doar să-L lăsăm să se manifeste. Este o viziune idealistă a libertății spiritului zburdând liber, fără granițe sau opreliști, acolo unde îl poartă imaginația: “...vreau să joc, cum niciodată n-am jucat!/ Să nu se simtă Dumnezeu/ în mine/ un rob în temniță – încătușat!”.

În poezia **Amurg de toamnă**, din cel de-al doilea volum al lui Blaga, **Pașii profetului**, apărut în anul 1921, transpare apropierea poetului de spațiul rustic, natura conferindu-i acestuia, ca de fiecare dată, o bucurie nemărginită. Poezia face analogia între descrierea amurgului într-o zi de toamnă și starea interioară a poetului, când sufletul îi vibrează de melancolie. Predomină metaforele sugestive și îndrăznețe, lumina amurgului sugerând, de fapt, apusul din sufletul zbuciumat al autorului, suflet care a urcat, cândva, pe culmile extazului: “Din vârf de munți amurgul suflă/ cu buze roșii/ în spuza unor nori...”. “Jeraticul ascuns” semnifică pasiunile din trecutul său, din care a mai rămas, în prezent, doar “cenușa”.

“Frunza” din strofa a doua sugerează foarte bine fragilitatea sufletului poetului, pentru care povara iubirii este prea mare: “O rază/ ce vine goană din apus/ și-adună aripile și se lasă tremurând/ pe-o frunză:/ dar e prea grea povara și frunza cade”. “Raza” reprezintă, așa cum era de așteptat,

pasiunea, o “apăsare” plăcută, dar dificil de suportat de către un suflet extrem de sensibil ca al său.

Ultima strofă dezvăluie teama autorului de tot ceea ce i-ar putea răni și mai mult inima cu înveliș de mătase: “O, sufletul!/ Să mi-l ascund mai bine-n piept/ și mai adânc/ să nu-l ajungă nicio rază de lumină:/ s-ar prăbuși...”.

Poezia **În marea trecere**, care dă titlul celui de-al treilea volum, apărut în anul 1924, este o meditație asupra sensurilor veșnice ale existenței, de care poetul se simte legat pentru totdeauna: “Nimic nu vrea să fie altfel decât este.” Este descrisă foarte sugestiv prăpastia dintre armonia unei lumi de poveste (“Soarele-n zenit ține cântarul zilei./ Cerul se dăruiește apelor de jos./ Cu ochi cumiți dobitoace în trecere/ își privesc fără de spaimă umbra în albi...”.) și frământarea din sufletul poetului, răvășit de nostalgia copilăriei pierdute definitiv: “Numai sângele meu strigă prin păduri/ după îndepărtata-i copilărie/ ca un cerb bătrân/ după ciuta lui pierdută în moarte...”.

Poezia **Psalm**, din același volum, este un strigăt disperat al solitudinii din sufletul autorului, care se simte abandonat de Creator în vârtoarea unei vieți incerte. Teamă de neant predomină pe tot parcursul confesiunii lirice, poetul conștientizând adâncimea abisului dintre el și Dumnezeu: “fără să-mi fi fost vreodată aproape/ Te-am pierdut pentru totdeauna”. Autorul îi reproșează “Marelui Anonim” că i-a întors spatele atunci când a avut nevoie de El: “În cer te-ai închis ca-ntr-un coșciug/ ...de n-ai fi mai înrudit cu moartea/ decât cu viața,/ mi-ai vorbi.”

“Sunt numai tină și rană” sugerează dimensiunea dezastrului pe care absența lui Dumnezeu l-a produs în sufletul poetului. Incertitudinea relației dintre poet (om) și divinitate naște întrebări fără răspuns: “... arată-te, Doamne,/ să știu ce-aștepți de la mine!/ Să prind din văzduh sulița veninoasă/ din adânc azvârlită de altul să te rănească subt aripi?/ Ori nu dorești nimic?...”.

Finalul aduce noi incertitudini, căci fricii și neliniștii li se adaugă tristețea revelației unui drum fără întoarcere, departe de speranța în salvarea sufletului: “Dumnezeule, de-acum ce

mă fac?/ În mijlocul tău mă dezbrac. Mă dezbrac de trup/ ca de-o haină pe care-o lași în drum.” Poetul conștientizează că înălțarea sufletului se poate produce doar prin renunțarea la ființa materială, la ego și la plăcerile lumești, ca scop esențial al existenței.

Volumul ***Lauda somnului***, apărut în anul 1929, extinde marile teme lirice dezbătute de Blaga în cartea anterioară, continuând atmosfera de neputință (și) a comunicării, de tristețe metafizică. Peisajul devine apocaliptic, în contradicție totală cu primele două volume ale sale; apare și mai pregnant conștiința efemerității, disperarea, imaginea constantă a morții.

Poezia ***Paradis în destrămare***, din acest volum, după cum sugerează și titlul, relevă o imagine înspăimântătoare a universului aflat în pericolul de a se autodistrage, din cauza îndepărtării de credința adevărată: “...serafimi cu păr nins/ însetează după adevăr,/ dar apele din fântâni/ refuză gălețile lor...” În timp ce “arhanghelii se plâng/ de greutatea aripelor”, “porumbelul sfântului duh/ cu pliscul stinge cele din urmă lumini”, iar “îngeri goi/ zgribulind se culcă în fân:/ vai mie, vai ție...”. Aceste fragmente surprind desacralizarea lumii transcendente și a celei din planul terestru, consecutiv. Poezia se termină tot într-o notă pesimistă, demoralizatoare: “odată vor putrezi și îngerii sub glie/ țărâna va seca poveștile/ din trupul trist”.

Volumele ***La cumpăna apelor*** (1933) și ***La curțile dorului*** (1938) sunt inspirate din folclor și mitologie, completând imaginea de mare poet a lui Blaga. Fiorul liric este prezent, la fel și autenticitatea metaforelor, versurile remarcându-se însă prin simplitate și clasicitate. Neliniștile din sufletul autorului și teama de moarte sunt, de asemenea, prezente. Începe, pentru poet, o nouă etapă, de acceptare, de resemnare cu destinul adesea potrivnic, care nu i-a oferit șansa de a găsi toate răspunsurile. Poezii mai reprezentative din aceste volume sunt: ***Din adânc***, ***Stă în codru fără slavă***, ***La curțile dorului***, ***Ciocârlia***, ***Ursul cu crin*** etc.

În poezia ***Autoportret***, din volumul ***Nebănuitele trepte*** (titlu extrem de sugestiv pentru reliefarea treptelor cunoașterii, în drumul spinos al omului spre evoluția spirituală), apărut în

anul 1943, autorul nu se sfiește să își “etaleze”, cu sinceritate – vorbind despre sine la persoana a III-a – zbulciul sufletesc și dorința de aflare a liniștii, a păcii mult râvnite, într-o căutare perpetuă: “Lucian Blaga e mut ca o lebadă./ În patria sa/ zăpada făpturii ține loc de cuvânt./ Sufletul lui e în căutare,/ în mută, seculară căutare/ de totdeauna...”. “Patria sa” reprezintă universul său interior, iar “zăpada făpturii”, spiritul, care se află într-o perenă navigare prin(tre) tainele universului, dincolo de granițele invizibile, impuse de Creatorul nostru.

Ultima strofă sugerează căutarea vieții de dincolo de moarte, speranța poetului că totul nu se sfârșește aici și acum, ci are continuitate, undeva, într-o lume imaterială, paradisiacă, departe de forțele răului: “El caută apa/ din care curcubeul/ își bea frumusețea și neființa”. “Apa” simbolizează viața, care, în viziunea blagiană, are, într-o altă lume (de după moarte), frumusețea curcubeului. Întregul volum este încărcat de speranță și încredere, simțăminte transmise acut și cititorului.

Toate volumele de versuri, antume (***Poemele luminii, Pașii profetului, În marea trecere, Lauda somnului, La cumpăna apelor, La curțile dorului, Poezii*** – ediție definitivă, ***Nebănuitele trepte***) și postume, precum și întreaga operă a lui Blaga, sunt subordonate meditației, misterului, viziunilor metafizice ale poetului. De la caracterul bucolic al primelor două volume, el trece la temerile existențiale și tristețea din următoarele două, ajungând la redescoperirea armoniei cu natura și la acea liniște interioară, dobândită odată cu instalarea senectuții, în celelalte volume.

Blaga deține un sistem propriu de filozofie, pe care îl aplică și în poeziile sale, situându-se deseori la granița dintre tradiționalism și modernism, contemporanii săi neștiind exact unde să îl încadreze. După criticul literar Eugen Simion, el avea capacitatea de a fi, concomitent, și modern, și tradiționalist, cu un talent de a-și exprima trăirile în mod metaforic, demn de invidiat. Versurile poetului filozof, “poetul neliniștilor”, sunt indubitabil atinse (și) de bagheta creației populare, care-și va pune amprenta pe mare parte din poeziile sale. Legătura sa puternică cu satul natal, cu părinții, îl metamorfozează în omul-poet de mai târziu.

Poezia blagiană este un subiect imposibil de epuizat, deoarece conține universul interior al poetului, o lume imaginativă fără limite. Bazată pe antagonismul lumină-întuneric, individ-cosmos, viață (iubire)-moarte, ea aduce un suflu proaspăt inegalabil în poezia din perioada interbelică, prospețime pe care și-a păstrat-o până astăzi. Este o fântână cu apă vie, din care poeții din zilele noastre se pot adăpa continuu cu seva cuvântului adevărat, încărcat de sensuri...

(Deva, 2018)

Bibliografie:

- Wikipedia (internet);
- Nicolae Balotă, Lucian Blaga, poet orfic, în volumul Euphorion, București, Editura pentru Literatură, 1969;
- Limba și literatura română clasa a XII-a, ediția 2000;
- Ioan Oprișan, Lucian Blaga printre contemporani, Dialoguri adnotate, Editurile Saeculum și Vestala, 1995 etc.

Avanpostul din noi

(editorial)

Unul din subiectele ce m-au fascinat cam de când am realizat ce înseamnă viața și care a preocupat omenirea de secole este sufletul, acest locuitor misterios al insulei (noastre) de carne, veșmântul (interior) purtat de noi în călătoria cu destinație incertă, pe planeta pe care Dumnezeu ne-a pus-o la dispoziție în acest scop.

Sufletului i s-au dat o sumedenie de definiții ample, unele mai sofisticate decât altele, pe care dicționarul, respectiv specialiștii în lingvistică, ni le oferă cu generozitate. Una dintre acestea spune că el reprezintă „totalitatea proceselor afective, intelectuale și voliționale ale omului”, alta, că ar fi o „substanță spirituală de sine stătătoare, independentă de corp, ce dă omului viață, individualitate și personalitate, de origine divină și cu esență veșnică” etc. Sunt însă aceste simple enunțuri suficiente? Ne satisfac ele dorința acerbă de a ne cunoaște adâncurile, de a privi în noi înșine?

Cunoscutul scriitor și filozof Emil Cioran afirma în volumul său, *Îndreptar pătimăș II*, că „Rănille sufletului sunt deschizăturile lui spre cer”, iar Mircea Eliade susținea, în aceeași manieră: „Cea mai prețioasă călătorie este aceea către sufletul nostru, călătorie pe care o facem în singurătate”. Albert Camus era „ceva” mai optimist, declarând: „În adâncurile iernii, am învățat că în mine este o vară invincibilă”, iar Nicolae Iorga, la fel: „După furtunile sufletului, ca și după cele ale naturii, învie flori pe care le credeam moarte”.

Dacă ar fi să definesc sufletul, aș spune că el este cea mai frumoasă muzică fără note, cel mai frumos dans fără pași sau cel mai frumos zbor fără aripi care a existat vreodată. Sufletul este, consecutiv, înălțare și cădere, lumină și întuneric, alb și negru, ordine și haos, acceptare și abandon, liniște și zburcium, este antiteza dintre noi și noi, atunci când nu

cunoaștem exact ținta spre care ne îndreptăm, ci doar faptul că drumul până la ea e plin de hopuri sau meandre.

Cred că, metaforic vorbind (și nu numai), inima este cămăruța preferată a sufletului, locul unde el se simte „acasă”. Sufletul este cartea noastră de vizită, arma noastră secretă, el stochează atât slăbiciunile inerente ființei umane, cât și puterea acesteia de a le depăși.

Tocmai de aceea, cred că ar fi prea trist ca sufletul să fie doar o poveste frumoasă, transmisă de secole, din generație în generație, până astăzi, cu toate că așa lăsa să se înțeleagă, ceva mai demult, prin 1994, Francis Crick, unul din laureații Premiului Nobel pentru medicină. El făcea o declarație șocantă, susținând că „sufletul este o iluzie perpetuată doar de credința noastră în ea”. Mai concret spus, el afirma că „bucuriile și necazurile noastre, amintirile și ambițiile, sentimentul de identitate personală și de liber arbitru”, nu sunt altceva decât „comportamentul unui număr uriaș de celule nervoase și al moleculelor asociate lor”.

În scurt timp, știința a evoluat și „povestea” ce părea incredibilă a început să prindă viață, la propriu. Acum șase ani, oamenii de știință americani și britanici au dezvoltat o teorie cuantică, conform căreia sufletul uman ar fi conținut de niște celule speciale, numite microtubuli, situate în creier. Ei susțin că starea noastră conștientă este rezultatul efectelor gravitației din microtubuli. Mai mult decât atât, unele experimente realizate de anumiți cercetători au demonstrat că sufletul ar cântări exact 21 de grame (după alții, 0,01 grame), suficiente cât să conțină „toate păcatele” acumulate de-a lungul vieții.

Credința în existența sufletului se bazează, până la urmă, pe rațiune. Să fie, totuși, această credință, doar o încercare a omului de a se agăța de speranța în nemurire, de ideea că totul nu se sfârșește odată cu existența (sa) terestră? Greu de spus, părerile fiind (atât de) împărțite!

Viața de după viață, mult controversatul volum al doctorului Raymond Moody, publicat pentru prima dată în anul 1975, care a revoluționat modul de înțelegere a fenomenului morții și a vieții, în ansamblul său, nu este în măsură să facă mai multă lumină, poate pentru faptul că experiențele incre-

dibile descrise de pacienții săi care au trecut prin moarte clinică, fiind cu un pas în lumea de dincolo, sfidează orice logică, defind realitatea comună, acceptată în viața (noastră) de zi cu zi. Indiferent de zona geografică din care aceștia proveneau, de afecțiunea de care sufereau, de vârstă sau de alte criterii, cu toții descriau același tunel de lumină, aceeași senzație minunată de pace și căldură, pe lângă o ascuțire neobișnuită a percepției și a simțurilor, în timp ce, în prealabil, își priveau corpul fizic de undeva, de sus, ca niște spectatori ocazionali ai propriei morți. Ce se întâmpla cu sufletul în tot acest timp? Oare el era cel care se îndrepta spre acest misterios tunel sau reacțiile chimice din creier creau senzații ori imagini ciudate în mintea pacientului? Greu de dat un răspuns cert, dacă nu imposibil!

Dar intenția mea nu este să transform acest editorial într-o disertație complicată și plictisitoare pe tema sufletului, ci să încerc să mă apropii, într-o măsură oricât de mică, de adevărul „adevărat”, oricare ar fi acesta. Cred însă că, pentru a înțelege acest aspect în profunzimea lui, trebuie să ne apropiem mai mult de Dumnezeu, de spiritualitate, fiindcă, fără a minimaliza importanța și rolul științei în viața noastră, nu toate lucrurile pot fi pătrunse prin intermediul logicii.

Dacă privim această problemă „spinoasă” din perspectivă pur biblică, totul pare mai ușor, fiindcă a crede sau a nu crede (în ceva) este, până la urmă, o chestiune de alegere personală. Sufletul este descris în **Cartea Cărților** ca reprezentând *întreaga ființă*: „Domnul Dumnezeu a făcut pe om din țărâna pământului, i-a suflat în nări suflare de viață și omul s-a făcut astfel un suflet viu” (**Geneza 2:7**). Asta înseamnă că a devenit un suflet și nu că a primit unul, cel puțin eu așa înțeleg lucrurile. Desigur că părerile pot fi împărțite și în această privință, nu degeaba au apărut atâtea religii de la o singură Biblie.

Cred că, până la urmă, a demonstra dacă există sau nu suflet nu este atât de important; importantă este pacea noastră interioară, acceptarea a ceea ce suntem și a faptului că, într-o zi, acest corp material nu va mai exista. Dacă va mai rămâne ceva (din ființa noastră) după, numai Creatorul nostru

poate ști cu certitudine; nouă nu ne rămâne decât speranța că undeva, cândva, ne vom continua existența, într-un alt trup, dintr-o materie indestructibilă sau poate dintr-o formă superioară de energie, departe de teamă, regrete, dezamăgiri, moarte, dar mai ales de... întunericul dinăuntrul nostru, care este cel mai înfricoșător...

(apărut în revista **Taifas literar** nr. 6, iunie 2018, a Cenaclului literar **Cronopedia**)

Dușmanul tăcut sau demonul din noi

(editorial)

Unul din cei mai perfizi inamici ai ființei noastre, ce roade vorace din noi, poate cel mai înspăimântător care există, este frica. Ea își sapă în tăcere tunel în cuget, ca un vierme într-un fruct arătos la exterior, dar găunos pe dinăuntru, otrăvind-ne existența și întunecându-ne calea spre țelul pentru care ne aflăm aici, pe pământ, acela de a evolua spiritual și de a fi fericiți.

Henry David Thoreau, unul dintre cei mai cunoscuți scriitori americani, susținea că „De nimic nu trebuie să ne temem mai mult, decât de teamă”. Cu peste 2500 de ani în urmă, Buddha afirma cam același lucru, dar cu alte cuvinte: „Singurul secret al existenței este să nu-ți fie teamă”.

Mulți susțin că lor nu le este frică de nimic, dar când ajung acasă nu pot dormi de grija banilor, a responsabilităților pe care le au în gospodărie/familie, a geloziei, a preocupărilor pentru proprii copii sau părinți etc. Nu există om în această lume căruia să nu-i fie frică, la un moment dat, în viața lui! Și eroul, și lașul, simt teamă în anumite situații, diferența dintre ei constă „doar” în faptul că eroul și-o poate domina și nu se simte „paralizat” de ea, iar lașul nu.

Frica ne face vulnerabili, inapți de a lua decizii (corecte) și de a înainta/evolua. Atunci când acest sentiment negativ nu este ținut sub control, el poate avea efecte devastatoare în organism, nu doar pe plan fizic, ci mai ales psihic (sau invers), fiindcă cele două coordonate se influențează reciproc. Cauza acestei probleme serioase este, de fapt, în mintea noastră. Atunci când creierul e „odihnit”, adică nu este preocupat cu lucruri agreabile, care să îi distragă atenția de la aspectele neplăcute ale vieții, el începe să își „construiască” scenarii negative, hrănite de întrebările sau incertitudinile noastre legate de necunoscut (respectiv de ceea ce nu știm sau nu putem controla), pe care le amplifică, zi de

zi, până când această emoție supărătoare, ajunsă la paroxism, creează un întreg „film” de groază, transformat, ulterior, în fobie sau în altceva, mult mai rău.

De multe ori, frica din mintea noastră nu are nicio legătură cu realitatea, cu situația în care ne aflăm, semănând oarecum cu cea din povestea drobului de sare a lui Ion Creangă. „Viața este minunată, dacă nu te temi de ea”, spunea marele actor Charlie Chaplin și avea perfectă dreptate. În caz contrar, devine un chin. Frica spulberă vise, năzuințe, planuri, aducând în loc neliniște, tristețe și suferință. Desigur că nu facem referire aici la temerile minore, cum ar fi frica de medicul stomatolog, de a lua o notă proastă la școală sau de a fi certat de șef la serviciu, ci la temeri maladive, existențiale, cu care se confruntă (cea mai) mare parte dintre oameni.

Se afirmă că frica de moarte este pe primul loc în „topul” listei, dar eu cred că, de fapt, nu gândul de a dispărea definitiv ca entitate ne sperie, ci mai mult decât atât, ne îngrozește suferința, ceea ce ni s-ar putea întâmpla pe *acele* drum fără întoarcere, felul în care vom „pleca” din această lume. La „capitolul” suferință se includ boala, dizabilitățile, bătrânețea etc., adică tot ceea ce ne-ar putea „conduce” în această direcție a „plecării definitive”, pe care, oricât ne-am strădui, nu vom reuși s-o evităm la nesfârșit. Am putea încerca să ne oprim, pur și simplu, avalanșa de gânduri „negre” și atunci „autotortura” ar înceta, dar într-o societate în care sintagma „Cogito ergo sum”/„Gândesc, deci exist” (concept filozofic al lui René Descartes) este acceptată ca adevăr absolut, ne sperie până și ideea de a ne izola, măcar pentru puțin timp, și a încerca să ne detașăm de tot ce ne înconjură (adică de a nu ne mai gândi la nimic), fiindcă ni s-ar părea că, astfel, ne apropiem de starea ce decurge din „instalarea” morții, atunci când încetăm să *mai fim*.

În volumul său, **Îndreptar pătimăș II**, Emil Cioran afirma: „Ce se întâmplă între oameni, bun sau rău, se reduce la atât: frica de singurătate. Din ea pleacă dragostea și crima, Dumnezeu și diavolul, instituțiile și anarhia”. Aceasta reprezintă o altă mare temere a majorității oamenilor, fiind „prietenă” bună cu frica de a nu fi abandonat de părinți, de partener, de

prieteni etc., sau de a nu fi suficient de bun pentru a fi acceptat de ceilalți. La polul opus cu teama de singurătate poate să apară frica de pierdere a libertății, mai ales în cuplurile unde unul din parteneri este excesiv de gelos și nu are încredere în celălalt, care se simte „sufocat” și își dorește să „evadeze” din cămașa prea strâmtă a căsniciei.

Indiferent care ar fi „tipul” de frică aflat în discuție, se spune că teama exagerată vine, în primul rând, dintr-o insuficiență (sau foarte slabă) încredere în sine, „cultivată” în copilărie de persoane din anturajul nostru care ne-au abuzat emoțional (și nu numai), făcându-ne să ne simțim fără valoare sau care, din contră, au fost mult prea indulgente cu noi. Alții susțin, dimpotrivă, că ea se dezvoltă din cauza credinței insuficiente în Dumnezeu. **Cartea Cărților** amintește de acest dușman atroce al omului, relatând două situații distincte. Prima este „frica de Domnul”, care se traduce, mai degrabă, în respect și admirație pentru puterea și gloria Lui: „Frica Domnului este începutul înțelepciunii; toți cei ce o păzesc au o minte sănătoasă și slava Lui ține în veci” (**Psalmul 111:10**); „Frica de Domnul duce la viață și cel ce o are petrece noaptea... fără să fie cercetat de nenorocire” (**Proverbe 19:23**); „Frica de Domnul este un izvor de viață, ea ne ferește de cursele morții” (**Proverbe 14:27**).

Pe de altă parte, este menționat un „duh de frică”, care nu vine de la Creator („Căci Dumnezeu nu ne-a dat un duh de frică, ci de putere, de dragoste și de chibzuință” – **2 Timotei 1:7**), el având efect nimicitor asupra noastră, copleșindu-ne și tulburându-ne cugetul. Tot Biblia ne dă și remediu pentru a ne „trata” într-un asemenea caz: „În dragoste nu este frică, ci dragostea desăvârșită izgonește frica, pentru că frica are cu ea pedeapsa și cine se teme n-a ajuns desăvârșit în dragoste” (**1 Ioan 4:18**). „Nu te teme, căci Eu sunt cu tine...” (**Isaia 41:10**) este o afirmație care ar trebui să fie suficientă pentru a ne face să ne simțim în siguranță pentru totdeauna.

Celebrul cântăreț Jim Morrison avea o altă teorie sau metodă de eliberare din chingile fricii: „Dă piept cu cele mai mari frici ale tale! După aceea, ele nu vor mai avea forță, iar tu vei fi liber!”. Oricare ar fi însă calea aleasă pentru „tratament”

sau „vindecare”, este evident faptul că teama nu este declanșată (neapărat) de o anumită situație din viață, după cum spuneam la început, ci de „punerea în scenă”, în mintea noastră, a tot felul de evenimente nefericite, care ar putea să (nu) se întâmple (niciodată). „Trusa de prim-ajutor” ar implica, deci, eliberarea minții de gândurile „parazite”, care au devenit automate, și înlocuirea lor cu altele luminoase, benefice. În raționalitatea noastră nu pot exista două emoții diferite concomitent, una o exclude pe cealaltă, de aceea se înțelege de ce această metodă este atât de practică. Desigur că schimbarea substanțială (în bine) a modului de a gândi nu poate fi făcută de pe o zi pe alta, pentru că nici reversul „medaliei” nu s-a petrecut astfel. Antrenarea minții se face în timp, cu perseverență și răbdare, la fel cum sportivul are nevoie de o anumită perioadă, până își formează acei mușchi de invidiat, care trebuie menținuți ulterior prin exerciții permanente.

Atunci când gândurile de frică (amplificată) ne cuprind, corpul reacționează instantaneu, contractându-se, iar organele și întreaga noastră lume interioară percep acest factor de stres ca pe un invadator de temut. Dacă abia în acel moment începem să facem ceva, s-ar putea ca rezultatul să nu fie unul surprinzător. Dacă însă avem „antrenament”, „cotropitorul” nu ne va mai prinde pe picior greșit. Indiferent că recurgem la exerciții de relaxare sau de meditație, care implică auto-sugestia, sau la credința în divinitate, important este efectul obținut, ceea ce se petrece în noi și care ne poate induce o stare de bine constantă. Desigur că prezența lui Dumnezeu în viața noastră este de dorit din toate punctele de vedere, nu doar pentru alungarea angoaselor, însă aceasta este o alegere personală și ține de liberul arbitru. Căutarea (și utilizarea) forței noastre interioare, în orice împrejurare, nu poate fi un lucru eronat. Ea ar trebui cunoscută de fiecare în parte și tratată ca un prieten credincios, de care să nu ne despărțim niciodată, decât la pragul dintre lumi...

(apărut în revista **Taifas literar** nr. 7, iulie 2018, a Cenaclului literar **Cronopedia**)

III. INTERVIU

Pe corzi de suflet – popas în universul scriitoarei Camelia Ardelean

1. Pentru fiecare dintre noi, familia, părinții, originile, locurile natale, prietenii, sunt extrem de importante, căpătând de-a lungul vieții conotații sacre. Pentru ca cititorii să vă cunoască mai bine, ați putea să-mi oferiți câteva detalii autobiografice, cu alte cuvinte... cine sunteți?

M-am născut în anul 1972 la Deva, în județul Hunedoara, unde locuiesc și în prezent, și am fost un copil singur la părinți. Cred că aceasta este una din marile dezamăgiri ale vieții mele, în sensul că mi-aș fi dorit cu ardoare un frate sau o soră, cu care să-mi împart preaplinul sufletesc și să fac năzbâții specifice copilăriei, dar... nu a fost să fie. Poate, într-un fel, acest lucru a fost, până la urmă, spre binele meu, fiindcă orice fărămă de timp aflată la dispoziție o dedicam studiului.

Părinții mei, deși oameni simpli, erau mari iubitori de literatură și citeau foarte mult. Talentul pentru poezie îl moștenesc de la mama, scriitoarea de cărți pentru copii Marioara Ardelean, care și-a redescoperit vocația după ce s-a pensionat și urmează să publice, anul acesta, al patrulea volum al său. Tatăl meu, preocupat de religie, filozofie, istorie și astronomie, a început, mai demult, să scrie o carte despre viziunea sa asupra religiei, respectiv a Bibliei, însă nu a avut, din păcate, șansa să o finalizeze, stingându-se din viață în 2009, la doar 59 de ani.

Crescută într-un mediu propice, am învățat să scriu și să citesc foarte devreme, înainte să împlinesc vârsta de cinci ani. Nu știu când și cum am „prins” primele slove, mama mi-a povestit că mă ducea uneori cu ea la serviciu și îmi arăta, din când în când, câte o literă, pe care eu trebuia să o exersez într-un caiet. Ce știu cu certitudine este că, la cinci ani și două luni, când m-a dat la grădiniță direct în grupa mare, citeam

perfect; ca urmare, învățătoarea îmi atribuia roluri de lungimi considerabile, pe care trebuia să le pregătesc pentru serbările organizate de grădiniță cu diverse ocazii.

Încă de la începutul școlii am fost foarte silitoare. Învățam la toate materiile, fiindcă mă fascina noua lume ce mi se deschidea în fața ochilor, dar și din respect pentru învățătoare sau profesori, însă aveam înclinație în special pentru literatură și limbi străine. Am fost, timp de câțiva ani, șefa clasei și am participat la Olimpiade, fiind evidențiată într-o revistă școlară de limba română de la acea vreme, unde am trimis câteva poezii, într-un impuls de moment. Din păcate, nu mi-am luat în serios harul cu care m-a înzestrat Dumnezeu, crezând că e doar o „joacă”, tipică vârstei.

Profesoara mea de română din clasele V-VIII, Elena Igna, mi-a remarcat aptitudinile și m-a sfătuit să urmez Liceul Pedagogic, pentru a continua, ulterior, să mă dedic studiului limbii române și scrisului, dar o conjunctură neașteptată, determinată de un sfat din partea unor oameni „cu greutate”, care nu mă cunoșteau foarte bine, dar a căror opinie o consideram, pe atunci, literă de lege, m-a îndreptat spre profilul real al Liceului Teoretic „Decebal” Deva (devenit ulterior Colegiul Național „Decebal”), pe care l-am absolvit în anul 1990.

După terminarea liceului, viața m-a purtat pe cărări ciudate, unele din ele având tangență cu vechea mea pasiune, altele nu. Am încercat, la un moment dat, să îndeplinesc visul tatălui meu, acela de a fi cadru medical și am absolvit cu succes Școala Postliceală Sanitară „Carol Davila”, de trei ani, din Călan, devenind asistent medical generalist, dar nu am simțit chemare pentru acest domeniu. Suferința umană nu este un „spectacol” prea plăcut, cel puțin pentru mine, căci îl percep ca pe propria-mi suferință și marea mea sensibilitate nu poate face față atâtor lacrimi. Mi-am dat seama, o dată pentru totdeauna, că scrisul este singurul lucru ce îmi oferă satisfacție și de care, dacă m-aș despărți, ar însemna să renunț la o parte din mine.

Am avut norocul să lucrez, din 1997, timp de mai mulți ani, la o editură care publica, cu predilecție, cărți din domeniul naturist și cel ezoteric. Acolo mi-am exersat cunoștințele dobândite în

școală, mai întâi corectându-i pe alții sau reformulându-le scrierile, iar apoi, lucrând la propriile cărți (primele mele volume), cu subiecte din aceleași domenii: „Cartea terapeutilor” (2002) și „Cursuri practice naturiste” (2004), ambele apărute la editura sus-menționată (Vultur ZM). Am devenit, în acea perioadă, colaboratoare la „Revista naturiștilor”, cu eseuri din domeniu, ceea ce mi-a prins bine și în viața personală, fiindcă am învățat multe lucruri utile pentru sănătate. Am avut, de asemenea, noi experiențe ca reporter la ziarul „Lumina”, devenit “Acțiunea HD” și la ziarul „Hunedoreanul” (Media Pro), care mi-au fost de folos mai târziu, când am început să scriu și proză.

În anul 2004 m-am căsătorit și m-am stabilit în străinătate, întrerupându-mi activitatea literară. După o îndelungată tăcere (în ce privește scrisul), m-am reîntors la dragostea mea dintâi, poezia, debutând în 2014, când m-am repatriat, cu volumul „Lacrimi de suflet”, apărut la Editura Emma, din Orăștie. Au urmat, în 2015, alte trei volume de poeme: „Ingenuitate”, „În oglinda sufletului meu” și „Pasiune”, toate trei apărute la Editura Inspirescu, din Satu-Mare.

În anul 2016 am publicat al cincilea volum de poezii, intitulat “Suflete de ceară”, și primul volum de proză, “Destine”, la Editura Armonii Culturale, din Adjud, județul Vrancea. Ambele cărți au fost premiate, în 2017, respectiv 2018, la Festivalul Literar Internațional “Corona”, din Italia, secțiunea “Carte edită poezie”, respectiv “Carte edită proză”. Anul acesta urmează să îmi apară a noua carte, care este totodată al șaselea volum de poezii, “Ecouri din tenebre”, tot la Editura Armonii Culturale.

În afara volumelor personale, din anul 2014 și până în prezent (2018), am avut o bogată activitate literară, aparând cu poezie și/sau proză în 21 de antologii (alături de mai mulți autori), dintre care una bilingvă (româno-engleză) și o alta, publicată la o editură din Germania. Am colaborat, permanent sau ocazional, cu peste 50 de reviste, în format electronic și/sau pe suport de hârtie, din țară și/sau străinătate. Am obținut, de asemenea, peste 30 de premii literare, cu poezie sau proză, la diferite concursuri organizate de reviste/cenacluri naționale

sau internaționale, lucru ce mi-a dat mari satisfacții sufletești și m-a motivat să continui periplul meu pe meleagul scrisului.

Fac parte din două Asociații Culturale din orașul meu (Asociația Scriitorilor din Județul Hunedoara și Asociația Culturală „Casina Națională” Deva), unde am avut ocazia să cunosc oameni bogați sufletește, cu mulți dintre ei închegându-se colaborări sau prietenii frumoase.

Au scris despre mine scriitori cu experiență, unii dintre aceștia membri ai Uniunii Scriitorilor, alții nu, printre care: Eugen Evu, Gligor Hașa, Maria Toma Damșa, Petrișor Ciorobea, Miron Țic, Ioan Vasiu, Daniel Marian, Ileana Lucia Floran, Raisa Boiangiu, Ion Urdă, Radu Igna etc.

2. Vârsta școlărității este unică pentru fiecare om - ne formăm deprinderi pentru viață, unii dintre noi chiar și pentru scris. Care e cea mai frumoasă amintire prin care vă face plăcere să rememorați acele vremuri?

Fiecare amintire din anii de școală și-a păstrat, pentru mine, parfumul peste ani, astfel încât mi-e foarte greu să aleg una. Totuși o voi face, la dorința dvs., amintind de profesoara mea de istorie din școala generală: la sfârșitul clasei a opta, i-am compus o poezie, pe care am introdus-o în același plic cu o scrisoare și i le-am înmănat în ultima zi de școală. În acele rânduri îi mărturiseam profunda mea admirație și respectul pe care i-l purtam, încurajând-o în momentele grele pe care le traversa în perioada respectivă. Mi-a mărturisit, peste ani, cât de mult au ajutat-o cuvintele mele și au emoționat-o, în același timp, încât, de fiecare dată când le recitea, îi dădeau lacrimile. Acest lucru a însemnat foarte mult pentru mine, nu credeam că gândurile mele, pornite din inimă, vor avea un asemenea efect asupra sa.

3. Scrisul este cel mai probabil o flacăra pe care fiecare scriitor încearcă să o mențină vie. Dar... cum foc fără scânteii nu se poate, spuneți-ne, când a apărut pentru dumneavoastră scânteia scrisului?

Cred că această „scânteie” o aveam în genă de când m-am născut, de la părinții mei, care, după cum spuneam, erau mari

iubitori ai cuvântului scris. La rândul meu, de când eram mică, citeam foarte mult. Fiind, în cea mai mare parte a timpului, singură acasă, deoarece părinții ajungeau târziu de la serviciu, mă refugiam în lumea magică a cărților, unde uitam de tristețe și singurătate. Probabil așa a început să se înfiripe gustul pentru literatură și să se clădească baza a ceea ce a urmat mai târziu.

În școala generală, am fost de la început atrasă de limba română, peste normal, așa zice. În clasele I-IV, îmi plăcea să scriu compuneri despre toate poveștile pe care le citeam, mai ales în vacanțe, când aveam timp, atât din cărțile cumpărate de mama, cât și din cele împrumutate de la Bibliotecă, după ce le epuizasem pe ale mele. Era o vacanță activă, ca să zic așa. În clasele mai mari, am continuat să dedic mai mult timp studiului diverșilor scriitori și comentariilor literare, respectiv limbii române, decât oricărei alte materii. Atunci nu exista internetul și trebuia să muncești foarte mult ca să cauți informațiile necesare unui astfel de comentariu, însă eu nu o consideram muncă, ci pentru mine era cea mai plăcută delectare.

Cred că prin clasa a șaptea mi-a venit, prima dată, ideea de a compune câte o poezie celor mai îndrăgite profesoare ale mele, cu ocazia zilei de 8 Martie și, nu în ultimul rând, mamei. Au fost foarte plăcut surprinse, nu se așteptau la gestul meu. Tot cam atunci, am participat cu o poezie („Izvorul”) la un concurs literar organizat de școala unde eram elevă, la care am obținut un premiu; îmi amintesc și acum primele versuri: „Izvorul cristalin, unduitor,/ Își mână unda lui încet spre vale,/ Iar geamătu-i se-ntinde-ncetișor/ Peste copacii care-i stau în cale...”. Cred că acesta a fost startul meu în poezie, iar rampa de lansare a scriitorului de mai târziu, cu aptitudini (și) pentru proză, cronică literară sau eseu, a fost, după cum afirmam anterior, în clasele mici.

4. Scrisul ne definește. Care credeți că este motivul pentru care ați început să scrieți și ce anume vă motivează să o faceți și acum? Mai mult, care credeți că vă este atuul, ce aduc nou scrierile dumneavoastră?

Se spune că iubirea adevărată este atunci când nu poți să explici de ce te-ai îndrăgostit de o anumită persoană, simți doar că sentimentele îți curg prin vene ca un râu de lavă. Cam asta pot afirma și eu, referitor la scris: nu știu de ce am început, dar știu cu siguranță că acesta e drumul pe care vreau să-l urmez pentru tot restul vieții. Este „ceva” care se revarsă, pur și simplu, din mine, ca o cascadă, nu pot și nici nu vreau să îl opresc.

E mai simplu să mărturisesc de ce am reînceput să o fac: fiindcă este cea mai bună formă de terapie (pentru mine), am simțit-o la câțiva ani după ce tatăl meu a plecat pentru totdeauna din lumea celor vii. Într-o noapte, dorul de el era atât de puternic, încât credeam că înnebunesc. Dintr-o dată, ca în transă, am luat un pix și un caiet, după ce nu mai scriesem absolut nimic de peste zece ani, iar poezie, din anii adolescenței. A fost o noapte albă, în care am compus cinci poezii dedicate lui, in memoriam. De fapt, nici nu știu dacă se pot numi poezii, comparativ cu textele pretențioase de astăzi. A fost, mai degrabă, o efuziune a sufletului, care a ales să plângă fără lacrimi, în cuvinte așternute pe hârtie. Am simțit instantaneu ca și când aș fi reînviat. Poate de aceea, nu sunt o scriitoare de weekend sau una ocazională, ci una care nu (mai) poate trăi fără scris, el mă ține în viață și mă ajută să nu mă prăbușesc. Se spune că, atunci când ți se închide o ușă, Dumnezeu îți deschide o fereastră. Scrisul este „fereastra” pe care am (re)început să respir, colacul meu de salvare, într-o viață în care dezamăgirile nu m-au ocolit. Poate că așa trebuia să fie, tatăl meu să „plece”, ca să mă redescopăr/regăsesc pe mine, cea care sunt cu adevărat...

Scrisul reprezintă și o poartă de comunicare cu alte suflete, atunci când vorbele sunt de prisos. De asemenea, îmi place ideea de a lăsa ceva în urma mea, ceva care, poate, peste ani, va ajunge (și) la inimile cititorilor de atunci. Tărâmul cărților este un loc minunat, unde poți să visezi oricât și oricând sau să fii cine vrei tu, ori de câte ori îți dorești să evadezi din lumea aceasta tumultuoasă, în care ne desfășurăm mult controversata existență. Atunci când faci ceea ce ai în sânge, nici nu mai trebuie căutate (alte) motive,

ci doar să te lași dus de val... A avea un talent și a nu ți-l exploata, cred că este un mare păcat împotriva lui Dumnezeu, care te-a înzestrat cu el.

Atuul meu, ca să răspund celeilalte întrebări a dvs., cred că este, în primul rând, sinceritatea, „ingredient” pe care îl adaug tuturor scrierilor mele, fiindcă cititorul simte dacă te deschizi cu adevărat în fața lui sau dacă joci teatru, pe el nu îl poți păcăli. Apoi, în absolut tot ce scriu, fie că este vorba de poezie, proză sau, mai nou, de cronici literare, pun foarte mult suflet, vibrez la fiecare slovă pe care o așez în pagină, o simt cu toată ființa mea. Aceste trăiri, combinate cu experiența mea de viață, se regăsesc în creațiile mele, dându-le o amprentă personală (așa sper, cel puțin, fiindcă ceea ce îmi doresc, înainte de toate, este să fiu eu în tot ce fac, să nu copiez pe nimeni).

5. Dacă ar fi să raportați scrisul dumneavoastră la scrisul contemporan, ce anume v-ați reproșa și ce ați reproșa scrisului sau chiar scriitorilor de azi?

Îmi reproșez, în primul rând, faptul că nu am timpul, răbdarea sau energia necesare ca să aprofundez unele teme mai „grele”, filozofice, religioase, istorice etc., care (mi-)ar putea fi o minunată sursă de inspirație. De asemenea, ar trebui să experimentez, poate, mai mult, în poezie, ceea ce este „la modă” (poezia neomodernistă, spre exemplu) și să ies mai des din zona mea de confort, însă nu-i pot dicta sufletului ce să facă, iar scrisul este, pentru mine, cel puțin, un domeniu „de suflet”.

În rest, nu am nimic de reproșat nimănui, fiecare scrie așa cum simte și cum consideră. Pot spune doar că mă întristează vulgaritatea ieftină abordată uneori, mai ales în poezie, acolo unde slovele ar trebui să fie pure ca o apă cristalină. Mă mâhnește, totodată, lupta de sau mai bine-zis dintre „orgolii”, la care am fost, uneori, martoră fără voia mea, ca și când nu ar fi loc sub soare pentru toată lumea. Eu cred că cititorul este, până la urmă, cel care decide ce anume dorește (sau nu) să citească, în prezent sau în viitor, dincolo de reclama sau antireclama care i se face unui scriitor sau altuia. Mai cred că ar trebui promovată valoarea, nu nonvaloarea, însă nu trebuie

să tăiem aripile, acolo unde simțim că există talent, doar fiindcă acesta nu este (încă) cizelat. Cred, mai presus de toate, că ar trebui să fim mai îngăduitori unii cu ceilalți, fiindcă nimeni nu e perfect, până la urmă, iar cel mai important lucru este să fim, înainte de mânuitori ai cuvintelor, Oamenii!

6. Despre scris știm că uneori este perceput ca o nevoie personală, individuală. Dar, scriem... și ca să fim citiți, fiecare carte/autor își are publicul său. **Ce credeți că se mai citește astăzi, mai au oamenii nevoie de lectură? Care era/ este lectura dumneavoastră favorită?**

Oamenii au nevoie de lectură, acum, mai mult decât oricând, doar că nu-și dau (toți) seama de asta. S-au interiorizat excesiv, tocmai pentru că această ocupație minunată, care te face să zbori pe aripi de gând acolo unde nici nu visezi, a fost adesea înlocuită cu privitul la televizor sau navigatul pe calculator, activități mai comode, într-adevăr, dar care, duse la extrem, depersonalizează, până la urmă. Cititul este o hrană a sufletului, pe care nimic altceva nu o poate înlocui, tocmai de aceea, ar trebui să facem cu toții eforturi pentru a „reînvăța” lumea să citească.

Fiecărei etape din viață, respectiv fiecărui om, i se potrivește un anumit tip de lectură. Și mie, ca oricărui copil, când eram la grădiniță, îmi plăceau poveștile (de fapt, îmi plac și acum). După ce am mai crescut, am fost pasionată de cărțile de aventuri scrise de Jules Verne, Karl May, apoi de cele ale lui Charles Dickens, Hector Malot, Edmondo De Amicis etc. A urmat o perioadă când citeam toate romanele polițiste și istorice ce îmi cădeau în mână, fiind înnebunită după Agatha Christie și Alexandre Dumas. A venit, desigur, vremea celor de dragoste (în perioada adolescenței), dintre care „Mândrie și prejudecată”, de Jane Austin și Jane Eyre, de Charlotte Brontë, au rămas printre favorite, până astăzi.

Dintre poeți, Eminescu a fost (mult timp) numărul unu în topul meu personal, iar pe la 13-14 ani eram „îndrăgostită”, probabil ca toată lumea, de versurile lui Adrian Păunescu, puse pe muzică în cadrul Cenaclului Flacăra, ce și-au lăsat amprenta pentru totdeauna în sufletul meu. Sunt mulți alți autori care

mi-au plăcut, din diferite genuri literare, însă nu e momentul să-i amintesc acum pe toți, aș ocupa pagini întregi.

Citesc în continuare, în fiecare zi, atât cât îmi permite timpul, în special poezie și, mai nou, critică literară, pentru a-mi îmbogăți în permanență limbajul (metaforic și nu numai); am câțiva poeți preferați, unul dintre cei mai dragi inimii mele ar fi George Țârnea, la versurile căruia, ori de câte ori mă reîntorc, am impresia că le-aș fi scris eu, atât de bine rezonez cu trăirile sale.

7. Știm cu toții că pentru a te putea afirma, ai nevoie de promovare, mai ales în marea de informații care circulă global cu viteza luminii. Unii te susțin, alții dimpotrivă. Ați putea să ne spuneți cum ați reușit dumneavoastră să vă promovați și unde vă pot găsi cititorii noștri?

Cred că în zilele noastre, când există internetul, nu se mai pune problema promovării. Se pot găsi cu ușurință datele de contact ale diverselor publicații sau edituri, unde se pot trimite materiale pentru publicare, cel puțin așa am procedat eu. Au fost și situații în care eu am fost cea contactată de redactorii de reviste. Unele colaborări s-au legat la diferite evenimente culturale, la care am avut ocazia să cunosc oameni din lumea literară, altele pe Facebook, la modă acum, unde pot fi găsită cu numele de autor (Camelia Ardelean). Mai pot fi aflate date despre mine sau creații de-ale mele apărute în diverse reviste, căutând pe Google. Suntem în epoca informaticii, așa că trebuie să profităm la maxim de acest avantaj pe care îl avem. Am și un Blog personal, pe care l-am deschis în 2016, dar trebuie să îl reactualizez, fiindcă deocamdată, în el există doar câteva creații mai vechi, de început. Ca atare, cine vrea într-adevăr să mă găsească, pe mine sau activitatea mea literară, va reuși, cu siguranță, posibilități sunt.

[\(http://universulpoeziei2016.blogspot.com/\)](http://universulpoeziei2016.blogspot.com/)

8. Cred că fiecare dintre noi a trăit emoția începutului, atunci când am încercat să ne definim, să ne aflăm calea, sensul și, de ce nu, lumina. Ce sfat i-ați da începătorului, celui care aspiră la un loc în galeria scriitorilor contemporani?

L-aș sfătui, în primul rând, să se gândească bine înainte, fiindcă, într-un fel, a păși în lumea literaturii e ca și când ai intra în groapa cu lei. Nu e totul atât de roz precum pare. Scriitorii sunt, în general, ființe foarte sensibile și ușor de rănit, iar dacă nu învață să se autoprotejeze, orice opinie negativă îi poate destabiliza, până la distrugerea stimei de sine (cunosc suficiente cazuri). Dacă un începător pleacă, însă, de la premisa că fiecare om/scriitor este unic în felul său și că o creație nu trebuie să fie perfectă ca să placă, ci să fie pe lungimea de undă a cititorului (care nu se întâmplă neapărat întotdeauna), va trece mult mai ușor peste situațiile delicate, atunci când apar, fără ca ele să îl afecteze în vreun fel. Doar conștientizând că cel mai important lucru este să se autodepășească în permanență, nu să-și risipească energia concurându-i pe alții, va avea (mari) șanse să evolueze.

I-aș mai recomanda să studieze în amănunt operele Marilor Clasici, chiar și pe cele cu care nu rezonază și, desigur, cât mai multă lectură de poezie (bună) contemporană, din toate genurile sau de proză, în funcție de situație. Ca să se (re)găsească pe sine, trebuie mai întâi să vadă ce și cum au scris alții, cu experiență în arta Cuvântului. Fostul meu profesor de desen tehnic din liceu, pictorul Ioan Tengheru, care apreciază, ca și mine, orice formă de artă, mi-a spus odată că „scriitorul nu are voie să facă pauză nici măcar o zi de la scris, chiar dacă își așterne numai câteva gânduri pe o foaie” și avea perfectă dreptate. Creierul trebuie antrenat în permanență, ca să se mențină într-o formă cât mai bună, așa cum un sportiv își antrenează zilnic mușchii, pentru a putea avea o condiție fizică excelentă.

9. Vorbind despre inspirație, se spune că unii pot scrie doar în momente de inspirație, alții spun că pot scrie indiferent de moment. Ce înseamnă să ai inspirație și cum se aplică aceasta în cazul dumneavoastră?

Din fericire, eu fac parte din cea de-a doua categorie. Odată ce m-am așezat la birou și am început să aștern primele cuvinte, restul vine de la sine, curge din mine ca un râu vijelios. Cele mai bune creații ale mele au fost scrise în

momente de grea cumpănă, chiar fiind imobilizată la pat și simțindu-mă foarte rău. În clipele de restriște cred că ies la lumină puterile nebănuite dintr-un scriitor (și nu numai), el poate folosi durerea ca pe o adevărată sursă de inspirație, rândurile scrise atunci având cel mai mare impact asupra cititorului, fiindcă sunt „stoarse” din suferința adevărată, și nu mimată. Mă inspiră foarte mult și poveștile de viață ale altora, unele din prozele mele fiind scrise după fapte reale, tocmai pentru că emană veridicitate. Mă poate inspira și o frunză care cade, un răsărit de soare, un zâmbet de copil sau o lacrimă de bătrân ce stă singur pe o bancă, rememorându-și amintirile; tot ce e în jurul nostru lucrează în subconștient, putându-ne stârni imaginația. Inspirația e un dar divin, o binecuvântare de la Dumnezeu, noi suntem doar „antena” ce captează informațiile, cel puțin aceasta este senzația mea atunci când scriu.

10. Ce gen/specie literară vă este mai apropiat/ă de suflet și de ce? Ați putea să exemplificați cu una dintre cărțile dumneavoastră?

La momentul actual, poezia îmi este cea mai aproape de suflet, poate fiindcă reprezintă o cale mai scurtă și directă de a-mi exterioriza trăirile. Consider că, până acum, am făcut cel mai bine acest lucru în volumele „În oglinda sufletului meu” („Dacă-n vers nu-mi găseam împlinirea,/ Pe-un peron de tăceri m-aș fi stins,/ Niciun tren spre zenit n-aș fi prins,/ N-atingeam, prin cuvânt, nemurirea!” – poezia „Dacă tu nu erai...”), „Suflete de ceară” („Bolnav de poezie, incurabil,/ Poetul nu găsește antidot,/ Trăindu-și rolul său de copilot/ Al timpului, rămas pe veci... probabil” – poezia „Poetul...”) și în noul meu volum, „Ecouri din tenebre” („Nu sunt poet, cel mult un trubadur/ Al zărilor foșnind arar sub pleoape,/ Un rătăcit pe-al sorții abajur,/ Ce-și ia răgaz din lună să se-adape!” – poezia „Nu sunt poet...”).

11. Scrisul nu este un sinonim al bunăstării materiale pentru scriitor. Se mai câștigă astăzi din scris, este scrisul o componentă a prosperității celui care scrie?

Nu cred că se (mai) poate vorbi de așa ceva în România. Toți scriitorii cu care am discutat pe marginea acestui subiect sunt nemulțumiți de ceea ce se întâmplă. Cunosc cazuri de editori care au trebuit să-și mai ia un job, ca să-și poată susține propriile cărți. E trista realitate, nu avem ce face, poate doar să sperăm, ca idealisti ce suntem, într-un viitor mai bun. Cred că cea mai mare satisfacție pe care ne-o dă scrisul rămâne, deocamdată, cea sufletească și eu zic că nu e puțin, dar ar putea fi mai mult. A scrie cărți nu este la îndemâna oricui, de aceea cred că scriitorii ar trebui apreciați și susținuți, într-un fel sau altul, pentru a-și putea desfășura activitatea în condiții optime, acolo unde acest lucru nu se întâmplă.

12. Despre uniunile de creație literară ce părere aveți, sunt sau nu oportune, au un rol clar definit în propășirea literaturii române? V-a ajutat în demersurile literare proprii apartenența dumneavoastră la o astfel de uniune?

Cu siguranță, orice uniune de acest fel nu poate fi decât benefică, prin faptul că pune în contact scriitorii unii cu ceilalți, îi ajută să se cunoască mai bine și, ce e mai important, le oferă oportunitatea să învețe în permanență unii de la alții. Pe mine m-a ajutat foarte mult faptul că sunt membră în două asociații locale de acest gen și în unele cenacluri literare virtuale; am cunoscut oameni minunați, cu care am colaborat ulterior și nu am decât cuvinte de laudă și mulțumire la adresa lor.

13. Există în fiecare dintre noi mulțumiri și nemulțumiri. Există oameni, căroră, deși nu recunoaștem întotdeauna, le suntem datori cu secvențe din ascensiunea noastră, de ce nu, fie ea și literară. Din contră, există oameni care au încercat să ne demoralizeze, unii dintre ei poate nu neapărat cu intenții negative. Pentru tot ceea ce sunteți în acest moment, vă încercați o nemulțumire față de ceva/cineva? În antiteză, există o persoană în spectrul literar contemporan față de care nutriți sentimente de admirație și care ar fi motivele pentru care o faceți?

Se afirmă, nu întâmplător, în literatura ezoterică, faptul că dușmanii ne ajută cel mai mult în evoluția noastră spirituală (pentru că ne fac să fim mai atenți cu noi înșine), deci implicit și în cea din domeniul scrisului. Se mai spune că nu toți cei care ne fac observație ne sunt dușmani și nu toți cei care ne laudă ne sunt prieteni. Nu știu dacă am sau nu dușmani (apropo de persoanele care încearcă să demoralizeze intenționat), știu doar că eu nu port ranchiună nimănui. În consecință, nu mă încercăz nicio nemulțumire față de cineva anume, consider că fiecare persoană pe care am întâlnit-o pe tărâmul slovelor m-a ajutat, direct sau indirect, să ajung acolo unde sunt astăzi pe plan literar (adică pe un drum pavat cu trandafiri, dar și cu spini) și să nu mă risipesc pe parcurs.

Există foarte multe persoane din peisajul literar contemporan pentru care am o admirație deosebită, poate nu ar ajunge câteva pagini să le enumăr. Din economie de spațiu, voi aminti doar trei dintre ele (nu pot să mă rezum la una singură), pe care am avut plăcerea să le cunosc personal. Este vorba, în primul rând, de poetul, eseistul, traducătorul și editorul Christian W. Schenk, de etnie germană, membru al Uniunii Scriitorilor din România și Germania, medic de profesie, care, deși s-a stabilit în Germania din anul 1976, nu a pregetat să se implice în propagarea literaturii române peste graniță, nutrind pentru aceasta un adânc respect. El este prezent în permanență la numeroase evenimente culturale din țara noastră sau de peste hotare, la care nu ezită să aducă elogiul Marilor Clasici și altor scriitori români importanți, dedicându-și ani din viață traducerii în limba germană a operei unora dintre aceștia, lucru demn de toată admirația.

Ceilalți doi scriitori care m-au marcat sunt Gligor Hașa și Maria Toma Damșa, din Deva, de asemenea membri ai Uniunii Scriitorilor din România. Aceștia, în ciuda vârstei respectabile (peste 80 de ani) și a problemelor de sănătate cu care se confruntă, au rămas la fel de activi în viața culturală a cetății, continuând să scrie cărți de valoare și să participe la diferite evenimente, fapt care le face cinste, fiind un exemplu de urmat pentru noi, cei mai tineri.

14. Activitatea dumneavoastră literară este una prolifică. Ce proiecte de viitor aveți? Îmi puteți dezvălui câte ceva, în premieră?

Proiecte am destule, sper doar ca bunul Dumnezeu să-mi dea sănătate și ani mulți, pentru a mi le putea realiza. Cele mai apropiate, la care lucrez acum, ar fi un volum de cronică literară (sau de comentarii, mai bine-zis, ca să nu fie prea pretențioasă exprimarea), unul de proză și un altul, de poezie în formă fixă, ce conține multe surprize (plăcute, sper). Visul meu este acela de a scrie un roman, dar pentru asta e nevoie de mult timp și energie, pe lângă o capacitate foarte mare de coordonare și analiză. Din acest motiv, deocamdată l-am trecut la capitolul „proiecte de viitor... îndepărtat”.

15. Există o întrebare pe care nu ați primit-o, dar la care ați dori să-mi răspundeți? Vă rog...

Cred că întrebările dvs. m-au trecut prin toate cămăruțele sufletului, iar răspunsurile mele sunt mai mult decât suficiente pentru cine dorește să mă cunoască mai bine, așa că mă declar întru totul mulțumită și vă felicit pentru complexitatea întrebărilor!

16. În încheiere, mulțumindu-vă pentru amabilitatea cu care ați răspuns provocării mele, credeți în utilitatea și succesul acestei cărți cu interviuri? Ce sugestie ne puteți da?

Cu mare drag! Și eu vă mulțumesc pentru onoarea pe care mi-ați făcut-o, selectându-mă pentru interviu! Sunt, de regulă, o persoană optimistă, de aceea cred că această carte va ajunge, cu siguranță, acolo unde trebuie, la momentul oportun. Mi se pare o inițiativă nobilă și calea cea mai potrivită de a-l cunoaște pe omul-scriitor, o parte din universul său interior, dincolo de cărțile publicate sau de premiile obținute. Vă felicit încă o dată și vă doresc mult succes, nu doar în ce privește realizarea acestui volum, ci în toate proiectele de viitor pe care le aveți!

Fiindcă suntem în epoca modernă, iar afirmația „Reclama e sufletul comerțului” nu și-a pierdut încă valabilitatea (chiar

dacă sună „cam” comercial), sugestia mea ar fi să faceți din timp cât mai multă publicitate, pe toate căile, acestui volum de interviuri. Un amic de-al meu spunea: „Poți vinde absolut orice, cu condiția să folosești cuvintele potrivite!” Sunt convinsă că dvs. veți găsi cuvintele care trebuie pentru acest scop! Multă inspirație, deci!

Vă mulțumim încă o dată pentru faptul că v-ați răpit din timpul dumneavoastră pentru a răspunde întrebărilor noastre. Vă felicităm sincer pentru tot ceea ce faceți în numele literaturii și, de ce nu, culturii române de calitate!

(interviu realizat de Gheorghe A. Stroia, directorul Editurii Armonii Culturale, Adjud, județul Vrancea, și publicat în antologia ***În dialog cu inima – Interviuri cu scriitori români contemporani***, vol. 4, 2018, apărută la aceeași editură)

CUPRINS:

Camelia Ardelean în ipostază de cronicar	5
I. CRONICI LITERARE	9
Nelu Preda – un poet îndrăgostit de... iubire	11
Gligor Hașa la 80 de ani – lansare de carte și aniversare	18
Daniel Marian – la granița dintre tristețe și cuvânt	21
Stejărel Ionescu – poetul „din jilțul poeziei”	25
Ileana-Lucia Floran – un albatros răpus prea curând	29
Dora Pascu – un periplu tulburător prin <i>Alte vise, alte doruri</i>	33
Nicolae Scheianu – <i>Pietre din(tr-un) potop</i> (de cuvinte)	38
Mirela Ianuș Dinga – poeta ce se răzvrătește în „dansuri cadențate”	43
Steluța Crăciun – în spatele <i>uși(lor) de hârtie</i>	48
Ana Podaru – zbor de <i>fluturi în infern</i>	54
Eugenia Miha – la hotarul <i>curcubeu(lui) de suflet</i>	59
Dumitru Tâlvescu – tăind „felii din viață”, „în așteptarea luminii”	66
Marcela Constantinescu - <i>Destăinuiri</i>	72
Amalia Mărgineanțu – bătănd la poarta poeziei	76
Gligor Hașa – un patriot cu flori în suflet	78
Marioara Ardelean – <i>Copilul din inima mea</i>	83
Dora Pascu – în beția <i>Cadri(lui) pe cărbuni</i>	93
Vasilisia Lazăr – călătorind prin <i>Anotimpul întoarcerilor</i>	103
Dumitru Dumitrescu – <i>Sonetele firii</i>	111

II. ESEURI ȘI EDITORIALE	115
Lucian Blaga – poetul filozof și creația sa (eseu)	117
Avanpostul din noi (editorial)	124
Dușmanul tăcut sau demonul din noi (editorial)	128
III. INTERVIU	133
Pe corzi de suflet – popas în universul scriitoarei Camelia Ardelean	135

